

Верховний
Суд

ОГЛЯД
судової практики
Касаційного кримінального
суду у складі Верховного Суду
за 2022 рік

Рішення, внесені до ЄДРСР,
за період з 01.01.2022 по 31.12.2022

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ	10
1.1. Співучасть у кримінальному правопорушенні	10
1.1.1. Поняття співучасті	10
1.1.2. Види співучасників	10
1.2. Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння	10
1.2.1. Необхідна оборона	10
1.3. Звільнення від кримінальної відповідальності	12
1.3.1. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності	12
1.4. Покарання та його види	12
1.4.1. Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю	12
1.4.2. Конфіскація майна	13
1.5. Призначення покарання	13
1.5.1. Загальні засади призначення покарання	13
1.5.2. Обставини, які пом'якшують покарання	14
1.5.3. Обставини, що обтяжують покарання	14
1.5.4. Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом	15
1.5.5. Призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень	15
1.5.6. Призначення покарання за сукупністю вироків	16
1.5.7. Правила складання покарань та зарахування строку попереднього ув'язнення	16
1.6. Звільнення від покарання та його відбування	17
1.6.1. Звільнення від відбування покарання з випробуванням	17
1.6.2. Амністія	18
1.7. Застосування інших заходів кримінально-правового характеру	18
1.7.1. Спеціальна конфіскація	18
1.8. Кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки України	18
1.8.1. Державна зрада (ст. 111 КК)	18
1.9. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи	19
1.9.1. Умисне вбивство (ч. 1 ст. 115 КК)	19
1.9.2. Умисне вбивство за наявності кваліфікуючих ознак (ч. 2 ст. 115 КК)	20
1.9.3. Вбивство через необережність (ст. 119 КК)	20

1.9.4. Умисне тяжке тілесне ушкодження (ст. 121 КК)	21
1.9.5. Домашнє насильство (ст. 126-1 КК)	21
1.9.6. Ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані (ст. 136 КК)	22
1.9.7. Неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником (ст. 140 КК)	22
1.10. Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи	23
1.10.1. Торгівля людьми (ст. 149 КК)	23
1.11. Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканності особи	24
1.11.1. Зґвалтування (ст. 152 КК)	24
1.12. Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини та громадянина	24
1.12.1. Порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної, регіональної належності, релігійних переконань, інвалідності та за іншими ознаками (ст. 161 КК)	24
1.12.2. Ухилення від сплати аліментів на утримання дітей (ст. 164 КК)	25
1.12.3. Перешкоджання законній професійній діяльності журналістів (ст. 171 КК)	25
1.12.4. Грубе порушення законодавства про працю (ст. 172 КК)	25
1.13. Кримінальні правопорушення проти власності	26
1.13.1. Крадіжка (ст. 185 КК)	26
1.13.2. Розбій (ст. 187 КК)	26
1.13.3. Вимагання (ст. 189 КК)	27
1.13.4. Шахрайство (ст. 190 КК)	27
1.13.5. Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191 КК)	29
1.13.6. Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво (ст. 197-1 КК)	29
1.14. Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності	30
1.14.1. Незаконна діяльність з організації або проведення азартних ігор, лотерей (ст. 203-2 КК)	30
1.14.2. Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням (ст. 210 КК)	31
1.15. Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки	31
1.15.1. Бандитизм (ст. 257 КК)	31
1.15.2. Терористичний акт (ст. 258 КК)	32

1.15.3. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (ст. 263 КК)	32
1.15.4. Незаконне поводження з радіоактивними матеріалами (ст. 265 КК)	32
1.16. Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту	33
1.16.1. Порушення правил безпеки руху або експлуатації залізничного, водного чи повітряного транспорту (ст. 276 КК)	33
1.16.2. Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами (ст. 286 КК)	33
1.17. Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності	34
1.17.1. Хуліганство (ст. 296 КК)	34
1.17.2. Ввезення, виготовлення або розповсюдження творів, що пропагують культ насильства і жорстокості, расову, національну чи релігійну нетерпимість та дискримінацію (ст. 300 КК)	35
1.17.3. Ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів (ст. 301 КК)	35
1.18. Кримінальні правопорушення проти моральності	36
1.18.1. Наруга над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого (ст. 297 КК)	36
1.19. Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення	36
1.19.1. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів без мети збуту (ст. 309 КК)	36
1.20. Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян і кримінальні правопорушення проти журналістів	37
1.20.1. Погроза або насильство щодо працівника правоохоронного органу (ст. 345 КК)	37
1.20.2. Посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця (ст. 348 КК)	38
1.20.3. Підкуп працівника підприємства, установи чи організації (ст. 354 КК)	38
1.20.4. Піддроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання піддроблених документів, печаток, штампів (ст. 358 КК)	38

1.21. Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг	39
1.21.1. Зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК)	39
1.21.2. Службове підроблення (ст. 366 КК)	40
1.21.3. Пропозиція, обіцянка або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 КК)	40
1.22. Кримінальні правопорушення проти правосуддя	41
1.22.1. Відмова свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків (ст. 385 КК)	41
1.22.2. Ухилення від покарання, не пов'язаного з позбавленням волі (ст. 389 КК)	42
1.22.3. Невиконання обмежувальних заходів, обмежувальних приписів або непроходження програми для кривдників (ст. 390-1 КК)	42
1.22.4. Злісна непокора вимогам адміністрації установи виконання покарань (ст. 391 КК)	42
1.23. Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення)	43
1.23.1. Дезертирство (ст. 408 КК)	43
1.23.2. Бездіяльність військової влади (ст. 426 КК)	43
РОЗДІЛ 2. ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ	45
2.1. Кримінальне процесуальне законодавство України	45
2.1.1. Дія кримінального процесуального закону в часі	45
2.2. Засади кримінального провадження	45
2.2.1. Забезпечення права на захист	45
2.2.2. Мова, якою здійснюється кримінальне провадження	47
2.3. Суд, сторони та інші учасники кримінального провадження	47
2.3.1. Направлення кримінального провадження з одного суду до іншого	47
2.3.2. Склад суду	47
2.3.3. Сторона обвинувачення	47
2.3.4. Цивільний відповідач	48
2.3.5. Третя особа, щодо майна якої вирішується питання про арешт	49
2.3.6. Відводи	49
2.4. Докази і доказування	50
2.4.1. Поняття доказів, належність та допустимість при визнанні відомостей доказами	50
2.4.2. Недопустимість доказів, отриманих унаслідок істотного порушення прав та свобод людини	50

2.4.3. Оцінка доказів	50
2.4.4. Показання	51
2.4.5. Показання із чужих слів	51
2.4.6. Висновок експерта	52
2.5. Фіксування кримінального провадження. Процесуальні рішення	52
2.5.1. Процесуальні рішення	52
2.6. Процесуальні витрати	53
2.6.1. Процесуальні витрати під час закриття кримінального провадження у зв'язку зі звільненням особи від кримінальної відповідальності на підставі ст. 49 КК	53
2.6.2. Витрати на правову допомогу	53
2.7. Відшкодування шкоди у кримінальному провадженні, цивільний позов, виплата винагороди викривачу	54
2.7.1. Відшкодування (компенсація) шкоди потерпілому	54
2.7.2. Цивільний позов у кримінальному провадженні	56
2.7.3. Вирішення цивільного позову в кримінальному провадженні	58
2.8. Заходи забезпечення кримінального провадження	58
2.8.1. Арешт майна	58
2.9. Запобіжні заходи. Затримання особи	59
2.9.1. Затримання особи без ухвали слідчого судді, суду	59
2.10. Загальні положення досудового розслідування	60
2.10.1. Початок досудового розслідування	60
2.10.2. Підслідність	61
2.10.3. Строки досудового розслідування	63
2.11. Слідчі (розшукові) дії	65
2.11.1. Огляд	65
2.11.2. Слідчий експеримент	66
2.11.3. Підстави проведення експертизи	66
2.12. Негласні слідчі (розшукові) дії	67
2.12.1. Загальні положення про негласні слідчі (розшукові) дії	67
2.12.2. Підстави проведення негласних слідчих (розшукових) дій	67
2.12.3. Слідчий суддя, який здійснює розгляд клопотань щодо негласних слідчих (розшукових) дій	68
2.12.4. Фіксація перебігу й результатів негласних слідчих (розшукових) дій	69
2.12.5. Аудіо-, відеоконтроль особи	69
2.12.6. Контроль за вчиненням злочину	69

2.13. Повідомлення про підозру	71
2.13.1. Зміна повідомлення про підозру	71
2.14. Форми закінчення досудового розслідування	71
2.14.1. Закінчення досудового розслідування	71
2.14.2. Закриття кримінального провадження та провадження щодо юридичної особи	72
2.15. Звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру	73
2.15.1. Відкриття матеріалів іншої сторони	73
2.15.2. Обвинувальний акт і реєстр матеріалів досудового розслідування	74
2.16. Продовження строку досудового розслідування	74
2.16.1. Порядок продовження строку досудового розслідування слідчим суддею	74
2.17. Особливості спеціального досудового розслідування кримінальних правопорушень	75
2.17.1. Порядок вручення процесуальних документів підозрюваному при здійсненні спеціального досудового розслідування (in absentia)	75
2.18. Особливості досудового розслідування кримінальних проступків	76
2.18.1. Особливості закінчення дізнання	76
2.19. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування	76
2.19.1. Оскарження ухвал слідчого судді під час досудового розслідування	76
2.20. Судове провадження в першій інстанції	78
2.20.1. Підготовче судове засідання	78
2.20.2. Складання досудової доповіді	78
2.21. Судовий розгляд	78
2.21.1. Об'єднання і виділення матеріалів досудового розслідування	78
2.21.2. Проведення процесуальних дій у режимі відеоконференції під час судового провадження	78
2.21.3. Повідомлення про права й обов'язки	79
2.21.4. Визначення обсягу доказів, що підлягають дослідженню, та порядку їх дослідження	79
2.21.5. Допит обвинуваченого	80
2.21.6. Допит свідка	80
2.21.7. Особливості допиту малолітнього або неповнолітнього свідка чи потерпілого	81
2.21.8. Дослідження документів	81

2.21.9. Судові дебати	81
2.21.10. Процедура судового розгляду в спеціальному судовому провадженні за відсутності обвинуваченого (in absentia)	82
2.22. Судові рішення	82
2.22.1. Зміст вироку	82
2.23. Особливі порядки провадження в суді першої інстанції	83
2.23.1. Спрощене провадження щодо кримінальних проступків	83
2.24. Провадження в суді присяжних	83
2.24.1. Роз'яснення права на суд присяжних	83
2.25. Провадження в суді апеляційної інстанції	83
2.25.1. Оскарження судових рішень в апеляційному порядку	83
2.25.2. Право на апеляційне оскарження	85
2.25.3. Порядок і строки апеляційного оскарження	85
2.25.4. Вимоги до апеляційної скарги	87
2.25.5. Залишення апеляційної скарги без руху, її повернення або відмова у відкритті провадження	87
2.25.6. Відмова від апеляційної скарги, зміна та доповнення апеляційної скарги під час апеляційного провадження	88
2.25.7. Межі перегляду судом апеляційної інстанції	89
2.25.8. Апеляційний розгляд	91
2.25.9. Зміст ухвали суду апеляційної інстанції	91
2.25.10. Закриття кримінального провадження судом апеляційної інстанції	92
2.25.11. Судові рішення суду апеляційної інстанції	92
2.26. Провадження в суді касаційної інстанції	92
2.26.1. Право на касаційне оскарження	92
2.26.2. Підстави для скасування або зміни судового рішення судом касаційної інстанції	93
2.27. Провадження за нововиявленими або виключними обставинами	93
2.27.1. Підстави для здійснення кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинами	93
2.27.2. Право подати заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами	94
2.28. Кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення	94
2.28.1. Відмова потерпілого від підтримання обвинувачення в кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення	94

2.29. Кримінальне провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру	95
2.29.1. Оскарження ухвали суду про застосування примусових заходів медичного характеру	95
2.30. Виконання судових рішень	95
2.30.1. Питання, які вирішує суд під час виконання вироків	95
2.31. Визнання та виконання вироків судів іноземних держав і передача засуджених осіб	96
2.31.1. Розгляд судом питання про узгодження вироку суду іноземної держави із законодавством України	96

РОЗДІЛ 1. ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

1.1. Співучасть у кримінальному правопорушенні

1.1.1. Поняття співучасті

Кваліфікуючи дії декількох осіб, учасників бійки, за ч. 2 ст. 121 як умисне тяжке тілесне ушкодження, вчинене групою осіб, що спричинило смерть потерпілого, необхідно встановити, що ці особи діяли спільно з метою спричинення єдиного злочинного результату. Якщо учасники бійки не вчиняли спільних узгоджених дій стосовно потерпілого, а спричинили йому окремими розрізненими діями різного ступеня тяжкості тілесні ушкодження, то їхні дії необхідно кваліфікувати за спричинення потерпілому тих тілесних ушкоджень, які кожен з них безпосередньо заподіяв

Детальніше з текстом постанови ВС від 15.09.2022 у справі № 127/18956/18 (провадження № 51-1374км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106354674>.

1.1.2. Види співучасників

У разі інкримінування співучасникам, кожен з яких виконав частину об'єктивної сторони крадіжки, такої кваліфікаційної ознаки, як вчинення кримінального правопорушення за попередньою змовою групою осіб, не має значення технічний розподіл ролей між ними. Дії таких співучасників належить кваліфікувати лише за статтею Особливої частини КК без посилання на ст. 27 КК

Детальніше з текстом постанови ВС від 07.06.2022 у справі № 754/14360/20 (провадження № 51-5694км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104694946>.

1.2. Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння

1.2.1. Необхідна оборона

Обвинувачений, який у відповідь на насильство, застосоване потерпілим до дружини обвинуваченого, завдав потерпілому удар, спричинивши середньої тяжкості тілесні ушкодження, перебував у стані необхідної оборони з огляду на поведінку потерпілого, який не реагував на зауваження сусідів та землевпорядника й безпричинно застосовував фізичну силу до дружини обвинуваченого, що давало підстави останньому реально сприймати його поведінку як таку, що загрожує здоров'ю його близької людини, а також з огляду на миттєву реакцію обвинуваченого на ситуацію та завдання потерпілому удару відразу після протиправних дій останнього, наявність в обвинуваченого мети захистити свою дружину, яка зазнала фізичного впливу від потерпілого, а не помститися йому через неприязні стосунки

Детальніше з текстом постанови ВС від 15.09.2022 у справі № 446/244/14-к (провадження № 51-4847км19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106354686>.

Якщо обвинувачений після конфлікту з потерпілим, який перебував у стані алкогольного сп'яніння, заподіяв останньому тяжкі тілесні ушкодження, що спричинили його смерть, після того, як потерпілий вночі проник у його будинок та почав застосовувати насильство, то судам належить установлювати обставини, які підтверджують або спростовують те, що дії обвинуваченого були спрямовані на відвернення насильницького протиправного вторгнення в його житло. Вказаний аспект ключовий для належного вирішення питання про те, чи перебували дії обвинуваченого в межах необхідної оборони як обставини, яка виключає кримінальну протиправність діяння, або виходили за її межі

Детальніше з текстом постанови ВС від 19.09.2022 у справі № 149/916/17 (провадження № 51-8642км18) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106390665>.

Особа, яка завдала шкоди здоров'ю, не може посилатися на стан необхідної оборони, якщо насильство було спровоковано нею самою, тобто було передбачуваним наслідком її поведінки. Окремим випадком такого спровокованого насильства є бійка, під час якої учасники застосовують одне до одного насильство певного ступеня. Таке спровоковане насильство не можна вважати «посяганням» у тому значенні, яке цьому терміну надається ст. 36 КК. Висновок суду про відсутність у діях засудженого стану необхідної оборони є правильним, якщо під час судового розгляду справи буде встановлено, що засуджений готувався до вчинення злочину та бажав спричинити потерпілому шкоду, а не захиститися від його дій чи відвернути напад

Детальніше з текстом постанови ВС від 25.10.2022 у справі № 676/2606/18 (провадження № 51-180км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107023925>.

Особа вважається такою, що перебувала у стані необхідної оборони та не перевищила її меж, якщо вона не була ініціатором виникнення конфлікту, під час якого було заподіяно тілесні ушкодження потерпілому, що спричинили його смерть, якщо це було обумовлено обстановкою захисту від протиправного посягання з боку групи осіб, одна з яких була озброєна битою і тривалий час переслідувала особу в темну пору доби, не маючи на це законних підстав та відповідних повноважень, а мотивом дій особи було негайне припинення триваючого посягання групи осіб на її життя та здоров'я

Детальніше з текстом постанови ВС від 01.11.2022 у справі № 686/7480/19 (провадження № 51-524км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107140858>.

Стан необхідної оборони може виникнути з метою захисту від суспільно небезпечного посягання психічно хворої особи. При цьому для констатації перевищення меж необхідної оборони слід установити, що на момент вчинення захисних дій суспільно небезпечне посягання об'єктивно існувало, тобто вже розпочалося і ще не закінчилося. Право на необхідну оборону, яке виникло в засудженого з моменту нападу на нього потерпілого, тривало до падіння останнього та припинення будь-яких активних дій з його боку стосовно засудженого, тобто

до моменту фактичного закінчення суспільно небезпечного посягання. Заподіяння засудженим потерпілому, який припинив посягання, тяжких тілесних ушкоджень, що спричинили його смерть, свідчить не про перевищення меж необхідної оборони, а про вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 121 КК

Детальніше з текстом постанови ВС від 13.12.2022 у справі № 676/1214/21 (провадження № 51-2401км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107984930>.

1.3. Звільнення від кримінальної відповідальності

1.3.1. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності

Ненадання обвинуваченим документального підтвердження причин неявки на одне із судових засідань суду апеляційної інстанції не може свідчити про його систематичне та цілеспрямоване ухилення від суду й бути підставою для зупинення або переривання перебігу строку давності, що передбачено частинами 2 і 3 ст. 49 КК

Детальніше з текстом постанови ВС від 22.09.2022 у справі № 756/2922/19 (провадження № 51-5498км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106426710>.

1.4. Покарання та його види

1.4.1. Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю

Рішення суду про призначення засудженому покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю має бути чітко та зрозуміло сформульоване в резолютивній частині вироку для того, щоб не виникало жодних сумнівів під час його виконання.

Якщо в санкції статті Особливої частини КК визначено характер посади або вид (рід) діяльності, то формулювання покарання у вироку має точно відповідати змісту цієї санкції. Якщо покарання у санкції зазначене в загальній формі (наведене у формулюванні, що використовується у ст. 55 КК), суд повинен конкретизувати правову заборону й точно зазначити (описати, окреслити) у вироку характер та коло тих посад або вид (рід) цієї діяльності, права обіймати які чи займатися якою він позбавляє засудженого. Водночас покарання має формулюватися таким чином, щоб засуджений не мав права обіймати зазначені у вироку посади або займатися забороненою діяльністю в будь-якій галузі (сфері), а також був позбавлений можливості обіймати такі посади або займатися такою діяльністю, які за змістом (характером) і обсягом повноважень є аналогічними тим, з якими було пов'язане вчинення кримінального правопорушення

Детальніше з текстом постанови ВС від 02.02.2022 у справі № 344/16025/18 (провадження № 51-5050км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102999869>.

Не є перешкодою для призначення покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю та обставина, що засуджений на момент ухвалення вироку не працює на певній посаді та не провадить діяльність, з використанням можливостей якої (яких) він вчинив кримінальне правопорушення.

Призначене засудженому додаткове покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю повинно бути чітко сформульовано в резолютивній частині вироку, щоб не допустити довільного обмеження права засудженого на працю та щоб не виникало сумнівів під час виконання цього покарання

Детальніше з текстом постанови ВС від 21.06.2022 у справі № 171/869/21 (провадження № 51-838км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104886096>.

1.4.2. Конфіскація майна

Якщо обвинувачений після накладення слідчим суддею арешту на належне йому нерухоме майно (земельну ділянку), застосованого з метою забезпечення конфіскації майна в майбутньому, із заборонаю його відчуження, подарував це майно близькому родичу, який був обізнаний про накладення арешту на це майно на час укладання договору дарування і, відповідно, про заборону суду на його відчуження, то це свідчить про намір підозрюваного уникнути конфіскації майна та не вказує на законність переходу права власності на це нерухоме майно. Призначення суддею додаткового покарання у виді конфіскації майна в такому випадку відповідає вимогам закону

Детальніше з текстом постанови ВС від 20.01.2022 у справі № 145/972/16-к (провадження № 51-4276км18) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102941319>.

1.5. Призначення покарання

1.5.1. Загальні засади призначення покарання

Призначення основного покарання у виді позбавлення волі засудженому за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 286 КК, у розмірі, наближеному до мінімального, передбаченого санкцією цієї норми, не є м'яким з урахуванням, зокрема, конкретних обставин події та посткримінальної поведінки обвинуваченого, а саме: беззастережне визнання ним своєї вини; надання зізнавальних показань; подання клопотання про дослідження доказів під час судового розгляду в порядку, передбаченому ч. 3 ст. 349 КПК; неодноразове вибачення перед потерпілими та їхніми родичами; добровільне часткове відшкодування шкоди, завданої потерпілим внаслідок вчиненого злочину, тощо. Окрім того, хоча суд обґрунтовано визнав вчинення обвинуваченим злочину в стані алкогольного сп'яніння обставиною, яка обтяжує його покарання, однак згідно зі встановленими судом даними вміст у його крові алкоголю відповідав незначному, легкому ступеню сп'яніння, а потерпілим було відомо, що вони з дітьми в кількості, яка перевищує дозволена кількість

пасажирів у цьому транспортному засобі, сідають в автомобіль до водія, який вживав алкогольні напої

Детальніше з текстом постанови ВС від 13.09.2022 у справі № 686/24681/18 (провадження № 51-331км19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106315587>.

1.5.2. Обставини, які пом'якшують покарання

Добровільне відшкодування завданого збитку або усунення заподіяної шкоди може враховуватися судом при призначенні покарання як обставина, що його пом'якшує (ст. 66 КК), або як обставина, що позитивно характеризує особу винуватого (ст. 65 КК). Для врахування цієї обставини слід зібрати докази, що підтверджують факт добровільного відшкодування (компенсації) завданих збитків або усунення заподіяної шкоди (наприклад, заяви і розписки потерпілих, квитанції, інші фінансові документи), які долучаються до матеріалів кримінального провадження, а також у належній процесуальній формі зафіксувати як згоду винуватого на добровільне відшкодування такої шкоди, так і згоду потерпілого на відповідний спосіб її відшкодування. Такою процесуальною формою можуть бути: усна заява, оформлена відповідним протоколом або зафіксована в журналі судового засідання і засвідчена підписом винуватого та потерпілого; письмова заява, що подається потерпілим, винуватим до органів, які здійснюють кримінальне провадження. У кожному випадку повинні бути зібрані докази, що підтверджують факт добровільного відшкодування завданих збитків або усунення заподіяної шкоди, які долучаються до матеріалів кримінального провадження

Детальніше з текстом постанови ВС від 15.02.2022 у справі № 283/460/21 (провадження № 51-4891км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103487249>.

Добровільне відшкодування завданого збитку або усунення заподіяної шкоди та щире каяття є самостійними обставинами, що пом'якшують покарання (пункти 1 і 2 ч. 1 ст. 66 КК). Саме по собі відшкодування обвинуваченим шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, може лише додатково свідчити про розкаяння винної особи, однак не є вирішальним під час установаження наявності чи відсутності щирого каяття, яке в кожному випадку є оцінним та має визначатися за матеріалами справи. Невідшкодування потерпілій шкоди є недостатнім для констатування відсутності щирого каяття

Детальніше з текстом постанови ВС від 14.11.2022 у справі № 640/3693/15-к (провадження № 51-5737км19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107441917>.

1.5.3. Обставини, що обтяжують покарання

Вчинення кримінального правопорушення у стані алкогольного сп'яніння може бути підтверджено висновком щодо результатів медичного огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, долученим

до матеріалів провадження в оригіналі. На достовірність і допустимість як доказу не впливає відсутність підпису на одному з трьох примірників висновку, складеного в закладі охорони здоров'я, що відповідно до законодавства мав бути виданий під підпис поліцейському, який доставив обвинуваченого на огляд, оскільки цей документ містить всю необхідну інформацію про освідування обвинуваченого на стан сп'яніння, підписаний лікарем, скріплений його особистою печаткою та штампом медичної установи. Недолучення до матеріалів кримінального провадження копії сертифіката відповідності та свідоцтва про перевірку технічного засобу, який використовувався в медичному закладі під час медичного огляду обвинуваченого з метою виявлення в нього стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, не тягне визнання акта медичного огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів недопустимим доказом

Детальніше з текстом постанови ВС від 20.09.2022 у справі № 711/2189/21 (провадження № 51-1704км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106454404>.

1.5.4. Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом

Якщо засуджений за вчинення злочину, передбаченого ч. 1 ст. 286 КК, не визнав вину, заперечував факт причетності до дорожньо-транспортної пригоди, не відшкодував у добровільному порядку шкоду, заподіяну потерпілій особі, не розкався у вчиненому, то застосування положень ст. 69 КК не ґрунтується на вимогах закону

Детальніше з текстом постанови ВС від 15.09.2022 у справі № 724/692/21 (провадження № 51-1010км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106354682>.

1.5.5. Призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень

Правила призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень, які визначено частинами 1, 4 ст. 70 КК, застосовуються у випадках самостійної кваліфікації цих правопорушень як за різними статтями, так і за різними частинами однієї статті цього Кодексу, якими передбачено відповідальність за окремі склади кримінальних правопорушень та які мають самостійні санкції. За окремими епізодами злочинної діяльності, які утворюють повторність і відповідають тому самому складу кримінального правопорушення (тотожні кримінальні правопорушення), кваліфікуються за однією статтею або частиною статті Особливої частини КК, покарання не призначається

Детальніше з текстом постанови ВС від 20.07.2022 у справі № 519/691/19 (провадження № 51-4844км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105372113>.

Погашення судимості на підставі п. 2-1 ч. 1 ст. 89 КК не звільняє суд від обов'язку застосувати положення ч. 4 ст. 70 цього Кодексу та зарахувати у строк покарання,

остаточно призначеного за сукупністю кримінальних проступків, покарання, відбуте повністю за попереднім вироком

Детальніше з текстом постанови колегії суддів Третьої судової палати ККС від 02.11.2022 у справі № 234/17282/17 (провадження № 51-2969км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107140905>.

1.5.6. Призначення покарання за сукупністю вироків

У разі засудження особи за кримінальне правопорушення, вчинене в період іспитового строку, визначеного за попереднім вироком, і призначення за новим вироком такого покарання, яке на підставі ч. 3 ст. 72 КК не підлягає складанню з іншими видами покарань при призначенні остаточного покарання за сукупністю вироків, суд, керуючись статтями 71, 72, 75 КК, призначає остаточне покарання, яке має бути більшим як від покарання, призначеного за новий злочин, так і від невідбутої частини покарання за попереднім вироком. Суд призначає остаточне покарання за сукупністю вироків, що складається з поєднання невідбутої частини покарання за попереднім вироком і покарання за новим вироком, та ухвалює рішення про самостійне виконання покарань, які не підлягають складанню одне з одним. У разі вчинення злочину під час іспитового строку покарання, від якого особа була звільнена з випробуванням, вважається невідбутою частиною покарання, що має приєднатися до покарання за новим вироком

Детальніше з текстом постанови ВС від 12.10.2022 у справі № 557/970/21 (провадження № 51-1821км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106815613>.

1.5.7. Правила складання покарань та зарахування строку попереднього ув'язнення

Відповідно до ч. 3 ст. 72 КК складання покарань, якщо одним чи кількома вирокami призначено покарання у виді штрафу та позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, з іншими видами покарань при призначенні їх за сукупністю злочинів чи вироків не допускається. У такому разі ці покарання виконуються самостійно. Водночас звільнення від відбування призначеного судом покарання у виді штрафу з випробуванням за цією статтею не допускається. Якщо за попереднім вироком було призначено покарання, яке слід відбувати реально, то під час постановлення нового вироку із застосуванням ст. 71 КК суд не може звільнити обвинуваченого від відбування призначеного за цим вироком покарання з випробуванням на підставі ст. 75 КК. Якщо особа вчинила новий злочин до відбуття покарання за попереднім вироком, то при призначенні остаточного покарання з урахуванням приписів статей 71, 72 КК у виді позбавлення волі та штрафу рішення про звільнення такої особи від відбування покарання у виді позбавлення волі на підставі ст. 75 КК є неприпустимим

Детальніше з текстом постанови ВС від 09.08.2022 у справі № 359/4720/20 (провадження № 51-5104км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105726385>.

Строк тримання особи в слідчому ізоляторі чи в іншому місці попереднього ув'язнення може бути зараховано відповідно до ч. 5 ст. 72 КК лише в межах того самого

кримінального провадження, в якому до особи було застосовано попереднє ув'язнення. Перебування засудженого в установі попереднього ув'язнення в межах іншого кримінального провадження не є підставою для зарахування йому зазначеного строку як попереднього ув'язнення в порядку ч. 5 ст. 72 КК у межах кримінального провадження, що переглядається

Детальніше з текстом постанови ВС від 25.05.2022 у справі № 487/5073/18 (провадження № 51-4020км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104477456>.

Якщо суд у межах одного кримінального провадження призначає покарання засудженому за сукупністю злочинів, один з яких було вчинено під час чинності ч. 5 ст. 72 КК у редакції Закону України від 26.05.2015 № 838-VIII «Про внесення зміни до Кримінального кодексу України щодо удосконалення порядку зарахування судом строку попереднього ув'язнення у строк покарання», а інший – після викладення в новій редакції ч. 5 ст. 72 КК відповідно до Закону України від 18.05.2017 № 2046-VIII «Про внесення зміни до Кримінального кодексу України щодо правила складання покарань та зарахування строку попереднього ув'язнення», за який було безпосередньо затримано особу й застосовано до неї запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, то положення ст. 72 КК повинні застосовуватися до остаточно покарання, а не до покарання за одне із кримінальних правопорушень, які входять в одне кримінальне провадження

Детальніше з текстом постанови ВС від 27.12.2022 у справі № 348/2481/18 (провадження № 51-1568км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108225833>.

1.6. Звільнення від покарання та його відбування

1.6.1. Звільнення від відбування покарання з випробуванням

Звільнення від відбування покарання з випробуванням (ст. 75 КК) не може застосовуватися до осіб, які обвинувачуються у вчиненні значної кількості кримінальних правопорушень, заздалегідь спланованих та узгоджених з іншими співучасниками кримінального правопорушення.

Якщо попередній вирок місцевого суду залишився незмінним й ухвалене в ньому рішення про звільнення засудженого від відбування покарання з випробуванням зберігає свою законну силу, а за вироком апеляційного суду було прийнято рішення про скасування наступного вироку суду першої інстанції в частині призначення покарання та призначено покарання, яке він має відбувати реально, що погіршує становище обвинуваченого, то положення ч. 4 ст. 70 КК не застосовуються. Попередній вирок, за яким засудженого звільнено від відбування покарання з випробуванням, та цей вирок, за яким йому призначено покарання, що належить відбувати реально, слід виконувати самостійно

Детальніше з текстом постанови ВС від 08.02.2022 у справі № 673/370/19 (провадження № 51-2521км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103371951>.

Порушення вимог ст. 6 Конвенції щодо розумних строків розгляду кримінального провадження не може автоматично розглядатися як підстава для звільнення

засудженого від відбування покарання за ст. 75 КК, однак разом з іншими даними, що характеризують особистість засудженого, та з урахуванням надмірної тривалості кримінального провадження це дозволяє застосувати інститут звільнення від відбування покарання з випробуванням, оскільки в такому випадку досягнення мети покарання та виправлення засудженого можливе і без ізоляції від суспільства

Детальніше з текстом постанови ВС від 16.02.2022 у справі № 598/74/14 (провадження № 51-5732км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103525203>.

1.6.2. Амністія

Звільнення від кримінальної відповідальності на підставі Закону України «Про амністію у 2011 році» матері, якій було пред'явлено підозру в незаконному переправленні через державний кордон України своєї малолітньої дитини з використанням підробленого дозволу батька на право виїзду дитини за кордон у супроводі матері, без з'ясування питання про те, чи посягає вчинене нею правопорушення на охоронювані інтереси малолітньої дитини, не ґрунтується на вимогах закону

Детальніше з текстом постанови ВС від 22.09.2022 у справі № 715/3085/21 (провадження № 51-1160км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106517320>.

1.7. Застосування інших заходів кримінально-правового характеру

1.7.1. Спеціальна конфіскація

Відсутність в ухвалі місцевого суду під час викладення фактичних обставин кримінальних правопорушень, інкримінованих засудженому, конкретного посилання на речі та обладнання, що використовувалися для виготовлення (змішування) пального, тобто були пристосовані або використані як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення, і залишки пально-мастильних матеріалів, до яких суд застосував спеціальну конфіскацію, не свідчить про незаконність постановлених у кримінальному провадженні судових рішень у цілому

Детальніше з текстом постанови ВС від 23.02.2022 у справі № 946/271/20 (провадження № 51-5285км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104019935>.

1.8. Кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки України

1.8.1. Державна зрада (ст. 111 КК)

Підривна діяльність проти України (ст. 111 КК) – це дії іноземних держав, іноземних організацій або їх представників, спрямовані на підриив основ національної безпеки України та завдання істотної шкоди суверенітетові, територіальній цілісності, недоторканності, обороноздатності, державній, економічній чи інформаційній безпеці України.

Суддя Апеляційного суду Автономної Республіки Крим, яка не була звільнена із цієї посади в порядку, встановленому законами України, здійснювала «правосуддя» на окупованій території України від імені іноземної держави (Російської Федерації), керуючись її матеріальним і процесуальним правом, була призначена на посаду «судді Верховного Суду Республіки Крим» та прийняла на себе повноваження судді іншої держави (Російської Федерації), яка окупувала й незаконно анексувала територію АРК, вважається такою, що порушила вимоги ст. 65 Конституції України, присяги судді, оскільки фактично забезпечувала становлення та зміцнення окупаційної влади Російської Федерації шляхом утворення і функціонування незаконно створених окупаційних органів судової влади цієї держави на окупованій території України, виконання функцій представника окупаційної судової влади Російської Федерації з метою недопущення контролю української влади на території Автономної Республіки Крим, а отже надання нею допомоги Російській Федерації у проведенні підривної діяльності проти України на шкоду суверенітетові та територіальній цілісності України.

Суддя Апеляційного суду Автономної Республіки Крим, яка, скориставшись переважним правом на заміщення посади судді в утвореному суді Російської Федерації – «Верховний Суд Республіки Крим», фактично отримала за законодавством Російської Федерації громадянство цієї держави як необхідну умову такої діяльності, на час ухвалення вироку місцевим судом, яким її було засуджено за ст. 111 КК, залишалася громадянкою України незалежно від місця її проживання, оскільки примусове автоматичне набуття нею як громадянкою України, яка проживає на тимчасово окупованій території, громадянства Російської Федерації не визнається Україною, отже не може бути підставою для втрати нею громадянства України. Набуття такою особою громадянства Російської Федерації не впливає на зміст її правових відносин з Україною, за якими вона визнається лише громадянкою України

Детальніше з текстом постанови ВС від 21.12.2022 у справі № 759/5737/17 (провадження № 51-2899км20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108225763>.

1.9. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи

1.9.1. Умисне вбивство (ч. 1 ст. 115 КК)

Причинний зв'язок між діянням засудженого та смертю потерпілого має місце в разі, коли діяння за своїм характером є головною умовою, без якої не можливе настання наслідку, воно передує йому в часі й породжує його, отже є необхідною і визначальною причиною щодо заподіяння смерті потерпілому. Між діями засудженого і смертю потерпілого вбачається причинний зв'язок, ускладнений особливими обставинами його розвитку, де колото-різане ушкодження м'яза серця спричинило швидку й суттєву крововтрату, що зумовило гіпоксичне ураження головного мозку і призвело до коми потерпілого, який протягом тривалого часу перебував у стані нерухомості та під час лікування якого виникли інші загрозливі для життя явища у вигляді запальних захворювань серця і легень, що в результаті

призвело до настання смерті. Зазначене свідчить про передчасність висновків судів першої та апеляційної інстанцій про відсутність підстав для кваліфікації дій засудженого за ч. 1 ст. 115 КК

Детальніше з текстом постанови ВС від 07.12.2022 у справі № 295/4942/20 (провадження № 51-2349км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107834073>.

1.9.2. Умисне вбивство за наявності кваліфікуючих ознак (ч. 2 ст. 115 КК)

Корисливий мотив як кваліфікуюча ознака умисного вбивства (п. 6 ч. 2 ст. 115 КК) має місце в разі обіцянки замовника передати грошову винагороду безпосереднім виконавцям цього злочину. На наявність корисливого мотиву не впливає, чи мав замовник кошти, які обіцяв надати виконавцям умисного вбивства, а також те, чи мали такі виконавці інші джерела заробітку.

Якщо умисне вбивство на замовлення вчиняється з метою одержання від замовника грошей, матеріальних цінностей чи інших вигод матеріального характеру, то такі дії виконавця кваліфікуються за пунктами 6 та 11 ч. 2 ст. 115 КК. Підтвердженням того, що обвинувачений утворив організовану групу у складі ще трьох осіб для заняття злочинною діяльністю, зокрема умисного вбивства потерпілого, є сукупність належних та допустимих доказів, які свідчать про доведення організатором до всіх учасників цієї групи детального плану вчинення злочинів, способу, засобів і знарядь, розподіл ролей кожного з учасників для досягнення спільної злочинної мети: наявність взаємозв'язків між учасниками групи під час і після умисного вбивства; перебування всіх учасників групи в одному місці згідно з трафіками телефонних з'єднань мобільних телефонів, що їм належать; заготовлення заздалегідь знарядь вчинення злочину (вогнепальної зброї та бойових припасів до неї, дерев'яних бит, мотузки, кайданок, балона аерозольного та балаклави як засобів маскування); придбання і передача вогнепальної зброї та бойових припасів до неї організатором іншим учасникам групи, що в часі передувало моменту прибуття таких учасників на місце події і безпосередньо моменту нападу на потерпілого

Детальніше з текстом постанови ВС від 20.10.2022 у справі № 565/1354/19 (провадження № 51-443км20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106988921>.

1.9.3. Вбивство через необережність (ст. 119 КК)

Дії особи, яка завдала одного удару потерпілій, внаслідок чого вона впала на підлогу, вдарилася головою об кухонну стінку та померла від отриманих тілесних ушкоджень, слід кваліфікувати як спричинення смерті через необережність (ч. 1 ст. 119 КК). Водночас у діях обвинуваченого вбачається необережна форма вини у вигляді злочинної недбалості. Обвинувачений, завдаючи під час конфлікту потерпілій одного удару долонею по обличчю, хоч і не передбачав можливості настання суспільно небезпечних наслідків свого діяння (падіння потерпілої з подальшим ударом головою

та заподіяння тяжких тілесних ушкоджень, від яких настала її смерть), однак повинен був і міг їх передбачити та діяти з більшою обережністю

Детальніше з текстом постанови ВС від 01.09.2022 у справі № 736/2398/18 (провадження № 51-5276км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106079296>.

1.9.4. Умисне тяжке тілесне ушкодження (ст. 121 КК)

Непоправне знівечення обличчя є однією з ознак тяжкого тілесного ушкодження. Знівечення обличчя вважається непоправним, якщо для усунення отриманих ушкоджень необхідне хірургічне втручання (косметична операція).

Висновок щодо віднесення тілесних ушкоджень, отриманих потерпілим, до категорії тяжких за ознакою непоправності знівечення обличчя повинен зробити орган досудового розслідування або суд на підставі висновку судового медичного експерта та з урахуванням загальноприйнятих уявлень про зовнішній вигляд людини

Детальніше з текстом постанови ВС від 02.06.2022 у справі № 487/593/19 (провадження № 51-6469км19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104886088>.

Якщо особа вчиняє кримінальне правопорушення з неконкретизованим умислом, то її дії слід кваліфікувати за статтею Особливої частини КК, у якій передбачено відповідальність за той результат (шкоду), який фактично було заподіяно. Про наявність неконкретизованого умислу в обвинуваченій на спричинення шкоди здоров'ю потерпілого свідчить, зокрема, конфлікт між обвинуваченою і потерпілим, під час якого обвинувачена висловила намір вбити потерпілого та скористалася зарядженою пневматичною зброєю, достовірно знаючи про це, для здійснення пострілу в його голову. Такі обставини свідчать про те, що обвинувачена розраховувала на особливу вразливу дію пневматичної зброї і такі можливі неконкретизовані наслідки, як поранення потерпілого, від якого його здоров'ю буде спричинена шкода, і хоча не бажала, але свідомо припускала такі наслідки

Детальніше з текстом постанови ВС від 15.09.2022 у справі № 577/195/20 (провадження № 51-4465км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106354721>.

1.9.5. Домашнє насильство (ст. 126-1 КК)

КПК не передбачає необхідності доведення факту домашнього насильства певним видом доказів. Діяння і наслідки, зазначені в ст. 126-1 КК, підлягають доказуванню та оцінюванню, виходячи з положень статей 84, 92, 94 КПК. Систематичність як ознака складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 126-1 КК, може бути підтверджена попереднім притягненням особи до адміністративної відповідальності не менше двох разів за вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 173-2 КУпАП. Попереднє притягнення особи до адміністративної відповідальності за вчинення домашнього насильства за умови подальшої повторюваності протиправних дій щодо певної потерпілої особи чи осіб і настання конкретних наслідків, визначених законодавцем як більш тяжкі, ніж ті, що зазначені в КУпАП,

не свідчить про подвійне притягнення особи до юридичної відповідальності одного виду за те саме правопорушення

Детальніше з текстом постанови ВС від 14.06.2022 у справі № 585/3184/20 (провадження № 51-5266км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105301745>.

1.9.6. Ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані (ст. 136 КК)

Кримінальна відповідальність за ч. 3 ст. 136 КК може наставати лише в тому випадку, коли сукупністю доказів у кримінальному провадженні доведено, що смерть потерпілого настала саме через ненадання йому допомоги, невжиття обвинуваченим відповідних заходів та неповідомлення про стан потерпілого закладу охорони здоров'я

Детальніше з текстом постанови ВС від 30.11.2022 у справі № 279/1992/17 (провадження № 51-819км20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107706665>.

1.9.7. Неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником (ст. 140 КК)

Порушення акушером-гінекологом вимог клінічного протоколу з акушерської допомоги «Кесарів розтин», затвердженого наказом МОЗ від 27.12.2011 № 977, вагітній через недбале та несумлінне ставлення до своїх професійних обов'язків, що спричинило тяжкі наслідки у вигляді внутрішньоутробної смерті плоду, причиною якої стала асфіксія, слід кваліфікувати за ч. 1 ст. 140 КК. З огляду на те, що плід в утробі матері в цьому випадку вважається частиною організму вагітної жінки, якій не надано медичної допомоги, спричинення тяжких наслідків неповнолітньому (новонародженій дитині) (ч. 2 ст. 140 КК) у цьому разі обвинуваченому не інкримінується.

Якщо на час розгляду в суді кримінального провадження за ст. 140 КК змінився клінічний протокол надання медичної допомоги «Кесарів розтин», затверджений наказом Міністерства охорони здоров'я України від 27.12.2011 № 977, яким передбачено продовження часу для надання медичної допомоги в подібних випадках із 15 до 30 хвилин, то це не впливає на висновок судів про наявність складу кримінального правопорушення, передбаченого цією статтею з бланкетною диспозицією, з огляду на те, що обвинувачений на час події був зобов'язаний надавати медичну допомогу відповідно до правил, установлених на той момент

Детальніше з текстом постанови ВС від 09.06.2022 у справі № 718/933/20 (провадження № 51-5489км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104769529>.

Ухвалюючи рішення про винуватість чи невинуватість завідувачки акушерсько-гінекологічного відділення, яка приймала пологи, у результаті яких новонародженому було спричинено тяжкі наслідки, у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 140 КК, суду варто брати до уваги, серед іншого, посадові

обов'язки завідувачки акушерсько-гінекологічного відділення, рішення засідання комісії обласної державної адміністрації щодо випадку пологів, відповідно до якого диспансерний нагляд за породіллею здійснювався лікарем із порушенням наказів Міністерства охорони здоров'я України, а під час самих пологів не було вжито заходів щодо своєчасного надання медичної допомоги породіллі при виникненні ускладнень у пологах, а також те, що пологи проведено некваліфіковано з порушенням клінічних протоколів. Окрім того, суду належить врахувати й те, чи мала обвинувачена реальну можливість надати породіллі належну медичну допомогу та чи виключається її кримінальна відповідальність за ч. 2 ст. 140 КК у зв'язку з тим, що вона викликала більш досвідченого, ургентного лікаря, стаж роботи якого становить понад 20 років, і мала можливість викликати інших ургентних лікарів для консультування.

Розглядаючи кримінальне провадження за обвинуваченням медичного працівника у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 140 КК, суду слід урахувувати, зокрема, строки заповнення медичної документації лікарем, якого обвинувачують у вчиненні цього правопорушення. Якщо медична документація була заповнена вже наступного дня після проведення пологів, коли обвинуваченій були відомі їх наслідки, то неповне й неправильне заповнення документації є результатом її бажання уникнути відповідальності

Детальніше з текстом постанови ВС від 21.06.2022 у справі № 744/315/16-к (провадження 51-5915км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104922019>.

1.10. Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи

1.10.1. Торгівля людьми (ст. 149 КК)

Торгівля людьми має місце в діях обвинуваченого, який, скориставшись уразливим станом потерпілого, застосовуючи фізичне насильство та погрожуючи цим, завербував потерпілого з метою експлуатації, утримував у підневільному стані, переміщував і примушував його до жебракування, обмежував у вільному пересуванні по місцевості шляхом постійного пильного нагляду для запобігання можливості втечі, здійснюючи систематичний контроль за ним під час жебракування, забирав у нього гроші, випрошені у сторонніх осіб, та після цього переміщував знову до квартири, у якій вони проживали. Якщо потерпілий, особа з інвалідністю III групи, не мав можливості чинити опір незаконним діям засудженого через вади, перебував у тяжких обставинах надзвичайно скрутної ситуації, спричиненої відсутністю в нього постійного місця роботи, житла та будь-яких коштів для існування, свідчить про те, що потерпілий перебував в уразливому стані

Детальніше з текстом постанови ВС від 22.09.2022 у справі № 127/1309/19 (провадження № 51-5286м21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106454425>.

1.11. Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканності особи

1.11.1. Зґвалтування (ст. 152 КК)

Відсутність добровільної згоди потерпілої особи на статевий акт є питанням факту, вирішення якого покладено на суд у конкретному кримінальному провадженні, і цей факт оцінюється в контексті супутніх обставин. Сексуальне проникнення в тіло потерпілої особи не може вважатися вчиненим за добровільною згодою, якщо воно було здійснене внаслідок застосування фізичного насильства, погрози його застосування чи інших подібних до них за особливостями впливу на психіку потерпілої особи способів вчинення злочину шляхом використання безпорадного стану.

Стан алкогольного чи іншого сп'яніння жертви, її поведінка до події, нехтування нею заходами особистої безпеки, моральне обличчя потерпілої особи та спосіб її життя, а також аморальна чи інша віктимна поведінка особи, яка, можливо, свідомо провокувала сексуальну поведінку злочинця з наміром припинити надалі вчинення дій сексуального характеру щодо неї, не виключають кримінальної відповідальності за ст. 152 КК. Зґвалтування неповнолітньої особи інкримінується винному не лише тоді, коли він знав або допускав, що вчиняє статевий акт з неповнолітньою особою, а й у тому разі, коли він міг і повинен був це передбачити

Детальніше з текстом постанови ВС від 20.10.2022 у справі № 684/289/20 (провадження № 51-1232км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106940531>.

1.12. Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини та громадянина

1.12.1. Порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної, регіональної належності, релігійних переконань, інвалідності та за іншими ознаками (ст. 161 КК)

Однією з форм суспільно небезпечного діяння, передбаченого ст. 161 КК, є непряме обмеження прав громадян за ознакою політичних переконань. У разі інкримінування особі вчинення вказаного кримінального правопорушення в цій формі судам слід визначати, які саме політичні переконання мали потерпіла та обвинувачена особи. Про наявність різних політичних переконань у потерпілого й обвинуваченого може свідчити встановлення політичного протистояння між обвинуваченою і потерпілою особами. Про таке політичне протистояння може свідчити, зокрема, дослідження програм політичних партій, до яких належали потерпіла та обвинувачена особи, з якого випливає розбіжність у цілях діяльності цих політичних партій, а також у способах їх реалізації, і характер питань, щодо яких мало місце різне голосування потерпілого та обвинуваченого на сесіях міської ради

Детальніше з текстом постанови ВС від 19.07.2022 у справі № 576/2972/18 (провадження № 51-478км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105359468>.

1.12.2. Ухилення від сплати аліментів на утримання дітей (ст. 164 КК)

Злісне невиконання особою свого обов'язку зі сплати встановлених рішенням суду коштів на утримання дітей (аліментів) не можна виправдовувати недоліками в роботі державних виконавців

Детальніше з текстом постанови ВС від 15.11.2022 у справі № 191/4386/19 (провадження № 51-462км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107510154>.

1.12.3. Перешкоджання законній професійній діяльності журналістів (ст. 171 КК)

Для встановлення наявності або відсутності прямого умислу на вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 171 КК, слід довести усвідомлення обвинуваченим того, що особа, яка його знімає на відеокамеру, є журналістом. Про відсутність умислу на перешкоджання законній професійній діяльності журналістів свідчить, зокрема, те, що особи, які здійснювали відеозйомку, були без жодного розпізнавального знака журналіста, не представилися обвинуваченому як журналісти та здійснювали відеозйомку останнього без його дозволу, порушивши тим самим гарантоване ст. 32 Конституції України право на приватність.

Якщо заборона обвинуваченим здійснювати відеозйомку стосувалася виключно його як приватної особи, а не була спрямована на перешкоджання законній діяльності журналістів через неусвідомлення того, що особи, які проводили відеозйомку, є журналістами, то це свідчить про відсутність у його діях складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 171 КК

Детальніше з текстом постанови ВС від 06.10.2022 у справі № 369/1586/17 (провадження № 51-28км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106788061>.

1.12.4. Грубе порушення законодавства про працю (ст. 172 КК)

Якщо керівник державної установи у зв'язку з відсутністю фінансування з державного бюджету та з метою недопущення утворення заборгованості із заробітної плати видав наказ про переведення працівників одного з підрозділів установи на 0,25 посадового окладу й цей наказ було доведено до відома всіх працівників, зокрема до відома потерпілої особи, яку було повідомлено про зміну істотних умов праці та яка не зверталася із заявою на адресу установи про відмову від продовження роботи у зв'язку із цим, то в діях керівника такої установи немає складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 172 КК

Детальніше з текстом постанови ВС від 03.11.2022 у справі № 461/3333/18 (провадження № 51-481км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107140853>.

1.13. Кримінальні правопорушення проти власності

1.13.1. Крадіжка (ст. 185 КК)

Якщо предметом викрадення була річ (у цьому кримінальному провадженні – норкова шуба), вартість якої достеменно для обвинуваченого та інших осіб перевищує 0,2 неоподаткованого мінімуму доходів громадян, то встановлення вартості викраденого майна шляхом проведення експертизи для визначення розміру завданої шкоди, який має бути враховано для визнання дій такими, за які настає не адміністративна, а кримінальна відповідальність, є необов'язковою. Якщо в кримінальному провадженні за обвинуваченням особи, яка викрала в потерпілої норкову шубу, за ч. 1 ст. 185 КК розмір викраденого майна не впливає на кримінально-правову кваліфікацію вчиненого, а обвинуваченій не було інкриміновано кваліфікуючих ознак, пов'язаних з розміром викраденого (викрадення значному, великому чи особливо великому розмірі), то ухвалення судом виправдувального вироку у зв'язку з недоведенням ознак складу кримінального правопорушення не ґрунтується на вимогах кримінального процесуального законодавства

Детальніше з текстом постанови ВС від 15.09.2022 у справі № 760/6513/17 (провадження № 51-5496км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106354733>.

Якщо обвинуваченим не інкримінується вчинення крадіжки, пов'язаної з вартістю викраденого майна, то розбіжності в переліку викраденого майна в обвинувальному акті та в судовому рішенні не впливають на доведеність винуватості особи у вчиненні цього кримінального правопорушення

Детальніше з текстом постанови ВС від 07.06.2022 у справі № 754/14360/20 (провадження № 51-5694км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104694946>.

1.13.2. Розбій (ст. 187 КК)

Розбій вважається таким, що вчинений за попередньою змовою групою осіб, а не організованою групою, якщо за матеріалами кримінального провадження неможливо встановити керівника групи, наявності централізованого підпорядкування в ній, єдиних правил поведінки співучасників, взаємозв'язку між діями всіх співучасників, керованості їхніми діями при вчиненні злочинів та їх планування, а також ознак здатності забезпечити стабільність і безпеку функціонування групи. Україна ратифікувала Протокол до Конвенції про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах від 28.03.1997, яким вказану Конвенцію було доповнено ст. 76-1 із застереженням про те, що Україна не бере на себе зобов'язання визнавати та враховувати вироки, винесені судами Договірних Сторін, при вирішенні питань про визнання особи особливо небезпечним рецидивістом, про встановлення факту вчинення злочину повторно та порушення зобов'язань, пов'язаних з умовним звільненням, відстрочкою виконання вироку або умовно-достроковим звільненням. З огляду на це якщо попередні злочини

(крадіжка та шахрайство) було вчинено обвинуваченим на території російської федерації, судимості за які не зняті й не погашені, то суд правомірно не врахував при кваліфікації дій обвинуваченого за ч. 3 ст. 185 КК кваліфікуючу ознаку злочину – повторність

Детальніше з текстом постанови ВС від 26.05.2022 у справі № 404/352/16-к (провадження № 51-36км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104604275>.

Розбій за попередньою змовою групою осіб має місце, якщо під час нападу кожен із співучасників мав змогу бачити й усвідомлювати дії інших нападників, погоджувався з ними і продовжував активну протиправну поведінку. Виконання кожним із засуджених під час нападу на потерпілого різних дій (завдання ударів, вилучення речей) не може бути підставою для їх кваліфікації за статтями КК, які передбачають відповідальність за окремі злочинні дії (зокрема, за ч. 1 ст. 122 цього Кодексу), з огляду на те, що суди беззаперечно, поза розумним сумнівом установили наявність єдиної спільної мети та узгодженість дій нападників, що свідчать про їхню попередню домовленість саме на вчинення розбійного нападу з метою заволодіння чужим майном, поєднаного із застосуванням насильства, небезпечного для життя та здоров'я особи, яка зазнала нападу

Детальніше з текстом постанови ВС від 01.11.2022 у справі № 553/3289/17 (провадження № 51-1170км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107140860>.

1.13.3. Вимагання (ст. 189 КК)

Якщо згідно з обвинувальним висновком особа обвинувачується у вчиненні вимагання (ст. 189 КК), а з обставин кримінального провадження випливає, що потерпілий мав заборгованість перед обвинуваченим, яку останній вимагав повернути, застосовуючи при цьому насильство або погрозу його застосування, судам належить перевірити у вчиненому наявність/відсутність ознак примушування до виконання цивільно-правових зобов'язань (ст. 355 КК), здійснюючи розмежування вказаних вище суміжних складів кримінальних правопорушень. Зокрема, суди повинні встановити, якими мотивами керувався обвинувачений, вимагаючи в потерпілого передати майно з погрозою вбивства, чи було в потерпілого цивільноправове зобов'язання, що виникло на підставах, передбачених чинним законодавством, яке намагався примусити виконати обвинувачений

Детальніше з текстом постанови ВС від 25.10.2022 у справі № 303/3224/20 (провадження № 51-3342км20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107050549>.

Окрема думка – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107050554>.

1.13.4. Шахрайство (ст. 190 КК)

У складі шахрайства (ст. 190 КК) заволодіння чужим майном або придбання права на майно є альтернативними формами суспільно небезпечного діяння, а обман чи зловживання довірою – самостійними альтернативними способами вчинення кримінального правопорушення. Шахрайство, вчинене шляхом обману чи зловживання

довірою, є закінченим кримінальним правопорушенням з моменту протиправного заволодіння чужим майном або придбання права на чуже майно

Детальніше з текстом постанови ОП від 17.10.2022 у справі № 686/13801/16-к (провадження № 51-4160км20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106940469>.

Необхідна й достатня складова частина підстави кримінальної відповідальності за шахрайство – усвідомлення суб'єктом кримінального правопорушення того факту, що майно, яким він заволодіває, є чужим для нього та він не має будь-якого права на це майно. Кримінальна відповідальність за шахрайство пов'язана, як правило, не зі встановленням ознак конкретної особи, власності якої заподіяно шкоду, а з тим, чи доведено усвідомлення винним факту заволодіння майном, яке належить іншій особі (є чужим для нього), з метою його безоплатного, безповоротного повернення на свою користь чи третіх осіб за відсутності законних підстав для того і збільшення внаслідок цього майнових фондів (власних чи третьої особи).

Для кваліфікації дій обвинуваченого як шахрайства необов'язково встановлювати, чи усвідомлював він, кому саме та з яких підстав належить чуже для нього майно, чи заволодіває він майном, увівши в оману власника цього майна чи іншу особу, у фактичному володінні якої воно перебуває, крім випадків урахування матеріального становища конкретного потерпілого за ч. 1 ст. 190 КК. Для кваліфікації за ст. 190 КК не вимагається, щоб збігалися особа, яку винний уводить в оману, та потерпілий від цього кримінального правопорушення

Детальніше з текстом постанови ВС від 14.09.2022 у справі № 419/703/16-к (провадження № 51-3395км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106315609>.

У діях особи (отримувача допомоги по догляду за особою з інвалідністю внаслідок психічного розладу, яка, за висновком лікарської комісії, потребує постійного стороннього догляду), яка виїхала за межі території України, не повідомивши про це орган, що проводить виплату такої допомоги, та продовжуючи її отримувати, немає складу шахрайства (ст. 190 КК) з огляду на те, що законодавство не містить конкретного переліку обставин, які можуть вплинути на отримання зазначеної допомоги, а ця особа забезпечувала догляд за особою з інвалідністю іншою особою, якій вона оплачувала кошти, маючи намір продовжувати такий догляд

Детальніше з текстом постанови ВС від 24.11.2022 у справі № 445/836/21 (провадження № 51-1748км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107533579>.

Шахрайство (ст. 190 КК) слід відмежовувати від цивільно-правових деліктів з урахуванням того, що отримання майна з умовою виконання зобов'язання може бути кваліфіковано як шахрайство, якщо встановлено, що винна особа вже в момент заволодіння цим майном мала на меті його привласнити, а зобов'язання – не виконувати. Якщо одна сторона договору, яка отримала передоплату для купівлі та встановлення сонячних батарей на території домоволодіння потерпілого, беручи на себе зобов'язання за цим договором, почала виконувати його умови, розпочавши певні роботи, у тому числі за власні кошти, однак припинила це робити через

конфлікт із потерпілим, то це свідчить про відсутність ознак шахрайства та вказує на наявність цивільно-правових відносин між сторонами договору

Детальніше з текстом постанови ВС від 16.08.2022 у справі № 442/3912/19 (провадження № 51-6128км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105852838>.

1.13.5. Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191 КК)

Оформлення на роботу особи без дотримання вимог трудового законодавства є за визначених законом умов підставою для дисциплінарної відповідальності та не утворює складу злочину, передбаченого ч. 2 ст. 191 КК. Затвердження роботодавцем табелів обліку робочого часу стосовно працівника, який за домовленістю з ним виконував основну роботу вдома з дотриманням норм чинного законодавства, не містить складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 366 КК, з огляду на відсутність заборони трудовим законодавством такого виду роботи, передбачену можливість для працівників, які працюють на дому, розподіляти робочий час на свій розсуд, здійснювати роботодавцем оплату праці за фактично виконану роботу без необхідності ведення ним табеля обліку робочого часу

Детальніше з текстом постанови ВС від 14.09.2022 у справі № 576/1469/18 (провадження № 51-927км19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106330085>.

1.13.6. Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво (ст. 197-1 КК)

КК містить самостійний склад кримінального правопорушення та передбачає кримінальну відповідальність за самовільне будівництво будівель або споруд на самовільно зайнятій земельній ділянці, зазначеній у ч. 1 цієї статті. Для кваліфікації самовільного будівництва на самовільно зайнятій земельній ділянці настання суспільно небезпечних наслідків у вигляді значної шкоди не обов'язкове

Детальніше з текстом постанови ВС від 25.10.2022 у справі № 359/885/20 (провадження № 51-1986км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107023928>.

Склад кримінального правопорушення, передбаченого ст. 197-1 «Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво» КК відсутній у тому разі, коли земельні ділянки були надані в оренду сільськогосподарському підприємству з підстав і в порядку, передбачених законодавством України, однак після закінчення строку цього договору підприємство, яке на момент вчинення кримінального правопорушення очолювала інша особа, продовжило використовувати ці земельні ділянки та сплачувало за них орендну плату, а держава не вживала жодних заходів щодо повернення цих земельних ділянок

Несвоєчасне повернення або неповернення тимчасово займаних земель, наданих на підставі договору в тимчасове (короткострокове або довгострокове) користування, не вважається злочином (ст. 197-1 КК), а є адміністративним правопорушенням (ст. 54 КУпАП)

Детальніше з текстом постанови ВС від 16.06.2022 у справі № 400/122/18 (провадження № 51-387км20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104896864>.

Земельна ділянка як предмет складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 197-1 КК, повинна характеризуватися індивідуальними ознаками, як-от її власник, точна адреса, кадастровий номер. Якщо інформації про земельну ділянку немає в Державному земельному кадастрі, реєстрація речових прав на неї не проводилася, а міська рада не ухвалювала рішення про передачу цієї земельної ділянки в користування, то така ділянка не може бути предметом складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 197-1 КК.

Самовільне зайняття земельної ділянки, вчинене щодо особливо цінних земель (ч. 2 ст. 197-1 КК), може мати місце, якщо сукупністю зібраних у кримінальному провадженні доказів підтверджено, що земельна ділянка віднесена саме до категорії особливо цінних земель.

Саме по собі рішення міської ради про затвердження генерального плану міста, відповідно до якого територія земельної ділянки визначена як територія природно-заповідного фонду, є пам'яткою природи та визначена охоронною зоною пам'ятки ландшафту, не вказує на те, що самовільно зайнята земельна ділянка належить до особливо цінних земель, якщо в Держгеокадастрі немає відомостей про ухвалені рішення органів державної влади й органів місцевого самоврядування щодо зарахування території земельної ділянки до однієї з категорій, визначених у ст. 19 ЗК

Детальніше з текстом постанови ВС від 01.11.2022 у справі № 755/4801/18 (провадження № 51-5900км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107140837>.

1.14. Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності

1.14.1. Незаконна діяльність з організації або проведення азартних ігор, лотерей (ст. 203-2 КК)

Кримінально-правові приписи ст. 203-2 КК у редакції, яка діяла до 13.08.2020 (набрання чинності Законом України від 14.07.2020 № 768-ІХ «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор»), стосувалися заборони на здійснення грального бізнесу як виду господарської діяльності. Після набрання чинності цим Законом відбулося обмеження вказаної заборони шляхом конкретизації в бік звуження форми вчинення кримінального правопорушення, а не декриміналізація, оскільки приписи зміненої редакції ст. 203-2 КК стосуються законодавчої заборони на незаконну діяльність з організації або проведення азартних ігор без отримання відповідної ліцензії, випуск та проведення лотерей особою, яка не має статусу оператора лотерей, організацію та функціонування закладів з метою надання доступу

до азартних ігор чи лотерей у мережі «Інтернет».

У кожному конкретному кримінальному провадженні за обвинуваченням особи у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 203-2 КК, до 13.08.2020 суду необхідно оцінювати пред'явлене особі органом досудового розслідування обвинувачення і встановлені обставини в судовому провадженні на наявність або відсутність у діях особи ознак кримінального правопорушення, передбаченого ст. 203-2 КК у редакції Закону № 768-ІХ, з урахуванням положень ст. 58 Конституції України та ст. 5 КК

Детальніше з текстом постанови ОП від 25.07.2022 у справі № 554/3311/20 (провадження № 51-2126кмо21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105482301>.

1.14.2. Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням (ст. 210 КК)

Під час нового розгляду кримінального провадження апеляційний суд повинен надати правильну юридичну оцінку діям обвинуваченого за ч. 1 ст. 210 КК з огляду на те, що нецільове використання службовою особою бюджетних коштів може мати місце в разі перерахування освітньої субвенції, що була виділена з державного бюджету місцевим бюджетам на придбання шкільних автобусів для перевезення дітей, котрі проживають у сільській місцевості, якщо завідомо для службової особи придбані автобуси не відповідають національному стандарту України та нормативним документам Міністерства освіти і науки України про затвердження технічної специфікації шкільних автобусів

Детальніше з текстом постанови ВС від 02.11.2022 у справі № 724/1590/19 (провадження № 51-5072км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107219632>.

1.15. Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки

1.15.1. Бандитизм (ст. 257 КК)

Банда – це озброєна організована група або злочинна організація, яка попередньо створена з метою вчинення кількох нападів на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб або одного такого нападу, який потребує ретельної довготривалої підготовки. У разі якщо бандою є озброєна організована група, то для кваліфікації за ст. 257 КК достатньо встановити, що така група створена з метою вчинення одного такого нападу. Ретельна й довготривала підготовка обвинувачених до вбивства потерпілого, що виявилася в розробленні ними спільного плану злочинних дій, та виконання відповідних функцій згідно із цим планом, знищення засобів учинення злочину свідчать про те, що обвинувачені усвідомлювали факт створення банди й участі в її діяльності

Детальніше з текстом постанови ВС від 26.07.2022 у справі № 727/7987/20 (провадження № 51-3891км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105505293>.

Окрема думка – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105505294>.

1.15.2. Терористичний акт (ст. 258 КК)

Мета є необхідною ознакою складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 258 КК, та потребує обов'язкового встановлення під час кваліфікації дій особи за цією статтею. Терористичний акт вважається вчиненим з метою привертання уваги громадськості до певних політичних, релігійних чи інших поглядів винного та з метою впливу на прийняття рішень, вчинення або невчинення дій державною владою чи органами місцевого самоврядування, службовими особами цих органів, об'єднаннями громадян, юридичними особами, у разі вчинення винуватим протиправних дій, спрямованих на зрив заходів військових комісаріатів з військової мобілізації, графіків постачання силам антитерористичної операції паливних матеріалів та військової техніки, розміщених на складських приміщеннях та залізничних станціях, зрив збору приватною установою гуманітарної допомоги

Детальніше з текстом постанови ВС від 27.09.2022 у справі № 752/1734/16-к (провадження № 51-2798км20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106517352>.

1.15.3. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (ст. 263 КК)

Носіння, зберігання, придбання, передача чи збут без передбаченого законом дозволу одного патрона, що є бойовим припасом, хоча формально і містить ознаки складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 263 КК, однак за відсутності в особі зброї для відстрілу цього патрона, що унеможлиблює його використання як бойового припасу за цільовим призначенням, є малозначним діянням (ч. 2 ст. 11 КК)

Детальніше з текстом постанови ВС від 10.02.2022 у справі № 523/8553/16-к (провадження № 51-4224км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103320374>.

Для кваліфікації дій особи за ч. 1 ст. 263 КК як незаконне зберігання вогнепальної зброї необов'язковою є наявність доказів, які б свідчили про те, що обвинувачений мав намір використовувати цю зброю

Детальніше з текстом постанови ВС від 27.09.2022 у справі № 233/5393/20 (провадження № 51- 5495км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106517271>.

1.15.4. Незаконне поводження з радіоактивними матеріалами (ст. 265 КК)

Ознакою об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 265 КК, є незаконність поводження з радіоактивними матеріалами, зокрема із джерелами іонізуючого випромінювання, тобто поводження без передбаченого законом дозволу. Дії з демонтажу – зняття з літальних апаратів датчиків обледеніння, за якого саму іонізуючу речовину, герметично вмонтовану в цей виріб, не вилучали, не вважається використанням радіоактивних матеріалів (джерел іонізуючого випромінювання), що перебувають у виробі без установленого законом

дозволу, що свідчить про відсутність ознак складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 265 КК

Детальніше з текстом постанови ВС від 27.09.2022 у справі № 752/1734/16-к (провадження № 51-2798км20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106517352>.

1.16. Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту

1.16.1. Порушення правил безпеки руху або експлуатації залізничного, водного чи повітряного транспорту (ст. 276 КК)

Предметом дослідження і доказування в кримінальному провадженні за ст. 276 «Порушення правил безпеки руху або експлуатації залізничного, водного чи повітряного транспорту» КК, що спричинило загибель людей, є не лише причини, які безпосередньо призвели до авіакатастрофи, але і відповідність дій обох пілотів (командира повітряного судна та другого пілота (штурмана)) правилам, що регулюють безпеку польотів й експлуатацію літака, наслідки, які настали в результаті його падіння, а також причинний зв'язок між діями пілотів і суспільно небезпечними наслідками – загибеллю та травмуванням пасажирів. Обов'язок контролювати відповідність фактичної кількості пасажирів на борту повітряного судна їх допустимій кількості згідно з правилами, що регулюють безпеку польотів та експлуатацію літака, і відповідальність за таке порушення згідно з регулятивним законодавством покладено безпосередньо на командира повітряного судна та штурмана. Порушення штурманом вимог безпеки польотів, закріплених у спеціальних нормативно-правових актах у сфері цивільної авіації, які є відмінними від тих, у порушенні яких обвинувачувався командир, повинно враховуватися судами при визнанні доведеним обвинувачення за ст. 276 КК

Детальніше з текстом постанови ВС від 20.07.2022 у справі № 360/522/13-к (провадження № 51-83км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105372112>.

1.16.2. Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами (ст. 286 КК)

Факт перебування потерпілого в стані алкогольного сп'яніння в момент дорожньо-транспортної пригоди не свідчить про наявність причинного зв'язку між відповідним станом потерпілого та такою пригодою і не виключає кримінальну відповідальність водія за ст. 286 КК, який порушив Правила дорожнього руху, що перебуває у причинному зв'язку з наслідками – смертю потерпілого

Детальніше з текстом постанови ВС від 15.09.2022 у справі № 654/4434/18 (провадження № 51-5379км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106330093>.

Місцем вчинення злочину, передбаченого ст. 286 КК, є конкретна ділянка дороги, на якій сталася дорожньо-транспортна пригода. Умовна прив'язка цього місця на дорозі до певної адреси будинку, який розташований поруч, не змінює самого

місця вчинення злочину, якщо така прив'язка здійснена в різних процесуальних документах щодо різних будинків, які розташовані біля місця дорожньо-транспортної пригоди

Детальніше з текстом постанови ВС від 07.12.2022 у справі № 387/987/20 (провадження № 51-2534км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107805127>.

Якщо в результаті порушення водієм Правил дорожнього руху сталася дорожньо-транспортна пригода, унаслідок якої потерпілому спричинено середньої тяжкості тілесне ушкодження, а також пошкоджено автомобілі, що стало підставою для відкриття кримінального провадження за ч. 1 ст. 286 КК, розгляду обвинувального акта і закриття постановою місцевого суду провадження у справі про адміністративне правопорушення щодо обвинуваченого за ст. 124 КУпАП (порушення Правил дорожнього руху України, що спричинило пошкодження транспортних засобів), то це не вважається порушенням принципу *non bis in idem*, оскільки кримінальне провадження стосується саме наслідків у вигляді спричинення середньої тяжкості тілесних ушкоджень, що не передбачені у ст. 124 КУпАП

Детальніше з текстом постанови ВС від 08.12.2022 у справі № 686/11795/17 (провадження № 51-1951км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107938401>.

1.17. Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності

1.17.1. Хуліганство (ст. 296 КК)

Використання обвинуваченим вогнегасника, який він узяв безпосередньо під час хуліганських дій на місці вчинення кримінального правопорушення та яким фактично одразу наніс удари потерпілій особі, жодним чином для цього його не пристосовуючи, свідчить про те, що умисел на використання вогнегасника в обвинуваченого виник спонтанно та ситуативно. Це вказує, що вогнегасник не був предметом, спеціально пристосованим для нанесення тілесних ушкоджень під час хуліганства

Детальніше з текстом постанови ВС від 07.02.2022 у справі № 761/39916/18 (провадження № 51-3981км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103283301>.

Про грубе порушення громадського порядку обвинуваченим з мотивів явної неповаги до суспільства, що супроводжувалося особливою зухвалістю, свідчать, зокрема, такі обставини: зухвале порушення регламентованого та відомого як водію порядку дій після дорожньо-транспортної пригоди; крики, образи, нецензурна лайка, залякування, демонстрація пістолета для відстрілу гумових куль, направлення його в бік потерпілого, побиття та вчинення самосуду над потерпілим навпроти зупинки громадського транспорту; створення своїми діями реальної загрози для життя і здоров'я потерпілого та інших громадян; ігнорування дій сторонніх осіб, які намагалися припинити хуліганство; намагання вчинити самосуд над потерпілим через використання незначного приводу; застосування насильства із заподіянням потерпілому тілесних

ушкоджень; тимчасове обмеження руху транспорту; неприпинення порушення громадського порядку тривалий час.

Використання при вчиненні хуліганства спеціальних засобів (до яких зараховано, зокрема, пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії), – підстава для кваліфікації дій винної особи за ч. 4 ст. 296 КК не лише тоді, коли вона заподіює ними тілесні ушкодження, а й тоді, коли ця особа за допомогою зазначених предметів створює реальну загрозу для життя чи здоров'я громадян. На застосування предмета, заздалегідь заготовленого для завдання тілесних ушкоджень, у діях обвинуваченого вказує те, що він задовго до початку конфлікту свідомо мав при собі пристрій для відстрілу патронів з гумовими кулями, призначений для завдання тілесних ушкоджень, перед початком діалогу з потерпілим підготував цей предмет для завдання тілесних ушкоджень (вийняв з кобури та почав демонструвати), направляв його на потерпілого, демонструючи серйозність своїх вимог до нього вчинити певні дії, а інші учасники конфлікту під час інциденту вважали, що за допомогою вказаного предмета обвинувачений створював реальну загрозу для життя чи здоров'я громадян

Детальніше з текстом постанови ВС від 01.09.2022 у справі № 759/8038/19 (провадження № 51-5070км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106079300>.

1.17.2. Ввезення, виготовлення або розповсюдження творів, що пропагують культ насильства і жорстокості, расову, національну чи релігійну нетерпимість та дискримінацію (ст. 300 КК)

Висловлювання особи під час полеміки в теле- та радіопередачах, що містять ознаки насильства і жорстокості щодо безпритульних собак, не є твором у розумінні ст. 300 КК. Участь у телевізійних програмах на запрошення організаторів і висловлювання думок під час полеміки з прибічниками інших поглядів стосовно проблеми не може вважатися «виготовленням» твору, незважаючи на те, що ці висловлювання використані телевізійними каналами для створення власної відеопродукції та її реалізації. Стаття 300 КК не може застосовуватися до висловлювань або інших форм вираження думки, які не стосуються відносин між людьми та висловлювань щодо тваринного, рослинного світу чи будь-яких інших сфер, з якими взаємодіє людина

Детальніше з текстом постанови ВС від 25.10.2022 у справі № 761/31995/18 (провадження № 51-6160км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107429075>.

1.17.3. Ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів (ст. 301 КК)

Виключення ч. 4 ст. 301 КК, яка встановлювала кримінальну відповідальність за примушування неповнолітніх до участі у створенні творів, зображень або кіно- та відеопродукції, комп'ютерних програм порнографічного характеру, й одночасне передбачення законодавцем кримінальної відповідальності за примушування

неповнолітньої особи до участі у створенні дитячої порнографії (ч. 4 ст. 301-1 КК) не свідчить про декриміналізацію вказаних дій.

Установлення ознак предмета складу злочину, передбаченого ч. 4 ст. 301 КК, а саме наявність ознак дитячої порнографії у творах, зображеннях або кіно- та відеопродукції, комп'ютерних програмах, є обов'язком суду, що здійснюється з урахуванням сукупності всіх доказів, які є у кримінальному провадженні. Водночас висновок експерта в цьому разі не є визначальним.

На встановлення ознак предмета складу злочину, передбаченого ч. 4 ст. 301 КК, впливає те, що суд поза розумним сумнівом довів, що засуджений усвідомлював неповнолітній вік потерпілої, а отже усвідомлював і те, що отримані безпосередньо від потерпілої (шляхом примушування її до того) зображення її статевих органів є дитячою порнографією

Детальніше з текстом постанови ВС від 09.02.2022 у справі № 545/2721/19 (провадження № 51-3359км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reestr.court.gov.ua/Review/103283313>.

1.18. Кримінальні правопорушення проти моральності

1.18.1. Наруга над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого (ст. 297 КК)

Наруга як суспільно небезпечне діяння, передбачене ст. 297 КК, – це вияв неповаги до пам'яті покійного, глум над трупом, який може проявлятися, окрім іншого, у розчленуванні чи знищенні тіла (останків, праху) померлого. Знищення обвинуваченими трупа шляхом підпалу свідчить про їхнє байдуже ставлення до права людини на поховання її тіла, усвідомлення ними того, що своїми діями вони зневажають пам'ять про померлу особу, виявляють зневагу до суспільних та релігійних принципів і традицій у ритуальній сфері

Детальніше з текстом постанови ВС від 01.12.2022 у справі № 216/4652/17 (провадження № 51-1930км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107706697>.

1.19. Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення

1.19.1. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів без мети збуту (ст. 309 КК)

Якщо обвинувачений одночасно придбав і зберігав без мети збуту наркотичний засіб, обіг якого заборонено, та психотропну речовину, обіг якої обмежено, в особливо великому розмірі, то його дії слід кваліфікувати лише за ч. 3 ст. 309 КК, яка передбачає кваліфікований склад кримінального правопорушення, що включає як основні ознаки складу цього кримінального правопорушення, визначені в ч. 1 ст. 309 КК, та таку кваліфікуючу ознаку, як особливо великий розмір, що стосується як наркотичного

засобу, так і психотропної речовини. Кваліфікація за сукупністю частин 1 та 2 ст. 309 КК у цьому разі виключається

Детальніше з текстом постанови ВС від 20.07.2022 у справі № 725/5677/21 (провадження № 51-1505км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105402429>.

Значний проміжок часу, що минув із моменту ухвалення обвинувального вироку судом першої інстанції щодо особи, засудженої за ч. 2 ст. 309 КК, до моменту її звернення до лікувального закладу для лікування наркоманії свідчить про відсутність обов'язкової умови, передбаченої ч. 4 ст. 309 КК, а отже підстави звільнення від кримінальної відповідальності при позитивній посткримінальній поведінці особи

Детальніше з текстом постанови ВС від 07.06.2022 у справі № 759/1458/19 (провадження № 51-3194км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104748417>.

Якщо суд визнав особу винуватою в незаконному зберіганні наркотичного засобу без мети збуту, однак у своєму рішенні не виклав усіх ознак інкримінованого складу кримінального правопорушення, зокрема не зазначив, де саме засуджений зберігав наркотичний засіб (у кишені своїх штанів, у гаражі чи в іншому приміщенні, сховищі тощо), а лише констатував факт вилучення органом досудового розслідування цього наркотичного засобу за місцем проживання матері засудженого, то це свідчить про недоведеність незаконного зберігання засудженим наркотичного засобу

Детальніше з текстом постанови ВС від 02.11.2022 у справі № 726/1072/20 (провадження № 51-1807км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107219627>.

1.20. Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян і кримінальні правопорушення проти журналістів

1.20.1. Погроза або насильство щодо працівника правоохоронного органу (ст. 345 КК)

Переслідування працівниками поліції протягом тривалого часу обвинуваченого, який керував автомобілем у стані алкогольного сп'яніння, під час чого його неодноразово попереджали про необхідність зупинитися, а також невжиття обвинуваченим заходів для того, щоб об'їхати поліцейського, який почав наближатися до його автомобіля, що призвело до наїзду на нього, свідчить про наявність прямого умислу на заподіяння поліцейському тілесних ушкоджень (ст. 345 КК)

Детальніше з текстом постанови ВС від 03.02.2022 у справі № 750/4654/20 (провадження № 51-4445км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103132870>.

Під час кваліфікації дій особи за ст. 345 КК необхідно, серед іншого, встановити інтелектуальний момент умислу обвинуваченого, а саме усвідомлення ним того, що опір вчиняється саме працівникові правоохоронного органу, а також того, що такий працівник виконує функції, покладені на нього законом

Детальніше з текстом постанови ВС від 05.10.2022 у справі № 759/19373/17 (провадження № 51-1955км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106744536>.

1.20.2. Посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця (ст. 348 КК)

Посягання на життя працівника правоохоронного органу (ст. 348 КК) вважається закінченим із моменту вчинення замаху на життя потерпілого незалежно від настання будь-яких наслідків. Розмежовуючи посягання на життя працівника правоохоронного органу (ст. 348 КК) та погрозу вбивством щодо працівника правоохоронного органу у зв'язку з виконанням цим працівником службових обов'язків (ст. 345 КК), варто враховувати, що для погрози не характерне вчинення дій, які безпосередньо спрямовані на вчинення умисного вбивства потерпілого. Постріл із рушниці в бік працівника правоохоронного органу свідчить про те, що обвинувачений розпочав реалізацію наміру на вбивство працівників поліції, а його дії підлягають кваліфікації за ст. 348 КК

Детальніше з текстом постанови ВС від 11.08.2022 у справі № 446/838/21 (провадження № 51-1308км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105774898>.

1.20.3. Підкуп працівника підприємства, установи чи організації (ст. 354 КК)

Доцент кафедри закладу вищої освіти як керівник дипломної роботи студента, наділений повноваженнями готувати студента до захисту цієї роботи, надавати консультації щодо її написання, вказувати на наукову літературу, яку необхідно використовувати в роботі, надавати рецензію, що може бути врахована під час її захисту, у разі отримання неправомірної вигоди від студента за виконання дипломної роботи замість нього та за сприяння її успішному захисту перед державною екзаменаційною комісією є суб'єктом складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 354 КК

Детальніше з текстом постанови ВС від 18.10.2022 у справі № 444/930/16 (провадження № 51-2002км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106869176>.

1.20.4. Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів (ст. 358 КК)

Декларація про доходи та майновий стан осіб (які звернулися за призначенням усіх видів соціальної допомоги), складена окремим громадянином, котрий не займається професійною чи службовою діяльністю, що вимагало б складання (видання чи посвідчення) ним такого документа, і яка не видається чи посвідчується повноважними (компетентними) особами органів державної влади, місцевого самоврядування, об'єднань громадян, юридичних осіб незалежно від форми власності та організаційно-правової форми, не містить ознак офіційного документа. Використання завідомо підробленого документа, який не містить ознак офіційного, не утворює складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 358 КК

Детальніше з текстом постанови ОП від 05.09.2022 у справі № 310/3772/20 (провадження № 51-1922км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106204896>.

Окрема думка – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106191198>.

Табелі обліку робочого часу про перебування працівників на роботі є офіційним документом, предметом складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 358 КК, якщо вони відповідають вимогам, визначеним нормативними актами. Крім того, інформація, зафіксована в табелях обліку робочого часу, здатна спричинити наслідки правового характеру у вигляді виникнення (реалізації), зміни чи припинення прав та/або обов'язків з огляду на те, що на підставі таких табелів, затверджених уповноваженою особою, здійснюються нарахування і виплата заробітної плати працівникам

Детальніше з текстом постанови ВС від 20.10.2022 у справі № 161/17634/19 (провадження № 51-5779км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106915584>.

Заява на отримання грошової допомоги внутрішньо переміщеним особам, яка посвідчується особою від свого імені та не зумовлює настання юридичних наслідків, не є офіційним документом. Підписання вказаних документів обвинуваченим замість іншої особи й надання їх для призначення адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам не утворює складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 358 КК

Детальніше з текстом постанови ВС від 22.11.2022 у справі № 355/889/18 (провадження № 51-3651км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107533627>.

1.21. Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг

1.21.1. Зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК)

Для кваліфікації за ст. 364 «Зловживання владою або службовим становищем» КК необхідно встановити, що діяння службової особи зумовлене її службовим становищем, а дії, які вона виконала чи виконала неналежним чином, входять у коло її службових обов'язків. Невиконання службовою особою обов'язку перевірити товар, зазначений у тендерній документації, щодо відповідності вимогам національного стандарту, що є однією з основних умов договору поставки цього товару, може свідчити про наявність ознак складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 364 КК, за умови встановлення інших обов'язкових ознак.

Відсутність у службової особи, яка підписала договір поставки товару неналежної якості, технічної освіти, наявності якої не є умовою зайняття посади, покладення обов'язків та надання відповідних повноважень, не виключає наявності в її діях ознак зловживання владою або службовим становищем. Належне виконання такого обов'язку передбачає, зокрема, залучення фахівців відповідної галузі знань та отримання висновків щодо відповідності транспортних засобів умовам оголошених відкритих торгів, відображеним у документах.

Попри відсутність у диспозиціях ст. 364 КК вказівки на мотиви зловживання владою або службовим становищем аналіз логічної структури цієї норми та системний спосіб тлумачення, а також правова природа корупційних кримінальних

правопорушень указують на те, що мотивами вчинення кримінального правопорушення, метою якого є одержання будь-якої неправомірної вигоди для себе чи іншої фізичної або юридичної особи, як за ч. 1, так і за ч. 2 ст. 364 КК є протиправні інтереси (службової особи чи третіх осіб, зокрема корисливі), які самостійного кримінальноправового значення (відокремлено від мети вчинення кримінального правопорушення) для кваліфікації вчиненого не мають. Зловживання владою або службовим становищем з метою одержання неправомірної вигоди може бути вчинено як в інтересах службової особи, так і в інтересах третіх осіб, що обумовлює встановлення наявності мети як ознаки суб'єктивної сторони кримінального правопорушення в разі одержання неправомірної вигоди для третіх осіб як за ч. 1, так і за ч. 2 ст. 364 КК

Детальніше з текстом постанови ВС від 02.11.2022 у справі № 724/1590/19 (провадження № 51-5072км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107219632>.

1.21.2. Службове підроблення (ст. 366 КК)

Акт приймання-передачі товару, який посвідчує факти, що мають юридичне значення, а саме підтвердження переходу права власності на цей товар до покупця, та має всі необхідні реквізити, є офіційним документом, а отже предметом складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 366 КК. Для кваліфікації за ст. 366 КК не має значення, хто саме готував і заповнював акт приймання-передачі товарів неналежної якості до його підписання службовою особою. Службова особа, яка його оформила, підписала й засвідчила печаткою, надає йому юридичного значення, а тому є суб'єктом складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 366 КК

Детальніше з текстом постанови ВС від 02.11.2022 у справі № 724/1590/19 (провадження № 51-5072км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107219632>.

Електронний журнал пасажирського пропускного пункту автоматизованої системи митного оформлення «Інспектор» є офіційним документом, предметом складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 366 «Службове підроблення» КК. Вхід відповідальної особи митного органу до автоматизованої системи митного оформлення «Інспектор» за індивідуальним кодом (логіном та паролем), який є унікальним і не підлягає розголошенню, засвідчення даних, що вносяться до вказаної електронної системи таким індивідуальним кодом, прирівнюється до електронного цифрового підпису особи як обов'язкового реквізиту електронного документа

Детальніше з текстом постанови ВС від 03.11.2022 у справі № 715/758/20 (провадження № 51-914км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107251729>.

1.21.3. Пропозиція, обіцянка або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 КК)

Вимагання неправомірної вигоди виключається, якщо особа, яка її надає, зацікавлена в незаконній, неправомірній поведінці службової особи, прагне обійти закон,

установлену процедуру вирішення того чи іншого питання, досягти задоволення своїх незаконних інтересів, одержати незаконні пільги, переваги, уникнути відповідальності. Під інтересами особи, у якої вимагається неправомірна вигода, треба розуміти законні інтереси такої особи. Дії засудженого не охоплюються єдиним наміром на одержання неправомірної вигоди, якщо він кожного разу після виконання укладених договорів на поставку продукції називав потерпілому різні суми грошових коштів, які необхідно перерахувати на банківські рахунки, у тому числі третіх осіб, щоразу керувався самостійним умислом і виконував усі необхідні дії для досягнення злочинної мети. У цьому випадку дії особи не утворюють продовжуваного кримінального правопорушення, а їй слід інкримінувати таку кваліфікуючу ознаку, як повторність

Детальніше з текстом постанови ВС від 06.07.2022 у справі № 727/4042/18 (провадження № 51-6279км18) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105148911>.

Дії засудженого, який, будучи службовою особою, обіймаючи посаду оперуповноваженого, використовуючи службове становище і владні повноваження, зініціював здійснення кримінального провадження щодо особи з метою створення несприятливих умов для неї, за яких вона б погодилася систематично сплачувати неправомірну вигоду у вигляді щомісячних платежів за можливість здійснювати господарську діяльність з обробки бурштину без втручання правоохоронних органів, є вимаганням неправомірної вигоди.

З урахуванням того, що саме засуджений призначав зустрічі та надалі спрямовував їх на обговорення теми систематичного надання неправомірної вигоди, сам визначав у завуальованій формі порядок виплати, розмір неправомірної вигоди, що було обумовлено його побоюваннями бути викритим унаслідок можливого документування його дій, підлягають кваліфікації за ч. 3 ст. 368 КК. Якщо службова особа просить надати неправомірну вигоду в конкретній валюті, то сукупністю доказів у справі має бути встановлено вид цієї валюти

Детальніше з текстом постанови ВС від 21.09.2022 у справі № 360/421/19 (провадження № 51-5243км19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106454411>.

1.22. Кримінальні правопорушення проти правосуддя

1.22.1. Відмова свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків (ст. 385 КК)

Кримінальна відповідальність свідка за відмову від давання показань під час провадження досудового слідства (ч. 1 ст. 385 КК) виключається за умови, що свідок скористався імунітетом від самовикриття.

Ухвалення місцевим судом рішення про наявність імунітету від самовикриття свідка, яка здійснювала господарську діяльність в аптеці та відмовилася давати показання про трудову діяльність і функціональні обов'язки провізора цієї аптеки, яка підозрювалася в порушенні встановленого порядку відпуску наркотичних засобів за відсутності в покупця відповідного рецепта на купівлю, та постановлення

виправдувального вироку свідчать про істотне порушення вимог кримінального процесуального законодавства з огляду на те, що ці відомості не могли спричинити негативних наслідків для свідка, а стосувалися виключно її господарської діяльності

Детальніше з текстом постанови ВС від 26.05.2022 у справі № 607/12163/20 (провадження № 51-5758км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reestr.court.gov.ua/Review/104539560>.

1.22.2. Ухилення від покарання, не пов'язаного з позбавленням волі (ст. 389 КК)

Якщо особа, засуджена до позбавлення права керувати транспортними засобами за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 286 КК, продовжує ними керувати протягом терміну дії такого покарання, то вона є суб'єктом кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 389 КК

Детальніше з текстом постанови ВС від 25.10.2022 у справі № 528/126/20 (провадження № 51-1323км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reestr.court.gov.ua/Review/107023976>.

1.22.3. Невиконання обмежувальних заходів, обмежувальних приписів або непроходження програми для кривдників (ст. 390-1 КК)

На кваліфікацію дій особи за ст. 390-1 КК як порушення обмежувального припису не впливає той факт, що у вироку, яким особа визнана винуватою у вчиненні цього кримінального проступку, немає посилання на час та місце вручення обмежувального припису, якщо в матеріалах кримінальної справи є відомості, що обвинувачений знав про рішення суду, яким видано обмежувальний припис щодо нього

Детальніше з текстом постанови ВС від 20.09.2022 у справі № 728/834/21 (провадження № 51-434км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reestr.court.gov.ua/Review/106454402>.

1.22.4. Злісна непокора вимогам адміністрації установи виконання покарань (ст. 391 КК)

Злісна непокора вимогам адміністрації установи виконання покарань (ст. 391 КК) полягає у відкритій, демонстративній відмові засудженого від виконання конкретних законних вимог або розпоряджень представника адміністрації установи, який мав право пред'явити такі вимоги та віддати розпорядження, а засуджений був зобов'язаний і мав можливість їх виконати, але умисно не виконав. Непокора є злісною, якщо відмова від виконання законних вимог була неодноразовою або була виражена в демонстративній чи зухвалій формі.

Під час кваліфікації за ст. 391 КК дій засудженого, який допустив 55 порушень режиму відбування покарання, за які він притягувався до дисциплінарної відповідальності, суд повинен перевірити, чи належать зауваження, зроблені представником адміністрації установи відбування покарання, за своїм змістом та інформаційним навантаженням до чітко й конкретно сформульованої законної вимоги, а також з'ясувати, чи є відсутність реагування засудженого на зауваження представника адміністрації установи виконання покарання

відкритою, демонстративною відмовою від виконання конкретних законних вимог або розпоряджень такого представника

Детальніше з текстом постанови ВС від 04.08.2022 у справі № 688/819/19 (провадження № 51-3257км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105637598>.

Оскільки адміністрацією установи виконання покарань є особи, наділені правом застосовувати до засуджених заходи заохочення і стягнення, а відповідальність за ст. 391 КК можлива лише за умови, якщо вимоги адміністрації до засудженого є законними, то визначення того, чи входить посада працівника виправної колонії до складу адміністрації установи виконання покарань та чи передбачає наявність у нього права накладати на засуджених дисциплінарні стягнення, є необхідним. Обґрунтування законності накладення стягнень на засудженого за період відбування ним покарання та дотримання процедури застосування відповідного виду стягнення, а також обґрунтованість накладення на останнього дисциплінарного стягнення у вигляді переведення до приміщення карцерного типу є вирішальними для правильного визначення суб'єкта злочину, а отже наявності чи відсутності складу злочину, передбаченого ст. 391 КК

Детальніше з текстом постанови ВС від 24.11.2022 у справі № 442/2707/15-к (провадження № 51-970км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reestr.court.gov.ua/Review/107586094>.

1.23. Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення)

1.23.1. Дезертирство (ст. 408 КК)

Дезертирство (ст. 408 КК) та самовільне залишення військової служби або місця служби (ст. 407 КК) є суміжними складами кримінальних правопорушень, які розмежовуються, зокрема, за ознаками суб'єктивної сторони. Обов'язковою ознакою дезертирства є мета ухилитися від військової служби не тимчасово, а назавжди. Водночас військовослужбовець може заявляти про свій намір ухилитися від військової служби взагалі або ухилитися від неї протягом невизначеного часу (наприклад, доки його не затримають). Фактичний строк відсутності військовослужбовця в місці служби при дезертирстві може не перевищувати однієї доби, що має значення виключно для призначення покарання

Детальніше з текстом постанови ВС від 01.12.2022 у справі № 297/2178/21 (провадження № 51-1204км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107834089>.

1.23.2. Бездіяльність військової влади (ст. 426 КК)

Бездіяльність військової влади (ст. 426 КК) з об'єктивної сторони полягає у вчиненні трьох альтернативних суспільно небезпечних діянь, які з огляду на правила граматичного тлумачення відрізняються моментом закінчення. Бездіяльність військової влади у формі умисного неприпинення злочину, що вчиняється підлеглим,

є кримінальним правопорушенням із формальним складом, яке відрізняється від адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172-16 КУпАП, у формі умисного невжиття заходів щодо припинення кримінального правопорушення, що вчиняється підлеглим.

Обов'язковою ознакою бездіяльності військової влади у формах ненаправлення військовою службовою особою до органу досудового розслідування повідомлення про підлеглого, який вчинив кримінальне правопорушення, та іншого умисного невиконання військовою службовою особою дій, які вона за своїми службовими обов'язками повинна була виконати, є суспільно небезпечні наслідки у виді істотної шкоди, що відповідно до примітки 2 ст. 425 КК може виявлятися в заподіянні як майнової, так і немайнової шкоди. водночас вчинення останніх двох форм бездіяльності військової влади в умовах особливого періоду, що не потягли за собою заподіяння істотної шкоди або не спричинили тяжких наслідків, не передбачені в ч. 3 ст. 426 КК як кримінальні правопорушення

Детальніше з текстом постанови ОП від 17.10.2022 у справі № 686/13801/16-к (провадження № 51-4160кмо20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106940469>.

РОЗДІЛ 2. ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

2.1. Кримінальне процесуальне законодавство України

2.1.1. Дія кримінального процесуального закону в часі

Зміни до кримінального процесуального закону дають право на закриття кримінального провадження з підстав, передбачених п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК, і виникнення такого права пов'язується із часом набрання чинності внесених змін до КПК та часом унесення відомостей до ЄРДР про вчинений злочин. Місцевий суд має право закрити кримінальне провадження на підставі п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК у разі, якщо відомості про вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 190 КК, було внесено в ЄРДР до моменту введення в дію (15.03.2018) Закону України від 03.10.2017 № 2147-VIII «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів», яким ч. 1 ст. 284 КПК було доповнено п. 10, однак жодній особі не було повідомлено про підозру і, як наслідок, не було вручено обвинувального акта. Водночас після введення в дію вказаного Закону слідчим кримінальне провадження було об'єднано з іншим, у частині первісної кваліфікації за ч. 1 ст. 190 КК виділено в окреме провадження, яке на час апеляційного розгляду перебувало на досудовому розслідуванні, а впродовж досудового розслідування до первісного кримінального провадження було приєднано матеріали чотирьох інших проваджень за тими статтями Особливої частини КК, за якими обвинувальний акт було складено та передано до суду першої інстанції

Детальніше з текстом постанови ВС від 12.09.2022 у справі № 287/1490/20 (провадження № 51-2909км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106264606>.

2.2. Засади кримінального провадження

2.2.1. Забезпечення права на захист

Глава 22 КПК не містить жодних застережень про необхідність залучення захисника при повідомленні особі про підозру. Відсутність захисника при врученні особі повідомлення про підозру, якщо обставини кримінального провадження не є такими, що відповідно до вимог ст. 52 КПК вказують на обов'язкову участь захисника, не є порушенням права особи на захист

Детальніше з текстом постанови ВС від 01.08.2022 у справі № 161/7088/20 (провадження № 51-3815км20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105637184>.

Особа, яка підозрюється, обвинувачується або засуджена за вчинення кримінального правопорушення, може відмовитися від захисника чи замінити його відповідно

до вимог ст. 54 КПК. Участь захисника в 16 судових засіданнях в інтересах обвинуваченого, зокрема, виступ у судових дебатах з висловленням позиції захисту, узгодженої з обвинуваченим, підтримка обвинуваченим свого захисника в усіх питаннях, щодо яких суд ухвалював рішення після заслуховування думки учасників судового провадження, подання захисником апеляційної скарги на обвинувальний вирок місцевого суду щодо обвинуваченого, за якою було відкрито апеляційне провадження, участь захисника в апеляційному розгляді кримінального провадження, якщо обвинувачений упродовж досудового розслідування та розгляду судами обох інстанцій підтримував свого захисника та не повідомляв про пасивність захисту, який надавав йому захисник, і не ставив під сумнів ефективності наданої йому правової допомоги цим захисником, свідчить про ефективний захист обвинуваченого, що не дає судам підстав робити висновок про неефективність захисту обвинуваченого

Детальніше з текстом постанови ВС від 15.09.2022 у справі № 127/4430/18 (провадження № 51-1013км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106315571>.

Не вважається обмеженням або порушенням права на захист обвинуваченого його подальша незгода з раніше обраними та узгодженими з адвокатом позицією і тактикою захисту, якщо обвинувачений сам обрав собі адвоката, уклавши з ним договір про правову допомогу, під час судового розгляду не скаржився на дії адвоката, не відмовлявся від його послуг і не просив залучити йому безоплатного захисника. Якщо адвокат, з яким обвинувачений уклав договір про правову допомогу, здійснював захист обвинуваченого до моменту ухвалення вироку, а вже після цього був поновлений на роботі в органах прокуратури, то це не свідчить про порушення права на захист обвинуваченого

Детальніше з текстом постанови ВС від 28.09.2022 у справі № 341/2192/19 (провадження № 51-5904км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106598642>.

Порушення апеляційним судом права на захист убачається в разі розгляду цим судом апеляційної скарги сторони обвинувачення за відсутності сторони захисту – адвоката й засудженого – попри наявність у матеріалах кримінального провадження клопотання сторони захисту про відкладення розгляду справи, зокрема, у зв'язку із хворобою засудженого та неможливістю його прибуття в судові засідання, з якого випливає, що засуджений мав намір брати участь у судовому засіданні під час розгляду апеляційної скарги сторони обвинувачення, і вказівки в ньому на те, що згодом будуть надані відповідні документи на підтвердження хвороби засудженого та перебування його на лікарняному. Посилання апеляційного суду в ухвалі на те, що засуджений не підтвердив факт свого захворювання, є неприйнятним, адже відповідні документи про хворобу засудженого сторона захисту могла надати лише після його одужання, що й було зроблено вже на етапі подання касаційної скарги

Детальніше з текстом постанови ВС від 01.09.2022 у справі № 740/2157/19 (провадження № 51-5091км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106079365>.

2.2.2. Мова, якою здійснюється кримінальне провадження

Апеляційні та касаційні скарги осіб, які мають право на оскарження судових рішень, повинні бути викладені державною мовою. Якщо апеляційна скарга, подана в порядку статей 422, 422-1 КПК, складена іноземною мовою, положення ст. 398, частин 1, 2, п. 1 ч. 3 ст. 399 КПК до такої скарги не застосовуються. У цьому разі суд апеляційної інстанції повертає апеляційну скаргу, складену неукраїнською мовою, особі, яка її подала

Детальніше з текстом постанови ОП від 19.09.2022 у справі № 521/12324/18 (провадження № 51-5817км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106426687>.

2.3. Суд, сторони та інші учасники кримінального провадження

2.3.1. Направлення кримінального провадження з одного суду до іншого

Повноваження Верховного Суду щодо передачі кримінального провадження з одного суду до іншого поширюються лише на вирішення такого питання в межах юрисдикції різних апеляційних судів, а також у разі направлення провадження з одного суду апеляційної інстанції до іншого. Передача кримінального провадження до Вищого антикорупційного суду, передбачена ст. 34 КПК, вирішується колегією суддів відповідного суду апеляційної інстанції за поданням місцевого суду або за клопотанням сторін чи потерпілого і не потребує вирішення Верховним Судом

Детальніше з текстом постанови ВС від 04.10.2022 у справі № 752/7440/18 (провадження № 51-1815км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106661447>.

2.3.2. Склад суду

Головуючим під час судового розгляду кримінального провадження щодо кримінального правопорушення, вчиненого неповнолітнім, може бути лише суддя, уповноважений згідно із Законом України «Про судоустрій і статус суддів» на здійснення кримінального провадження стосовно неповнолітніх. До інших суддів, які входять до складу колегії суддів з розгляду цієї категорії кримінальних проваджень, така вимога не передбачена

Детальніше з текстом постанови ВС від 21.06.2022 у справі № 572/2696/18 (провадження № 51-5726км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104886097>.

2.3.3. Сторона обвинувачення

Постанова прокурора про доручення здійснення досудового розслідування у зв'язку з його неефективністю слідчому підрозділу вищого рівня в межах того ж органу досудового розслідування без порушення правил підслідності відповідає вимогам КПК

Детальніше з текстом постанови ВС від 24.01.2022 у справі № 426/22634/18 (провадження № 51-4102км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102812361>.

Постанови керівника органу досудового розслідування про визначення слідчого або групи слідчих, старшого групи слідчих, які здійснювали досудове розслідування, можуть бути надані прокурором та оголошені під час судового розгляду в разі, якщо під час дослідження доказів в учасників провадження виникне сумнів у їх достовірності з огляду на те, що ці докази було зібрано неуповноваженими особами.

Якщо це питання не ставилося в суді першої інстанції, а виникло під час апеляційного чи касаційного розгляду, такі процесуальні документи можуть бути надані суду апеляційної чи касаційної інстанції в межах перевірки доводів, викладених в апеляційній чи касаційній скарзі

Детальніше з текстом постанови ОП від 14.02.2022 у справі № 477/426/17 (провадження № 51-4963км20) можна ознайомитися за посиланням <https://reestr.court.gov.ua/Review/103525190>.

КПК не передбачає правил щодо обов'язкового визначення прокурора в кримінальному провадженні залежно від суб'єкта вчинення кримінального правопорушення. Здійснення процесуального керівництва в кримінальному провадженні, яке стосується вчинення загальнокримінального злочину, не пов'язаного з проходженням військової служби, за принципами територіальності прокурорами місцевої прокуратури, а не прокурорами військової прокуратури, з урахуванням того, що обвинувачений після укладення ним контракту для проходження військової служби самовільно залишив місце військової служби з метою ухилення від військової служби, за що був засуджений місцевим судом за ч. 3 ст. 408 КК (дезертирство), не є істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону та не тягне за собою визнання доказів недопустимими, а слідчих і процесуальних дій під час досудового розслідування – незаконними

Детальніше з текстом постанови ВС від 01.08.2022 у справі № 161/7088/20 (провадження № 51-3815км20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105637184>.

КПК не передбачає необхідності повторного призначення слідчого (групи слідчих) чи доручення на проведення досудового розслідування конкретному слідчому в об'єднаному кримінальному провадженні. Якщо у двох окремих кримінальних провадженнях, внесених у ЄРДР до їх об'єднання, здійснення досудового розслідування було доручено тому ж слідчому, то в разі об'єднання цих кримінальних проваджень цей слідчий не втрачає повноважень на здійснення досудового розслідування в об'єднаному кримінальному провадженні. А тому вчинені ним процесуальні дії є такими, що відповідають вимогам КПК

Детальніше з текстом постанови ВС від 14.09.2022 у справі № 740/2968/16-к (провадження № 51-400ск22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106315597>.

2.3.4. Цивільний відповідач

Належним цивільним відповідачем у кримінальному провадженні за ч. 2 ст. 414 КК (порушення правил поведіння зі зброєю, а також із речовинами і предметами,

що становлять підвищену небезпеку для оточення, що спричинило смерть потерпілого) є військовослужбовець, який такі правила порушив, а не військова частина, в якій він проходив військову службу, з огляду на те, що військовослужбовець був обізнаний із технічними властивостями зброї, неодноразово проходив інструктаж щодо її використання та застосування, права на отримання зброї, з якої було здійснено постріл, він не мав, під час події він перебував у тій частині сховища складу озброєння і боєприпасів військової частини, куди не мав права заходити

Детальніше з текстом постанови ВС від 02.06.2022 у справі № 367/274/19 (провадження № 51-5605км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104667114>.

Якщо між обвинуваченим у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 286 КК, та підприємством, установою чи організацією було укладено договір підряду (надання послуг з виконання функцій водія), відповідно до якого обвинувачений зобов'язувався надавати послуги з перевезення на автомобілі замовника, то такі відносини не є трудовими, а тому власник такого автомобіля є неналежним цивільним відповідачем у кримінальному провадженні

Детальніше з текстом постанови ВС від 24.11.2022 у справі № 686/12239/18 (провадження № 51-1913км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107557026>.

2.3.5. Третя особа, щодо майна якої вирішується питання про арешт

Кримінальним процесуальним законом не встановлено вичерпного переліку осіб – суб'єктів права на апеляційне оскарження ухвали слідчого судді про арешт майна. Зокрема, в абз. 7 ч. 7 ст. 173 КПК передбачено, що, крім підозрюваного, обвинуваченого, право оскаржити судові рішення щодо арешту майна має і третя особа, щодо майна якої вирішується питання про арешт. КПК не вимагає наявності у третьої особи обов'язкової реєстрації права власності на арештоване майно, оскільки така особа може бути власником інших майнових прав, що у подальшому можуть бути трансформовані у право власності

Детальніше з текстом постанови ВС від 22.12.2022 у справі № 756/19482/21 (провадження № 51-2957км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108225832>.

2.3.6. Відводи

Будь-яка участь судді в кримінальному провадженні під час досудового розслідування виключає його участь у цьому ж провадженні в суді першої, апеляційної і касаційної інстанцій (ст. 76 КПК). Той факт, що колегія суддів апеляційного суду скасувала ухвалу слідчого судді виключно з процесуальних підстав, не може вважатися підставою для відступу від вимог закону, який не ставить недопустимість повторної участі судді в залежність від підстав ухвалення судового рішення

Детальніше з текстом постанови ВС від 11.08.2022 у справі № 708/638/19 (провадження № 51-5267км19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105774931>.
Окрема думка – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102634462>.

Положення ст. 77 КПК передбачають підстави для відводу прокурора, слідчого, дізнавача й не підлягають розширеному тлумаченню.

Обмеження, передбачені ст. 77 КПК, не поширюються на оперативних працівників, які під час виконання доручень прокурора, слідчого, дізнавача користуються повноваженнями слідчого та проводять слідчі (розшукові) дії або негласні слідчі (розшукові) дії

Детальніше з текстом постанови Трьої судової палати ККС ВС від 17.01.2022 у справі № 373/2562/15-к (провадження № 51-2218кмп20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102634411>.

2.4. Докази і доказування

2.4.1. Поняття доказів, належність та допустимість при визнанні відомостей доказами

Для встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження, докази відіграють не кількісну роль, а використовуються в доказуванні, якщо в них доведено достовірність фактів і обставин.

Та обставина, що слідчий не перевіряв показання засудженого шляхом проведення слідчого експерименту, не може свідчити про недостовірність висновку експерта, якщо він не суперечить сукупності інших доказів, які є у кримінальному провадженні

Детальніше з текстом постанови ВС від 02.06.2022 у справі № 571/1436/15-к (провадження № 51-1922км19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104667108>.

2.4.2. Недопустимість доказів, отриманих унаслідок істотного порушення прав та свобод людини

Зразки, що отримуються для проведення експертного дослідження, самі по собі не містять обставин, що входять до предмета доказування у кримінальному провадженні, а тому не мають доказового значення.

Відеозапис допиту свідка, якого надалі було визнано підозрюваним, що був використаний органом досудового розслідування як зразок голосу для проведення експертного дослідження, не порушує приписи п. 1 ч. 3 ст. 87 КПК, якщо отримані під час допиту цієї особи дані не використовувалися

Детальніше з текстом постанови ВС від 20.06.2022 у справі № 646/8454/17 (провадження № 51-381км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105012014>.

2.4.3. Оцінка доказів

Оцінка сукупності доказів у кримінальному провадженні повинна надаватися з урахуванням достатності та взаємозв'язку всіх доказів. У разі неузгодженості між показаннями засудженого й потерпілого судам необхідно досліджувати ті докази, на яких безпосередньо зафіксована подія злочину (зокрема, на нагрудній камері працівників поліції), щоб підтвердити чи спростувати певні обставини вчинення

кримінального правопорушення, які повідомляються учасниками кримінального провадження та які є достовірним джерелом доказів, що не ґрунтується на суб'єктивному сприйнятті особою певних обставин

Детальніше з текстом постанови ВС від 11.08.2022 у справі № 446/838/21 (провадження № 51-1308км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105774898>.

Довідка про результати застосування службового собаки є документом обліку та звітності роботи кінологічного підрозділу. Відсутність такої довідки в матеріалах кримінального провадження не є порушенням вимог кримінального процесуального закону

Детальніше з текстом постанови ВС від 21.11.2022 у справі № 521/10923/18 (провадження № 51-3360км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107557042>.

В ухвалі апеляційного суду, якою кримінальне провадження щодо обвинуваченого закрито на підставі п. 3 ч. 1 ст. 284 КПК, повинні бути наведені критерії, які б надавали суду можливість стверджувати, що зібрані під час досудового розслідування докази є недопустимими, обґрунтування, чому саме ці докази суд вважає неналежними, та вказівка на те, які порушення вимог кримінального процесуального закону були допущені при проведенні органом досудового розслідування слідчих (розшукових) дій. Самостійне визначення апеляційним судом наявності в потерпілої особи хворобливого стану, який перешкодив їй об'єктивно сприймати події, за відсутності відповідного експертного висновку є припущенням, що свідчить про порушення вимог кримінального процесуального закону

Детальніше з текстом постанови ВС від 07.07.2022 у справі № 748/1046/19 (провадження № 51-1706км20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105219325>.

2.4.4. Показання

КПК не передбачає обов'язку суду дослівно викладати у вироку показання свідків. Таке джерело доказів суд відображає в тому обсязі, який необхідний для встановлення істини у кримінальному провадженні. Якщо зі змісту технічних записів судових засідань впливає, що показання свідків викладено у вироку з достатньою повнотою, без зайвої деталізації, відображено сутнісну (змістовну) складову показань, що має значення для встановлення судом обставин, які підлягають доказуванню в кримінальному провадженні за приписами ст. 91 КПК, то це свідчить про відсутність порушень вимог кримінального процесуального законодавства

Детальніше з текстом постанови ВС від 14.12.2022 у справі № 754/10882/17 (провадження № 51-1223км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107938586>.

2.4.5. Показання із чужих слів

Працівник патрульної поліції, який у день вчинення кримінального правопорушення перебував на чергуванні та до внесення відомостей про це правопорушення

до Єдиного реєстру досудових розслідувань встановлював місцезнаходження транспортного засобу, керуючи яким обвинувачений здійснив наїзд на пішохода, не є працівником оперативного підрозділу в розумінні ст. 41 КПК, який має повноваження на здійснення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні за письмовим дорученням слідчого або прокурора. Застереження, викладені в ч. 7 ст. 97 КПК, щодо допустимості показань про обставини, отримані із чужих слів, не підлягають застосуванню щодо показань такого свідка

Детальніше з текстом постанови ВС від 11.07.2022 у справі № 541/240/20 (провадження № 51-22км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105218427>.

2.4.6. Висновок експерта

Висновок експертизи є належним та допустимим доказом, якщо експертиза була проведена у встановленому законом порядку компетентними особами, які наділені визначеними законом повноваженнями, попри те, що експерт, який проводив цю експертизу, мав невеликий досвід та стаж роботи експертом

Детальніше з текстом постанови ВС від 06.09.2022 у справі № 134/50/18 (провадження № 51-853км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106141397>.

Суд апеляційної інстанції належним чином не перевінив доводи апеляційної скарги сторони захисту про покладення в основу висновку про винуватість засудженого обох висновків експертизи, які суперечать один одному і є протилежними, зокрема щодо вирішення питання про спосіб та механізм заподіяння тілесних ушкоджень, яке має істотне значення для кваліфікації злочину. Суд першої інстанції згідно з положеннями, передбаченими п. 2 ч. 3 ст. 374 КПК, має проаналізувати обидва висновки, надати їм відповідну оцінку із вказівкою на те, чому він надає перевагу одному висновку над іншим, та не позбавлений можливості своєю ухвалою доручити проведення експертизи експертній установі, експерту або експертам незалежно від наявності клопотання відповідно до п. 1 ч. 2 ст. 332 КПК

Детальніше з текстом постанови ВС від 28.09.2022 у справі № 148/744/15-к (провадження № 51-5505км19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106598735>.

2.5. Фіксування кримінального провадження. Процесуальні рішення

2.5.1. Процесуальні рішення

КПК не передбачає обов'язкового ухвалення постанови про залучення до участі в огляді спеціаліста. Залучення співробітників оперативних підрозділів для проведення процесуальних дій є формою взаємодії слідчих органів та органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, має організаційний характер і не потребує прийняття процесуального документа у виді письмового доручення

Детальніше з текстом постанови ВС від 16.02.2022 у справі № 758/5719/16-к (провадження № 51-5770км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103487334>.

Ухвалення слідчим постанови про перекваліфікацію кримінального правопорушення за іншою статтею Особливої частини КК, а не за тією, за якою було розпочате кримінальне провадження органом досудового розслідування, КПК не передбачено

Детальніше з текстом постанови ВС від 06.07.2022 у справі № 464/5140/18 (провадження № 51-4629км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105218407>.

2.6. Процесуальні витрати

2.6.1. Процесуальні витрати під час закриття кримінального провадження у зв'язку зі звільненням особи від кримінальної відповідальності на підставі ст. 49 КК

Якщо особа звільняється від кримінальної відповідальності на підставі ст. 49 КК у зв'язку із закінченням строків давності, то процесуальні витрати, понесені органом досудового розслідування та пов'язані зі здійсненням кримінального провадження, у тому числі витрати на проведення експертизи, не стягуються з особи, кримінальне провадження щодо якої закрито на цій підставі, а відносяться на рахунок держави, окрім витрат, пов'язаних, зокрема, із залученням експерта стороною захисту

Детальніше з текстом постанови ОП від 12.09.2022 у справі № 203/241/17 (провадження № 51-4251км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106315603>.

2.6.2. Витрати на правову допомогу

Вирішуючи питання про відшкодування витрат на професійну правову допомогу, суд має враховувати: складність справи та виконаних адвокатом робіт (наданих послуг); час, витрачений адвокатом на виконання відповідних робіт (надання послуг); обсяг наданих адвокатом послуг і виконаних робіт; ціну позову та/або значення справи для сторони. Обов'язковим переліком документів, які підтверджують витрати на професійну правову допомогу, незалежно від юрисдикції спору є: договір про надання правової допомоги; розрахунок наданих послуг з їх детальним описом; документи, що свідчать про оплату гонорару та інших витрат, пов'язаних із наданням правової допомоги, оформлені у встановленому законом порядку (квитанція до прибуткового касового ордера, платіжне доручення з позначкою банку або інший банківський документ, касові чеки тощо).

КПК не встановлює чіткого переліку доказів, які необхідно надати суду на підтвердження понесених витрат на професійну правову допомогу, однак зобов'язує надати докази на підтвердження розміру процесуальних витрат, у тому числі на правову допомогу, що входить до предмета доказування в кримінальному провадженні. Залишення судом без розгляду вимоги представника потерпілого про стягнення витрат на правову допомогу, понесених за час судового провадження, не є істотним порушенням вимог КПК, оскільки не впливає на вирішення питання щодо кримінально-правової кваліфікації, доведеності винуватості, призначення покарання та не може бути єдиною підставою для скасування чи зміни ухвалених судових рішень.

Інформація, яка міститься в акті приймання правової (правничої) допомоги, зокрема перелік наданих послуг та фіксований розмір гонорару, не може вважатися тим розрахунком (детальним описом робіт (наданих послуг), виконаних адвокатом, та здійснених ним витрат часу щодо кожного з видів робіт, необхідних для надання правничої допомоги), подання якого є необхідною умовою для стягнення витрат на професійну правничу допомогу. Неподання стороною, на користь якої ухвалено судове рішення, розрахунку (детального опису робіт (наданих послуг), виконаних адвокатом, та здійснених ним витрат часу щодо кожного з виду робіт, необхідних для надання правничої допомоги) позбавляє іншу сторону можливості спростувати ймовірну неспівмірність витрат на професійну правничу допомогу. Квитанцію про сплату адвокатських послуг, яка не оформлена у встановленому законом порядку та зі змісту якої неможливо встановити, хто саме сплатив суму адвокатських послуг, не можна визнати належним доказом. Відповідно до Закону України «Про судовий збір» позивачі у справах про відшкодування матеріальних збитків, завданих унаслідок вчинення кримінального правопорушення, звільнені від сплати судового збору під час розгляду справи в усіх судових інстанціях. Потерпілий (позивач), який сплатив судовий збір за вирішення цивільного позову в кримінальному провадженні, має право звернутися до суду, на рахунок якого сплачений судовий збір, із заявою про повернення помилково сплаченого судового збору, у тому числі повторно звернутися з відповідним клопотанням до суду першої інстанції з метою вирішення питання, пов'язаного з процесуальними витратами, у порядку статей 537, 539 КПК. Водночас стягнення із засудженого судового збору не допускається

Детальніше з текстом постанови ВС від 27.10.2022 у справі № 753/10228/20 (провадження № 51-5868км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107251798>.

2.7. Відшкодування шкоди у кримінальному провадженні, цивільний позов, виплата винагороди викривачу

2.7.1. Відшкодування (компенсація) шкоди потерпілому

Моральна та матеріальна шкода, завдана внаслідок дорожньо-транспортної пригоди з вини водія, який виконував трудові обов'язки та керував транспортним засобом, що на відповідній правовій підставі належить роботодавцю, відшкодовується роботодавцем, а не безпосередньо винним водієм (ч. 2 ст. 1187 ЦК). У такому випадку роботодавець вважається особою, яка відповідає за шкоду та в разі встановлення вини працівника, що є особою, яка завдала шкоду, на підставі ч. 1 ст. 1191 ЦК набуває права зворотної вимоги (регресу) до винної особи в розмірі виплаченого відшкодування

Детальніше з текстом постанови ВС від 20.10.2022 у справі № 349/381/19 (провадження № 51-67км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106940520>.

Порядок звернення потерпілого чи іншої особи до страховика із заявою про здійснення страхового відшкодування є не досудовим порядком урегулювання спору, визначеним

як обов'язковий у розумінні ст. 124 Конституції України, а позасудовою процедурою здійснення страхового відшкодування, яка загалом не виключає право особи безпосередньо звернутися до суду з позовом про стягнення відповідного відшкодування.

Обов'язок відшкодування шкоди, завданої дорожньо-транспортною пригодою, зокрема коли йдеться про вчинення злочину, передбаченого ст. 286 КК, обумовлений не порушенням певного договірною зобов'язання, а фактом спричинення шкоди майну, здоров'ю та життю людини. Потерпіла внаслідок дорожньо-транспортної пригоди не зобов'язана звертатися безпосередньо до страховика з метою вирішення питання страхового відшкодування, що не виключає право особи безпосередньо звернутися до суду з позовом про стягнення відповідного відшкодування

Детальніше з текстом постанови ВС від 19.05.2022 у справі № 389/807/20 (провадження № 51-34км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104443649>.
Окрема думка – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104443650>.

Потерпілий у кримінальному провадженні за ст. 286 КК має право на виплату страхового відшкодування як за процедурою, передбаченою ст. 35 Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів», так і шляхом звернення за відшкодуванням до суду з вимогою про відшкодування шкоди й ухвалення відповідного судового рішення. Протилежний підхід, який робив би залежним право потерпілого на компенсацію за результатами кримінального провадження від попереднього звернення чи незвернення із заявою про виплату страхового відшкодування, призвів би до істотного обмеження його права на судовий захист у кримінальному процесі, встановленого ст. 128 КПК. У межах кримінального провадження за ст. 286 КК факт, обставини дорожньо-транспортної пригоди, особа, винна в її настанні, характер і розмір завданої шкоди встановлює суд як обставини, що мають істотне значення для кримінальної справи й належать до предмета доказування. За таких обставин скаржник не може стверджувати про невстановлення наявності чи відсутності підстав для здійснення виплат і визначення їх розміру. Неподання заяви про страхове відшкодування протягом установлених строків як підстава для відмови у відшкодуванні шкоди стосується випадків, коли потерпілий взагалі не здійснював волевиявлення, спрямованого на одержання компенсації: не звертався ані до страховика, ані до суду. Якщо ж особа протягом цих строків подала позовну заяву до суду, вона здійснила відповідне волевиявлення, обравши на власний розсуд один з альтернативно можливих способів захисту свого порушеного права. Питання, яке стосується часових меж, визначених для подачі цивільного позову в кримінальному провадженні, чітко регламентовано КПК. Надання переваги положенням Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» під час вирішення питання про дотримання строку подачі цивільного позову до суду призвело б до нівелювання положень КПК і невинновданого звуження прав осіб, яким завдано майнової та/або моральної шкоди кримінальним правопорушенням чи іншим суспільно небезпечним діянням, а фактичне подання цивільним позивачем позову залежало

б від моменту закінчення досудового розслідування та звернення з обвинувальним актом до суду

Детальніше з текстом постанови ВС від 02.11.2022 у справі № 511/1653/20 (провадження № 51-2594км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107140841>.

2.7.2. Цивільний позов у кримінальному провадженні

Цивільний позивач у кримінальному провадженні зобов'язаний додати до позовної заяви всі наявні в нього докази, що підтверджують обставини, на яких ґрунтуються позовні вимоги щодо відшкодування шкоди, спричиненої кримінальним правопорушенням, а суди при вирішенні цивільного позову обов'язково повинні встановити обставини, що мають значення для справи, а також оцінити всі докази, якими керуються при вирішенні позову. Такими доказами, серед іншого, можуть бути довідки щодо вартості виготовлення пошкоджених деталей та їх ремонту, якщо при вчиненні суспільно небезпечного діяння або замаху на нього засудженим пошкоджено чи виведено з ладу предмет злочину

Детальніше з текстом постанови ВС від 11.08.2022 у справі № 496/4440/19 (провадження № 51-911км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105706436>.

Відповідно до вимог ч. 3 ст. 128 КПК цивільний позов в інтересах держави може бути поданий прокурором у випадках, установлених законом. Прокурор, який пред'являє цивільний позов у кримінальному провадженні, повинен обґрунтувати наявність підстав для здійснення представництва інтересів громадянина або держави в суді, передбачених Законом України «Про прокуратуру». Оскільки «інтереси держави» є поняттям оціночним, прокурор у кожному окремому випадку визначає з посиланням на законодавство, на підставі якого подається позов, у чому саме відбулося чи може відбутися порушення матеріальних або інших інтересів держави, обґрунтовує в позовній заяві необхідність їх захисту

Детальніше з текстом постанови ВС від 28.09.2022 у справі № 607/16590/20 (провадження № 51-923км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106598647>.

Суд розглядає цивільний позов у кримінальному провадженні за правилами, визначеними кримінальним процесуальним законом, та неуповноважений встановлювати наявність чи відсутність інших осіб, котрі мають право пред'явити цивільний позов до відповідача. Відсутність інформації про інших утриманців, як і відмов на користь тих утриманців, які мають право на відшкодування шкоди, не може бути перешкодою для реалізації права потерпілих, які звернулися з позовом про відшкодування шкоди в межах кримінального провадження за ч. 3 ст. 286 КК.

Надані потерпілою фіскальні чеки, відповідно до яких період придбання ліків та медичних препаратів збігається з періодом проходження нею лікування, а види ліків і їхні назви вказують на те, що ці ліки могли використовуватися для лікування травм, отриманих потерпілою внаслідок дорожньо-транспортної пригоди, свідчать

про належне підтвердження витрат на лікування потерпілої, що підлягають стягненню у кримінальному провадженні за ст. 286 КК.

Для вирішення питання про стягнення матеріальної шкоди, завданої смертю доньки в результаті вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 286 КК, на користь її батьків, які досягли пенсійного віку, встановлення факту їх проживання однією сім'єю разом із загиблою донькою до моменту вчинення кримінального правопорушення, не є обов'язковим. Обов'язок роботодавця відшкодувати шкоду, завдану її працівником іншим особам настає лише за сукупності таких обставин, як наявність трудових відносин між працівником, з вини якого заподіяно шкоду, та роботодавцем, а також заподіяння шкоди особою у зв'язку з виконанням трудових відносин. Солідарна відповідальність роботодавця виключається, якщо його працівник, який перебував у трудових відносинах із відповідним роботодавцем, шляхом використання службового транспортного засобу в позаробочий час без достатніх на те правових підстав вчинив дорожньо-транспортну пригоду, що кваліфікується за ч. 3 ст. 286 КК, а в матеріалах кримінального провадження немає доказів неналежного контролю з боку роботодавця за користуванням обвинуваченим автомобілем у власних цілях поза робочим часом та систематичності такого користування. У кримінальному провадженні за ч. 3 ст. 286 КК відшкодуванню підлягають витрати, понесені потерпілим на спорудження надгробного пам'ятника потерпілій, загиблій у результаті вчинення цього кримінального правопорушення, які належно підтверджені документами, зокрема договором купівлі-продажу та накладними.

При визначенні розміру вказаних витрат такий критерій, як вартість стандартних пам'ятників і огорож у цій місцевості, визначений у постанові правління Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України «Про витрати на поховання та пов'язані з цим ритуальні послуги у разі смерті потерпілого від нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання», є неприйнятним у кримінальному провадженні за ч. 3 ст. 286 КК з огляду на те, що ця постанова підлягає застосуванню для визначення розміру витрат на поховання лише в разі смерті потерпілого від нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання

Детальніше з текстом постанови ВС від 13.09.2022 у справі № 686/24681/18 (провадження № 51-331км19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106315587>.

У разі звільнення обвинуваченого від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності (ст. 49 КК) та закриття кримінального провадження на підставі, передбаченій у п. 1 ч. 2 ст. 284 КПК, згода потерпілої особи на таке звільнення необов'язкова, а цивільний позов не підлягає вирішенню по суті. Закриття провадження не звільняє особу від обов'язку відшкодувати шкоду, заподіяну діями обвинуваченого, а вимоги потерпілої особи в такому разі можуть бути вирішені в порядку цивільного судочинства.

Детальніше з текстом постанови ВС від 23.06.2022 у справі № 204/2626/21 (провадження № 51-5123км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104957589>.

Вирішуючи цивільний позов у кримінальному провадженні за ч. 3 ст. 286 КК, суди повинні зауважувати, що розрахунок страхового відшкодування моральної шкоди здійснюється на одного померлого, а не на одного потерпілого (п. 27.3 ст. 27 Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів»)

Детальніше з текстом постанови ВС від 27.10.2022 у справі № 693/799/20 (провадження № 51-811км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107064707>.

У разі смерті цивільного позивача у кримінальному провадженні право на відшкодування моральної шкоди за правонаступництвом не допускається (ст. 1230 ЦК). У такому випадку суд повинен закрити провадження в частині цивільного позову потерпілого, який помер

Детальніше з текстом постанови ВС від 06.12.2022 у справі № 155/98/19 (провадження № 51-572км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107904807>.

2.7.3. Вирішення цивільного позову в кримінальному провадженні

КПК не передбачає можливості ухвалення судом рішення про закриття кримінального провадження в частині вирішення цивільного позову. Згідно з ч. 3 ст. 129 КПК суд має право залишити цивільний позов без розгляду, якщо потерпілий подав до суду заяву про відмову від позову

Детальніше з текстом постанови ВС від 18.10.2022 у справі № 753/6486/21 (провадження № 51-5845км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106940481>.

2.8. Заходи забезпечення кримінального провадження

2.8.1. Арешт майна

Арешт, накладений у межах кримінального провадження, є заходом забезпечення саме в цьому провадженні й не може бути заходом забезпечення позовів, поданих у межах інших видів судочинства. Суд одночасно з ухваленням судового рішення, яким закінчується судовий розгляд, повинен вирішити питання про скасування арешту майна. Таке рішення має бути прийнято, зокрема, в разі виправдання обвинуваченого, закриття кримінального провадження судом, якщо майно не підлягає спеціальній конфіскації, непризначення судом покарання у виді конфіскації майна та/або незастосування спеціальної конфіскації, залишення цивільного позову без розгляду або відмови в цивільному позові

Детальніше з текстом постанови ВС від 23.02.2022 у справі № 608/2172/18 (провадження № 51-4293км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103871778>.

Не вважається тимчасово вилученим майном, на яке з метою забезпечення кримінального провадження може бути накладено арешт, вилучений в обвинуваченого пістолет, який є ручною вогнепальною зброєю (предметом, який вилучений законом з обігу), на зберігання якої він не мав дозволу

Детальніше з текстом постанови ВС від 27.09.2022 у справі № 233/5393/20 (провадження № 51-5495км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106517271>.

2.9. Запобіжні заходи. Затримання особи

2.9.1. Затримання особи без ухвали слідчого судді, суду

Затримання особи при вчиненні замаху на кримінальне правопорушення або безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення чи під час безперервного переслідування особи, яка підозрюється у його вчиненні (ст. 207 КПК), а також особи, підозрюваної у вчиненні злочину, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі (ст. 208 КПК), є подією, несподіваною для його учасників, а тому здійснюється без ухвали слідчого судді.

Відсутність захисника під час затримання особи у випадку, передбаченому ст. 208 КПК, не може вважатися порушенням вимог кримінального процесуального закону

Детальніше з текстом постанови ВС від 14.06.2022 у справі № 463/5551/15 (провадження № 51-5789км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104827748>.

Тлумачення ч. 5 ст. 208 КПК, відповідно до якої в протоколі про затримання особи має бути зазначено точний час (годину і хвилини затримання), вказує на те, що фактичне затримання особи і складання протоколу можуть не збігатися в часі з урахуванням певних умов (наприклад, віддаленість місця затримання особи від адміністративної будівлі уповноваженого органу, введення правового режиму воєнного стану тощо). Запізніле складання протоколу про затримання особи є виправданим у тій ситуації, коли об'єктивні причини спонукали уповноважену особу діяти саме таким чином. Після затримання особи, щодо якої є обґрунтовані підстави вважати, що вона вчинила особливо тяжкий злочин (ст. 12 КК), відповідна службова особа зобов'язана забезпечити участь захисника в такому кримінальному провадженні. Водночас КПК дає можливість особі мати захисника як за рахунок держави, так і за власним вибором

Детальніше з текстом постанови ВС від 20.10.2022 у справі № 565/1354/19 (провадження № 51-443км20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106988921>.

КПК не передбачає обов'язку слідчого відобразити у протоколі затримання інформацію щодо повідомлення уповноваженого органу про затримання особи, а також зупиняти затримання особи та її особистий обшук до прибуття призначеного захисника. Відмінність між часом фактичного затримання особи та часом затримання особи, зазначеним у протоколі цієї слідчої дії, не впливає на допустимість доказів і може бути підставою для уточнення судом строку покарання. Помилка в часі

затримання особи, допущена у протоколі цієї слідчої дії, не впливає на доведеність винуватості особи у вчиненні інкримінованих їй злочинів

Детальніше з текстом постанови ВС від 19.12.2022 у справі № 331/4277/17 (провадження № 51-3945км19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108225864>.

2.10. Загальні положення досудового розслідування

2.10.1. Початок досудового розслідування

Повідомити прокурора про початок досудового розслідування може будь-який слідчий, який входить у групу слідчих у відповідному кримінальному провадженні. КПК не покладає такого обов'язку виключно на керівника органу досудового розслідування. Крім того, КПК не зобов'язує кожного слідчого, який входить у групу слідчих у цьому кримінальному провадженні, повідомляти прокурора про початок проведення саме ним досудового розслідування. Таке повідомлення може здійснювати один зі слідчих відповідної групи слідчих

Детальніше з текстом постанови ВС від 20.10.2022 у справі № 565/1354/19 (провадження № 51-443км20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106988921>.

Особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, повинні вживати невідкладних заходів, передбачених ст. 24 Закону України «Про запобігання корупції», у разі надходження від іншої особи пропозиції надати неправомірну вигоду. Такими невідкладними заходами є відмова від пропозиції, ідентифікація особи, яка зробила таку пропозицію (якщо є змога), залучення свідків (якщо є змога), письмове повідомлення про пропозицію безпосереднього керівника не пізніше від одного робочого дня.

Слідчий, якому надійшла пропозиція надати неправомірну вигоду, вважається таким, що виконав ці невідкладні заходи, якщо він упродовж одного робочого дня письмово повідомив про факт надходження пропозиції свого безпосереднього керівника, а наступні дії слідчого, зокрема процесуальні, свідчать про те, що він не прийняв пропозиції неправомірної вигоди та повідомив про присутність свідка під час розмови з обвинуваченим, який був допитаний як свідок у цьому кримінальному провадженні. Хоча слідчий як особа, уповноважена на виконання функцій держави, повинен упродовж одного робочого дня повідомити безпосереднього керівника про пропозицію отримати неправомірну вигоду, однак він не зобов'язаний самостійно вносити відомості про вчинення кримінального правопорушення в Єдиний реєстр досудових розслідувань за своїм рапортом, адресованим на ім'я безпосереднього керівника, а також реєструвати цей рапорт у журналі єдиного обліку. Строк внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань, передбачений ч. 1 ст. 214 КПК, не є процесуальним строком у розумінні ч. 1 ст. 113 цього Кодексу, а тому не підлягає поновленню і не спричиняє недійсності всіх доказів, зібраних під час досудового розслідування після внесення відомостей до цього реєстру

Детальніше з текстом постанови ВС від 26.10.2022 у справі № 263/4755/19 (провадження № 51-6201км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107105742>.

Вирішуючи питання про допустимість доказів, отриманих у результаті процесуальних дій і процесуальних рішень, що були здійснені, ухвалені прокурором, який є процесуальним керівником, із порушенням строку передачі матеріалів до органу досудового розслідування, визначеного в ч. 7 ст. 214 КПК, суд повинен урахувати тривалість такого порушення, обсяг і характер вчинених дій та ухвалених рішень. Недотримання строку, передбаченого ч. 7 ст. 214 КПК, не є безумовною підставою для визнання недопустимими доказів, отриманих на підставі таких процесуальних дій і рішень прокурора

Детальніше з текстом постанови Третьої судової палати ККС ВС від 21.11.2022 у справі № 991/492/19 (провадження № 51-491кмп21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107805010>.

Окрема думка – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107706662>.

Якщо в заяві про вчинення кримінального правопорушення та у витягу з Єдиного реєстру досудових розслідувань не повністю збігається інформація, надана заявником, то це не є істотним порушенням вимог кримінального процесуального законодавства. Внесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань відомостей про суб'єкта, який ухвалив процесуальне рішення, є необов'язковим. Роздруківка відомостей з Єдиного реєстру досудових розслідувань не належить до кримінально-процесуальних рішень. Якщо з такої роздруківки випливає, що прокурор як користувач реєстру вніс до нього відомості за типом дії «повідомлення про підозру», однак у матеріалах кримінального провадження є доручення заступника Генерального прокурора – керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури детективу вручити повідомлення про підозру судді у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 368 КК, а також відповідні розписки про те, що саме детектив вручив письмове повідомлення про підозру судді, то це не свідчить про порушення вимог кримінального процесуального законодавства

Детальніше з текстом постанови ВС від 14.12.2022 у справі № 754/10882/17 (провадження № 51-1223км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107938586>.

2.10.2. Підслідність

При внесенні відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань визначені КПК вимоги щодо дотримання правил підслідності не обов'язкові. Сама по собі реєстрація відомостей про кримінальне правопорушення і початок розслідування іншим слідчим органом, ніж тим, який визначено в ст. 216 КПК, не становить порушення кримінального процесуального законодавства й не свідчить про реалізацію повноважень, не передбачених КПК. Слідчий не має права відмовити у внесенні відомостей до ЄРДР із підстав того, що виявлене кримінальне правопорушення йому не підслідне. Обов'язок розпочати досудове розслідування покладається на слідчого незалежно від того, чи належить відповідне кримінальне правопорушення до його предметної підслідності. Проведення досудового розслідування на певному етапі (тим паче, нетривалому) іншим органом досудового розслідування, ніж тим,

який визначено в ст. 216 КПК, не є порушенням вимог кримінального процесуального закону

Детальніше з текстом постанови ВС від 06.07.2022 у справі № 454/2576/17 (провадження № 51-6206км19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105218405>.

Для визначення підслідності кримінальних правопорушень детективам Національного антикорупційного бюро України, а саме якщо правопорушення вчинено службовою особою суб'єкта господарювання, у статутному капіталі якого частка державної або комунальної власності перевищує 50 % (п. 2 ч. 5 ст. 216 КПК), слід керуватися тим, що ключовим у цьому є не наявність статутного капіталу як такого, а частка державної власності в майні відповідного суб'єкта господарювання, яка повинна перевищувати 50 % його статутного капіталу (чи майна). Якщо суб'єкт господарювання заснований повністю на державній власності, то ця частка не визначається, а відповідна юридична особа належить до суб'єктів господарювання державного сектору економіки. Злочин, передбачений ч. 4 ст. 368 КК, вчинений директором Інституту агроекології і природокористування Національної академії аграрних наук України, заснованого на державній формі власності, підслідний детективам Національного антикорупційного бюро України

Детальніше з текстом постанови ВС від 04.10.2022 у справі № 752/7440/18 (провадження № 51-1815км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106661447>.

Згідно з положеннями ч. 4 ст. 216 КПК досудове розслідування здійснюється слідчими Державного бюро розслідувань, якщо є достатні підстави вважати, що злочин, можливо, вчинив саме працівник правоохоронного органу, а не встановлено будь-яку іншу причетність такого працівника до події кримінального правопорушення. Здійснення досудового розслідування у кримінальному провадженні за ч. 1 ст. 286 КК слідчим Національної поліції відповідає вимогам кримінального процесуального законодавства, в якому працівник правоохоронного органу є не суб'єктом вчинення відповідного кримінального правопорушення, а іншим учасником дорожньо-транспортної пригоди, відомості стосовно якої не вносилися до Єдиного реєстру досудових розслідувань

Детальніше з текстом постанови ВС від 08.12.2022 у справі № 686/11795/17 (провадження № 51-1951км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107938401>.

Військовослужбовець військової служби за контрактом, якому присвоєно військове звання та який перебуває на посаді у військовій частині Національної гвардії України, є працівником правоохоронного органу. Злочин, учинений таким військовослужбовцем, підслідний Державному бюро розслідувань

Детальніше з текстом постанови ВС від 23.06.2022 у справі № 199/6610/20 (провадження № 51-508км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105012092>.

Прокурор, який вчинив кримінальне правопорушення, передбачене ч. 3 ст. 368 КК, є працівником правоохоронного органу з огляду на положення законів України

«Про прокуратуру», «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» та КПК. Водночас основний критерій зарахування певного органу до категорії правоохоронних – його функціональне призначення, а саме визначений напрям діяльності щодо охорони прав людини

Детальніше з текстом постанови ВС від 05.10.2022 у справі № 346/819/19 (провадження № 51-527км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106744531>.

2.10.3. Строки досудового розслідування

Якщо особа після повідомлення про підозру у вчиненні кримінального проступку не визнає свою вину та відмовляється від надання пояснень на підставі ст. 63 Конституції України, то строк досудового розслідування в такому кримінальному провадженні становить 20 діб із дня повідомлення особі про підозру (п. 2 ч. 3 ст. 219 КПК)

Детальніше з текстом постанови ВС від 08.09.2022 у справі № 607/10395/21 (провадження № 51-598км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106191200>.

Строк ознайомлення сторонами кримінального провадження з матеріалами досудового розслідування в порядку, передбаченому ст. 290 КПК, який обчислюється з наступного дня після направлення або безпосереднього вручення підозрюваному, його захиснику, законному представнику та захиснику особи, щодо якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, повідомлення про завершення досудового розслідування і надання доступу до матеріалів досудового розслідування із зазначенням дати, часу та місця ознайомлення з матеріалами розслідування, до моменту закінчення ознайомлення вказаних осіб з матеріалами досудового розслідування не включається у строк досудового розслідування. День направлення або безпосереднього вручення такого повідомлення про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування має враховуватися у строк досудового розслідування

Детальніше з текстом постанови ОП від 24.10.2022 у справі № 216/4805/20 (провадження № 51-4684км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107050550>.

Якщо особі було повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 368 КК, у первісному кримінальному провадженні, пізніше – почато кримінальне провадження за іншим кримінальним правопорушенням, передбаченим ч. 1 ст. 366 КК, а надалі – об'єднано вказані кримінальні провадження під єдиним реєстраційним номером і вручено письмове повідомлення про зміну раніше повідомленої підозри та про нову підозру, то відлік строку досудового розслідування необхідно рахувати з наступного дня після вручення повідомлення про підозру в первісному кримінальному провадженні.

Направлення прокурором обвинувального акта до суду після закінчення досудового розслідування поза межами строків досудового розслідування у кримінальних

провадженнях щодо злочинів, які не є тяжкими чи особливо тяжкими проти життя та здоров'я, виключає набуття особою процесуального статусу обвинуваченого (підсудного), а отже унеможлиблює розгляд у суді кримінального провадження по суті та має наслідки закриття кримінального провадження на підставі п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК. Якщо сторона захисту закінчила ознайомлення з матеріалами кримінального провадження в порядку ст. 290 КПК у той же день, коли було складено обвинувальний акт, то це не є підставою для незарахування цього дня до строку досудового розслідування

Детальніше з текстом постанови ВС від 01.11.2022 у справі № 711/262/20 (провадження № 51-1810км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107251797>.

Якщо сторона обвинувачення направила обвинувальний акт до суду в межах строку досудового розслідування, однак його було повернуто для усунення недоліків, то період між поверненням обвинувального акта й направленням до суду виправленого обвинувального акта не входить до строку досудового розслідування та не означає його поновлення. Досудове розслідування закінчується зверненням до суду з обвинувальним актом уперше. Положення КПК не містять конкретного строку, протягом якого прокурор повинен усунути встановлені судом недоліки обвинувального акта, а тому такі недоліки повинні бути усунуті в межах розумного строку, який є об'єктивно необхідним для виконання процесуальних дій та ухвалення процесуальних рішень

Детальніше з текстом постанови ВС від 07.12.2022 у справі № 681/1033/20 (провадження № 51-717км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107834075>.

Висновок суду про те, що обвинувальний акт направлено до суду поза межами строків досудового розслідування, виключно на підставі аналізу реєстру матеріалів досудового розслідування, без перевірки та посилання в ухвалі про закриття кримінального провадження на процесуальні документи, необхідні для постановлення законного судового рішення, є недостатнім з огляду на те, що в такому реєстрі не відображається зміст прийнятих процесуальних рішень.

Невстановлення судом закінчення часу ознайомлення підозрюваних та їхніх захисників із матеріалами досудового розслідування у кримінальному провадженні щодо декількох осіб, яким було визначено різний час для ознайомлення з матеріалами кримінального провадження, унеможлиблює правильне визначення як моменту закінчення часу ознайомлення стороною захисту з матеріалами досудового розслідування, так і закінчення досудового розслідування загалом. У зв'язку із цим висновок про те, що обвинувальний акт надійшов до суду поза межами строків досудового розслідування, є передчасним

Детальніше з текстом постанови ВС від 23.02.2022 у справі № 935/154/20 (провадження № 51-2177км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103906888>.

2.11. Слідчі (розшукові) дії

2.11.1. Огляд

Огляд місця події може бути проведено до внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Якщо під час огляду місця події було вилучено грошові кошти, які були предметом кримінального правопорушення, що є складовою частиною цієї слідчої дії, то нескладання слідчим окремого процесуального документа – протоколу огляду грошових коштів – не може бути підставою для визнання вказаного доказу недопустимим

Детальніше з текстом постанови ВС від 06.09.2022 у справі № 506/392/16-к (провадження № 51-815км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106141449>.

КПК не передбачає обов'язкової участі понятих під час огляду місця події. Участь родичів підозрюваного у вказаній слідчій дії не тягне за собою визнання недопустимим доказом протоколу огляду місця події, якщо жоден з учасників судового розгляду не заперечував достовірності інформації, зафіксованої в протоколі

Детальніше з текстом постанови ВС від 04.10.2022 у справі № 586/187/20 (провадження № 51-1093км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106744497>.

Огляд водіїв, учасників дорожньо-транспортної пригоди, є обов'язковим, і ця процедура не є слідчою дією в розумінні вимог статей 214, 223 КПК, а тому немає передбачених законом підстав для визнання цих результатів медичного дослідження недопустимими й такими, що отримані з порушенням порядку, передбаченого законом, тобто до внесення відомостей до ЄРДР

Детальніше з текстом постанови ВС від 06.09.2022 у справі № 506/392/16-к (провадження № 51-815км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106141449>.

Речові докази, виявлені на сидінні в салоні відкритого автомобіля, не можуть бути визнані недопустимими, якщо під час їх виявлення жодних дій для відкриття закритих відділень, схованок (тих дій, які можуть бути оцінені як обшукові) правоохоронці не вчиняли, а сам власник транспортного засобу, огляд якого було проведено, перед початком слідчої дії добровільно надав дозвіл на огляд свого автомобіля

Детальніше з текстом постанови ВС від 04.10.2022 у справі № 752/7440/18 (провадження № 51-1815км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106661447>.

Огляд предмета в приміщенні не вказує на обшук самого приміщення. Якщо з відеозапису огляду особистих речей свідка вбачається, що огляд інших предметів, розміщених у тому ж приміщенні, виходить за межі огляду його особистих речей, однак свідок не заперечує проти цього, а за результатами слідчої дії не було виявлено та вилучено предметів, які були б визнані речовими доказами

в кримінальному провадженні, то визнання протоколу огляду в цій частині недопустимим не впливає на допустимість проведення огляду особистих речей свідка загалом

Детальніше з текстом постанови ВС від 18.07.2022 у справі № 520/3608/15-к (провадження № 51-4002км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105372100>.

Незазначення детективом у протоколі огляду та вручення грошових коштів відомостей про те, що вказаний огляд та вручення особі, яка залучена до проведення слідчої дії, грошей проводилися на виконання постанови прокурора про проведення контролю за вчиненням злочину, не впливає на правильність ухваленого рішення, оскільки не свідчить, що відповідна слідча дія проводилася не на підставі вказаної постанови. У статтях 104 і 237 КПК не передбачено вимог щодо необхідності зазначати у протоколі огляду та вручення грошових коштів посилання на те, що така слідча дія проводиться на виконання рішення прокурора про проведення контролю за вчиненням злочину. Законодавство України не передбачає обов'язку складати кожного дня протоколи огляду та вручення грошових коштів особі, яка залучена для проведення певних слідчих дій, чи повернення цих коштів працівникам правоохоронного органу, якщо такі кошти не були використані в день їх вручення

Детальніше з текстом постанови ВС від 14.12.2022 у справі № 754/10882/17 (провадження № 51-1223км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107938586>.

2.11.2. Слідчий експеримент

Залучення чоловіка потерпілої до участі в слідчому експерименті як статиста не є підставою для визнання результатів цієї слідчої дії недопустимими доказами за умови її належного проведення відповідно до вимог ст. 240 КПК

Детальніше з текстом постанови ВС від 18.10.2022 у справі № 520/15140/17 (провадження № 51-1043км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106940521>.

Заперечення обвинуваченим у судовому засіданні відомостей, які слідчий, прокурор перевіряли або уточнювали за його участю під час слідчого експерименту, не може автоматично свідчити про недопустимість як доказу протоколу слідчого експерименту

Детальніше з текстом постанови ВС від 10.08.2022 у справі № 556/1969/18 (провадження № 51-684км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105706475>.

2.11.3. Підстави проведення експертизи

Сторона захисту та сторона обвинувачення мають право самостійно визначати, які докази слід надати для обстоювання своєї позиції перед судом, зокрема, стосовно проведення експертизи в кримінальному провадженні. Орган досудового розслідування може призначити експертизу в кримінальному провадженні, якщо це сприятиме ходу досудового розслідування загалом, та зобов'язаний це робити,

якщо відповідно до КПК проведення експертизи в конкретному кримінальному провадженні є обов'язковим. Слідчий не зобов'язаний повідомляти підозрювану особу про проведення експертизи в конкретному кримінальному провадженні

Детальніше з текстом постанови ВС від 20.10.2022 у справі № 565/1354/19 (провадження № 51-443км20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106988921>.

Підставою для проведення судово-медичної експертизи є відповідна ухвала слідчого судді чи суду, в якій визначається коло питань, що ставляться перед експертом (статті 242, 244 КПК). Проведення судово-медичної експертизи (розтин трупа) до постановлення слідчим суддею відповідної ухвали тягне за собою визнання такого доказу недопустимим

Детальніше з текстом постанови ВС від 17.10.2022 у справі № 570/4782/19 (провадження № 51-3855км20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106881971>.

2.12. Негласні слідчі (розшукові) дії

2.12.1. Загальні положення про негласні слідчі (розшукові) дії

Прокурор, доручаючи оперативному підрозділу відповідно до ст. 36 КПК проведення негласної слідчої (розшукової) дії, не уповноважений визначати конкретного працівника оперативного підрозділу, оскільки це є виключною компетенцією керівника уповноваженого оперативного підрозділу, який проводить такі дії на підставі відповідного доручення.

Для проведення негласної слідчої (розшукової) дії на підставі ухвали слідчого судді рішення прокурора у вигляді окремого процесуального документа КПК не передбачено. Контроль за вчиненням злочину у вигляді спеціального слідчого експерименту в разі вчинення службовою особою продовжуваного кримінального правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 368 КК, а саме одержання неправомірної вигоди частинами, не потребує щоразу отримання нового дозволу слідчого судді на проведення цієї НСРД, оскільки такий дозвіл надається з метою розкриття продовжуваного кримінального правопорушення

Детальніше з текстом постанови ВС від 07.12.2022 у справі № 385/619/16 (провадження № 51-2496км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107834205>.

2.12.2. Підстави проведення негласних слідчих (розшукових) дій

Якщо на момент проведення негласної слідчої (розшукової) дії були достатні підстави для обґрунтованого припущення щодо вчинення особою діяння, яке є тяжким або особливо тяжким злочином, однак під час проведення подальшого досудового розслідування кваліфікацію було змінено на таку, що передбачає відповідальність за нетяжкий злочин або проступок, то фактичні дані, отримані в результаті проведення

негласної слідчої (розшукової) дії, можуть бути доказами в цьому кримінальному провадженні

Детальніше з текстом постанови ВС від 16.02.2022 у справі № 758/5719/16-к (провадження № 51-5770км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103487334>.

Звернення заступника Генерального прокурора до суду з клопотанням про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії щодо судді є однією з гарантій суддівської незалежності, визначеної ч. 9 ст. 49 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», відповідно до якої з таким клопотанням може звертатися тільки прокурор, який займає посаду не нижче заступника керівника регіональної прокуратури. Такий обов'язок не може бути обмежений рішеннями про процесуальне керівництво досудовим розслідуванням. Керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, який у кримінальному провадженні за обвинуваченням судді у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 369-2 КК, ухвалив процесуальні рішення щодо проведення НСРД та звернувся з відповідними клопотаннями до слідчого судді, діяв у межах повноважень, визначених його посадою, із дотриманням приписів ч. 9 ст. 49 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», а складені на виконання таких постанов протоколи не можуть вважатися недопустимими доказами

Детальніше з текстом постанови ВС від 02.12.2022 у справі № 758/1780/17 (провадження № 51-4254км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107805025>.
Окрема думка – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107834095>.

2.12.3. Слідчий суддя, який здійснює розгляд клопотань щодо негласних слідчих (розшукових) дій

Розгляд клопотань щодо надання дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії головою апеляційного суду, який згідно з КПК є єдиним уповноваженим суддею, що виконує функції слідчого судді в апеляційному суді, не є істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону, якщо інші судді апеляційного суду, уповноважені виконувати функції слідчого судді, можуть у разі необхідності бути визначені саме його розпорядчим рішенням.

Випадковий характер визначення слідчого судді автоматизованою системою документообігу суду в апеляційному суді (порівняно із судами першої інстанції) для розгляду клопотань у випадку, передбаченому ст. 247 КПК, має особливості, які зумовлені встановленим законом порядком визначення кола суддів, уповноважених розглядати такі клопотання (голова суду чи інший суддя за його визначенням, тобто на його розсуд). Відсутність предмета фіксування (зокрема, обговорення позицій протилежних сторін), а також відсутність секретаря судового засідання під час розгляду клопотань про надання дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії не є істотним порушенням вимог КПК

Детальніше з текстом постанови ВС від 04.10.2022 у справі № 752/7440/18 (провадження № 51-1815км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106661447>.

2.12.4. Фіксація перебігу й результатів негласних слідчих (розшукових) дій

Незазначення у протоколі, складеному за результатами проведення негласної слідчої (розшукової) дії (аудіо-, відеоконтроль особи), назви та серійного номера спеціальної техніки, її характеристики, носіїв інформації, призначених для негласного отримання інформації, не впливає на допустимість як доказу технічного запису фіксування проведення цієї негласної слідчої (розшукової) дії, а також указанного протоколу

Детальніше з текстом постанови ВС від 26.01.2022 у справі № 677/450/18 (провадження № 51-1643км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102941414>.

2.12.5. Аудіо-, відеоконтроль особи

Якщо в ухвалі слідчого судді, постановленій на підставі клопотання слідчого про надання дозволу на проведення аудіо-, відеоконтролю особи, було надано дозвіл на проведення цієї негласної слідчої (розшукової) дії в публічно доступних місцях, місцях тимчасового перебування особи та інших місцях, на які вкаже особа, без визначення конкретних місць, де може відбуватися ця дія, то це не є порушенням вимог кримінального процесуального законодавства

Детальніше з текстом постанови ВС від 28.09.2022 у справі № 225/373/21 (провадження № 51-227км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reestr.court.gov.ua/Review/106558702>.

2.12.6. Контроль за вчиненням злочину

У матеріалах кримінального провадження має міститися інформація про походження грошових коштів, які використовувалися під час контролю за вчиненням злочину. Ці кошти можуть бути як отримані зі спеціальних фондів органів правопорядку, так і надані особисто заявниками. Наявність постанови прокурора про проведення контролю за вчиненням злочину, у якій він доручає оперативним співробітникам отримати кошти для проведення оперативної закупки, протоколу огляду та помітки грошових коштів, у результаті якого вони були ідентифіковані, виключає обґрунтовані сумніви в законності походження коштів для використання під час оперативної закупки

Детальніше з текстом постанови ВС від 23.09.2022 у справі № 552/3066/17 (провадження № 51-151км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106517311>.

Особи, які залучаються до проведення негласної слідчої (розшукової) дії (зокрема, поняті, закупники наркотичних засобів, психотропних речовин), не обов'язково повинні мати доступ до державної таємниці. Згідно зі ст. 11 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» такі особи зобов'язані лише не розголошувати таємницю, що стала їм відома у зв'язку з проведенням оперативно-розшукової діяльності

Детальніше з текстом постанови ВС від 26.10.2022 у справі № 202/5035/20 (провадження № 51-1166км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107078142>.

Відсутність окремого протоколу про перебіг та результати контролю за вчиненням злочину з огляду на одночасну наявність у матеріалах справи протоколів про результати проведення такої негласної слідчої (розшукової) дії, як аудіо- і відеоконтроль особи, а також протоколу огляду та вручення грошових коштів і протоколу проведення обшуку сама собою не свідчить про порушення вимог кримінального процесуального законодавства. У вказаних документах і на доданих до них носіях відео- та аудіозаписів у їх сукупності відображено всю необхідну інформацію, яка стосується результатів контролю за вчиненням злочину. Їх перегляд надає можливість зрозуміти перебіг проведення такої дії, встановити, чи були перевірені під час її проведення справжні наміри обвинуваченої особи та чи відбулося спостереження за її поведінкою і прийняттям нею рішення щодо вчинення злочину. Під конфіденційним співробітництвом слід зрозуміти негласні відносини, що встановлюються уповноваженими органами з повнолітньою дієздатною особою на засадах добровільності й конспіративності та використовуються для вирішення завдань кримінального провадження. Слідчий має право використовувати інформацію, отриману від осіб, з якими встановлено конфіденційне співробітництво, під час проведення негласної слідчої (розшукової) дії або залучати їх до проведення таких дій. Залучення до конфіденційного співробітництва є не різновидом негласної слідчої (розшукової) дії, а лише складовим елементом їх проведення КПК не містить вимоги щодо окремого оформлення у формі постанови рішення про залучення особи до участі в негласній слідчій (розшуковій) дії.

Відсутність у матеріалах кримінального провадження рішення про таке залучення із зазначенням даних про особу, яка залучала іншу особу до конфіденційного співробітництва, не свідчить про наявність порушень КПК, які могли призвести до ухвалення незаконного та/або необґрунтованого рішення. День і час отримання від особи згоди на її залучення до конфіденційного співробітництва й участь у негласній слідчій (розшуковій) дії кримінальний процесуальний закон не пов'язує з тим, чи було на момент отримання такої згоди наявне рішення слідчого судді про дозвіл на проведення аудіо- та відеоконтролю особи, оскільки виключно прокурор має право прийняти рішення про проведення такої негласної слідчої (розшукової) дії, як контроль за вчиненням злочину, натомість слідчий суддя здійснює судовий контроль за законністю проведення цієї дії, а не за підготовчими діями сторони обвинувачення, спрямованими на підготовку до контролю за вчиненням злочину і проведенням спостереження, відео- та аудіоконтролю особи

Детальніше з текстом постанови ВС від 14.12.2022 у справі № 754/10882/17 (провадження № 51-1223км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107938586>.

Якщо сторона захисту заявила в суді першої інстанції та/або в апеляційній скарзі небезпідставні доводи про наявність провокації злочину з боку працівників правоохоронних органів, то тягар доказування того, чи мало місце підбурювання, покладається саме на сторону обвинувачення. Для з'ясування того, чи була в діях працівників правоохоронних органів провокація злочину, передбаченого ст. 368 КК, необхідно перевірити: хто був ініціатором зустрічей, чи були факти відмови з боку

обвинуваченого на одержання неправомірної вигоди, чи мали місце наполегливі дії з боку свідка, чи було б вчинено злочин без втручання працівників правоохоронного органу

Детальніше з текстом постанови ВС від 19.10.2022 у справі № 728/1614/17 (провадження № 51-6169км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106940482>.

2.13. Повідомлення про підозру

2.13.1. Зміна повідомлення про підозру

Невручення органом досудового розслідування нового повідомлення про підозру або незміна попередньої підозри в межах виділеного кримінального провадження не є істотним порушенням вимог кримінального процесуального законодавства з огляду на те, що в КПК не передбачено імперативної норми щодо необхідності повідомлення особі про нову підозру або про зміну раніше повідомленої підозри лише за умови виділення матеріалів кримінального провадження в порядку, передбаченому ст. 217 КПК

Детальніше з текстом постанови ВС від 07.06.2022 у справі № 170/794/20 (провадження № 51-311км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104694932>.

2.14. Форми закінчення досудового розслідування

2.14.1. Закінчення досудового розслідування

Повернення обвинувального акта прокурору для виправлення недоліків не передбачає поновлення завершеного досудового розслідування та не може використовуватися стороною обвинувачення для проведення будь-яких процесуальних дій, крім узгодження обвинувального акта з вимогами ст. 291 КПК. У КПК не визначено строку, протягом якого після повернення судом обвинувального акта прокурору сторона обвинувачення має виправити недоліки такого акта і звернутися до суду з виправленим обвинувальним актом

Детальніше з текстом постанови ВС від 18.10.2022 у справі № 753/6486/21 (провадження № 51-5845км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106940481>.

Після повернення прокурору судом у підготовчому судовому засіданні обвинувального акта, що не відповідає вимогам КПК, повноваження прокурора обмежені лише усуненням недоліків цього обвинувального акта, а не продовженням строків досудового розслідування та фактичним його відновленням, що не передбачено КПК. Докази, зібрані під час відновлення досудового розслідування в такому випадку, є недопустимими

Детальніше з текстом постанови ВС від 26.10.2022 у справі № 686/10785/16-к (провадження № 51-1321км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107023962>.

2.14.2. Закриття кримінального провадження та провадження щодо юридичної особи

Якщо особа заперечує щодо закриття кримінального провадження у зв'язку зі звільненням від кримінальної відповідальності на підставі ст. 49 КК, то закриття кримінального провадження не допускається. У цьому разі кримінальне провадження продовжується в загальному порядку, передбаченому КПК

Детальніше з текстом постанови ВС від 17.08.2022 у справі № 274/4366/18 (провадження № 51-6109км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105852709>.

Положення кримінального процесуального закону про закриття кримінального провадження «в разі, якщо набрав чинності закон, яким скасовано кримінальну відповідальність за діяння, вчинене особою» втратили чинність як неконституційні і застосуванню не підлягають з огляду на положення ч. 2 ст. 152 Конституції України, ст. 91 Закону України «Про Конституційний Суд України». Зважаючи на те, що Законом № 1074-IX (набрав чинності 30.12.2020) з КК виключено ст. 366-1 «Декларування недостовірної інформації» і втрата чинності законом про кримінальну відповідальність, який раніше визнавав це діяння кримінальним правопорушенням, робить подальше кримінальне провадження безпредметним, Рішення Конституційного Суду України від 08.06.2022 № 3-р(II)/2022, яким визнано неконституційним п. 4 ч. 1 ст. 284 КПК, не містить домінант, які унеможливають застосування інших положень ч. 1 ст. 284 КПК у їхньому взаємозв'язку з приписами ч. 7 цієї статті, що визначають порядок завершення кримінального провадження; кримінальне провадження щодо особи, яка обвинувачувалася стороною обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 366-1 КК, підлягає закриттю на підставі п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК у зв'язку з відсутністю в діянні складу кримінального правопорушення, що узгоджується з положеннями статей 2, 5 КК

Детальніше з текстом постанови ВС від 28.09.2022 у справі № 522/20468/17 (провадження № 51-575км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106558700>.

Кримінальне правопорушення, передбачене ст. 125 КК, вважається таким, що пов'язане з домашнім насильством, якщо згідно зі встановленими фактичними обставинами син заподіяв матері легкі тілесні ушкодження, що спричинили короткочасний розлад здоров'я, а відповідно до обвинувального акта обставиною, яка обтяжує покарання, було визнано вчинення кримінального правопорушення щодо особи, з якою винний перебуває в сімейних відносинах. У такому разі закриття кримінального провадження у зв'язку з відмовою потерпілої особи від обвинувачення не можливе

Детальніше з текстом постанови ВС від 12.10.2022 у справі № 676/6199/19 (провадження № 51-1140км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106841612>.

2.15. Звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру

2.15.1. Відкриття матеріалів іншій стороні

Матеріалами досудового розслідування є виключно матеріали, які перебувають у розпорядженні органу досудового розслідування (ст. 290 КПК). Матеріали, речові докази або їх частини, документи або копії з них, що мають значення для цього кримінального провадження, долучаються до обвинувального акта та подаються стороною захисту, є матеріалами кримінального провадження, а не досудового розслідування (ч. 1 ст. 317 КПК). Відповідно до ч. 5 ст. 219 КПК встановлюється строк ознайомлення саме з матеріалами досудового розслідування, а не з матеріалами кримінального провадження, які подаються стороною захисту. Звернення прокурора до сторони захисту про доступ до матеріалів, які сторона захисту має намір використати як докази в суді, в порядку, передбаченому ч. 6 ст. 290 КПК, не включаються у строки, визначені ч. 5 ст. 219 КПК, та не впливають на перебіг строку досудового розслідування

Детальніше з текстом постанови ВС від 01.06.2022 у справі № 348/1674/19 (провадження № 51-4835км19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104583172>.

Перевірка слідчим суддею аспектів дотримання органами досудового розслідування вимог КПК щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій, отримання їх результатів в іншому кримінальному провадженні жодним чином не може звужувати право сторони захисту на належне ознайомлення не лише із цими доказами, але й з документами, які стали підставою для їх отримання, і не усуває обов'язку сторони обвинувачення відкрити такі документи в порядку ст. 290 КПК, щоб суд мав право допустити відомості, що містяться в них, як докази з огляду на вимоги ч. 12 ст. 290 КПК

Детальніше з текстом постанови ВС від 28.09.2022 у справі № 757/38626/17-к (провадження № 51-5342км19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106558696>.

Строк із дня ухвалення постанови про зупинення кримінального провадження до ухвалення постанови про відновлення кримінального провадження, а також строк ознайомлення з матеріалами досудового розслідування сторонами кримінального провадження в порядку, передбаченому ст. 290 КПК, не зараховуються у строки, визначені цією статтею. Підтвердженням завершення ознайомлення сторонами з матеріалами досудового розслідування і виконання вимог ст. 290 КПК є письмовий документ про таке ознайомлення або сплив строку для ознайомлення, визначеного ухвалою слідчого судді. Лише після цього перебіг строку досудового розслідування продовжується. Внесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань відомостей про відкриття матеріалів досудового розслідування, а також складання супровідного листа про направлення обвинувального акта до суду і фактичне направлення цього акта до суду згідно з положеннями КПК не свідчать про виконання сторонами вимог

ст. 290 КПК і продовження перебігу строку досудового розслідування. Висновок про звернення прокурора до суду з обвинувальним актом поза межами строку досудового розслідування є необґрунтованим за відсутності конкретних даних про дату ознайомлення сторони захисту з матеріалами досудового розслідування і виконання приписів ст. 290 КПК

Детальніше з текстом постанови ВС від 02.11.2022 у справі № 752/6182/20 (провадження № 51-5943км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107140892>.

Повідомлення про закінчення досудового розслідування та відкриття матеріалів кримінального провадження іншій стороні для ознайомлення в порядку ст. 290 КПК є процесуальною дією, яка має індивідуальний характер, тобто стосується конкретного учасника кримінального провадження і не може делегуватися захиснику. Надання доступу до матеріалів кримінального провадження має здійснюватися всім без винятку учасникам кримінального провадження зі сторони захисту, тобто окремо підозрюваному, окремо законному представнику, окремо захиснику. Вручення повідомлення про закінчення досудового розслідування та відкриття матеріалів кримінального провадження для ознайомлення в порядку ст. 290 КПК лише захиснику не свідчить про належне повідомлення підозрюваного про закінчення досудового розслідування і відкриття матеріалів кримінального провадження для ознайомлення

Детальніше з текстом постанови ВС від 27.12.2022 у справі № 607/21493/20 (провадження № 51-2663км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108225982>.

2.15.2. Обвинувальний акт і реєстр матеріалів досудового розслідування

Відображення в змісті обвинувального акта того, що особа «підозрюється», а не «обвинувачується» у вчиненні кримінального правопорушення, не є виключною підставою для сумнівів у конкретності й обґрунтованості висунутого обвинувачення

Детальніше з текстом постанови ВС від 02.11.2022 у справі № 724/1590/19 (провадження № 51-5072км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107219632>.

2.16. Продовження строку досудового розслідування

2.16.1. Порядок продовження строку досудового розслідування слідчим суддею

Продовження строків досудового розслідування здійснюється слідчим суддею в межах повноважень, визначених Законом України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» і Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень», у кримінальних провадженнях, внесених до Єдиного

реєстру досудових розслідувань з 15.03.2018 й об'єднаних з кримінальним провадженням, розпочатим до цієї дати.

Приписи п. 4 § 2 «Прикінцевих положень» Закону України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» щодо здійснення судового контролю за продовженням строку досудового розслідування підлягають застосуванню з урахуванням ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ст. 58 Конституції України, статей 5, 8, 9 КПК. Кримінальні процесуальні відносини щодо продовження строків досудового розслідування виникають з моменту направлення у спосіб, передбачений кримінальним процесуальним законом, відповідного клопотання або з моменту безпосереднього звернення з таким клопотанням до повноважного суб'єкта у зв'язку з юридичними фактами, визначеними положеннями статей 295, 295-1 КПК. До них застосовуються положення цього Кодексу, чинні на момент початку виконання відповідної дії або ухвалення процесуального рішення

Детальніше з текстом постанови ОП від 31.10.2022 у справі № 753/12578/19 (провадження № 51-206км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107219619>.
Окрема думка – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107140903>.

2.17. Особливості спеціального досудового розслідування кримінальних правопорушень

2.17.1. Порядок вручення процесуальних документів підозрюваному при здійсненні спеціального досудового розслідування (*in absentia*)

Суд першої інстанції вжив усіх необхідних заходів до повідомлення особі, яка підозрювалася у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 111 КК, та щодо якої було розпочато спеціальне досудове розслідування (*in absentia*), якщо повідомлення про підозру було розміщено на офіційному сайті Генеральної прокуратури, у газеті «Урядовий кур'єр», направлено на електронну адресу так званого Арбітражного суду Республіки Крим, спеціальне судове провадження здійснювалося з дотриманням вимог ст. 323 КПК, спочатку за участю одного захисника, а згодом – іншого з повідомленням обвинуваченої особи шляхом направлення їй повісток про виклик за останньою відомою адресою та публікації інформації про судові засідання в газеті «Урядовий кур'єр», крім цього, оголошення про виклик обвинуваченої особи до суду публікувалися на офіційному сайті вказаного засобу масової інформації загальнодержавної сфери розповсюдження, а також на офіційних вебсайтах суду першої інстанції, а потім і апеляційного суду

Детальніше з текстом постанови ВС від 21.12.2022 у справі № 759/5737/17 (провадження № 51-2899км20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108225763>.

2.18. Особливості досудового розслідування кримінальних проступків

2.18.1. Особливості закінчення дізнання

У ст. 219 КПК передбачено загальну норму, яка визначає строки досудового розслідування, не підлягає розширеному тлумаченню та не передбачає будь-яких винятків або виключень. Під час проведення дізнання щодо кримінальних проступків слід керуватися загальними строками досудового розслідування, визначеними ст. 219 КПК. Особливості закінчення дізнання у кримінальному провадженні щодо кримінальних проступків, установлені ст. 301 КПК, визначають правила щодо меж строків, якими мають керуватися дізнавач та прокурор. Однак ці строки регламентують не строки досудового розслідування, а строки на виконання повноважень на певному етапі досудового розслідування, які у своїй сукупності не повинні виходити за межі строків, передбачених п. 1 ч. 3 ст. 219 КПК

Детальніше з текстом постанови ВС від 06.09.2022 у справі № 705/1850/21 (провадження № 51-5604км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106191186>.

2.19. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування

2.19.1. Оскарження ухвал слідчого судді під час досудового розслідування

Ухвала слідчого судді, суду про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, постановлена в порядку ч. 6 ст. 193 КПК, на підставі п. 2 ч. 1 ст. 309 КПК може бути оскаржена в апеляційному порядку

Детальніше з текстом постанови ОП від 14.02.2022 у справі № 991/3440/20 (провадження № 51-4400км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103466876>.

Ухвала слідчого судді про поновлення процесуального строку для подачі до суду клопотання про продовження строку досудового розслідування відповідно до положень ч. 2 ст. 117 КПК може бути оскаржена в порядку, передбаченому ст. 310, ч. 3 ст. 392 КПК

Детальніше з текстом постанови ВС від 25.08.2022 у справі № 742/2952/19 (провадження № 51-1942км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105935871>.

Ухвала слідчого судді про скасування постанови прокурора про застосування запобіжного заходу у виді тримання під вартою, постановленої в порядку ст. 615 КПК, підлягає апеляційному оскарженню

Детальніше з текстом постанови ВС від 24.11.2022 у справі № 758/3375/22 (провадження № 51-1867км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107557051>.

Ухвала слідчого судді про зобов'язання слідчого залучити заявника як потерпілого в кримінальному провадженні, надавши пам'ятку про права та обов'язки, і, відповідно, провести допит потерпілого підлягає апеляційному оскарженню

Детальніше з текстом постанови ВС від 01.12.2022 у справі № 522/7836/21 (провадження № 51-2328км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107748100>.

Постановлення слідчим суддею ухвали про скасування постанови прокурора про зупинення досудового розслідування та зобов'язання прокурора вчинити дію, передбачену п. 1 ч. 2 ст. 283 КПК, на підставі п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК не передбачено кримінальним процесуальним законом, а тому така ухвала підлягає апеляційному оскарженню з огляду на приписи п. 17 ч. 1 ст. 7 та ч. 1 ст. 24 КПК

Детальніше з текстом постанови ВС від 29.08.2022 у справі № 757/61433/21-к (провадження № 51-372км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105982197>.

Ухвала слідчого судді про роз'яснення судового рішення або відмову в його роз'ясненні підлягає апеляційному оскарженню відповідно до вимог ч. 4 ст. 380 КПК

Детальніше з текстом постанови ВС від 17.02.2022 у справі № 212/10043/21 (провадження № 51-159км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103525214>.

Рішення слідчого судді, яким службових осіб прокуратури зобов'язано внести до Єдиного реєстру досудових розслідувань відомості про кримінальне правопорушення, на відміну від рішення, яким особі відмовлено зобов'язати службових осіб прокуратури здійснити такі дії, не підлягає апеляційному оскарженню

Детальніше з текстом постанови ВС від 07.06.2022 у справі № 522/17750/20 (провадження № 51-4121км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104748398>.

Ухвала слідчого судді, постановлена за наслідками розгляду скарги на бездіяльність прокуратури, яка полягає в невиконанні рішення суду щодо зобов'язання внести відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань за заявою про вчинення кримінального правопорушення та визнання потерпілим, не може бути оскаржена в апеляційному порядку

Детальніше з текстом постанови ВС від 09.06.2022 у справі № 461/3851/21 (провадження № 51-4773км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104748407>.

Ухвала слідчого судді про повернення клопотання слідчого про арешт майна третьої особи, яка не має процесуального статусу підозрюваного, обвинуваченого або засудженого в кримінальному провадженні, у зв'язку з недотриманням під час подання такого клопотання вимог ч. 2 ст. 132 КПК (якщо воно не підлягає розгляду в цьому суді) не підлягає оскарженню в апеляційному порядку під час досудового розслідування

Детальніше з текстом постанови ВС від 21.11.2022 у справі № 750/7850/21 (провадження № 51-2408км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107490833>.

Ухвала слідчого судді про скасування постанови прокурора про відмову в задоволенні клопотання та зобов'язання прокурора закрити кримінальне провадження на підставі п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК підлягає апеляційному оскарженню

Детальніше з текстом постанови ВС від 30.11.2022 у справі № 761/13804/22 (провадження № 51-3067км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107706654>.

2.20. Судове провадження в першій інстанції

2.20.1. Підготовче судове засідання

Якщо клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності обвинуваченого було надано в підготовчому судовому засіданні, то суд повинен розглянути це клопотання невідкладно. Дослідження доказів при цьому не є обов'язковим

Детальніше з текстом постанови ВС від 23.06.2022 у справі № 204/2626/21 (провадження № 51-5123км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104957589>.

2.20.2. Складання досудової доповіді

Досудова доповідь, яка складається на підставі ст. 314-1 КПК, має для суду рекомендаційний характер, а тому суд може її врахувати, виходячи зі своїх дискреційних повноважень. Відсутність у матеріалах провадження досудової доповіді не є істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону, якщо при призначенні покарання суд урахував дані, які характеризують особу обвинуваченого та яких було достатньо для ухвалення вироку

Детальніше з текстом постанови ВС від 21.12.2022 у справі № 295/8690/21 (провадження № 51-3426км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108059816>.

2.21. Судовий розгляд

2.21.1. Об'єднання і виділення матеріалів досудового розслідування

Суд має право вирішити питання щодо доцільності об'єднання матеріалів кримінального провадження, які перебувають на його розгляді. Водночас якщо суд не встановить об'єктивних підстав, які б свідчили про необхідність об'єднання матеріалів кримінального провадження, при цьому аргументує своє рішення, то така позиція не вказує на наявність процесуального порушення

Детальніше з текстом постанови ВС від 01.11.2022 у справі № 686/26679/19 (провадження № 51-1338км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107219621>.

2.21.2. Проведення процесуальних дій у режимі відеоконференції під час судового провадження

Ухвалення судом рішення про здійснення дистанційного судового провадження, в якому поза межами приміщення суду перебуває обвинувачений, який заявив

клопотання про безпосередню участь у судовому розгляді, крім випадків здійснення дистанційного судового провадження в умовах воєнного стану, згідно з приписами ст. 412 КПК є істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону. Якщо через захворювання стан здоров'я обвинуваченого перешкоджає його безпосередній участі в судовому засіданні або становить загрозу чи небезпеку життю, здоров'ю інших учасників судового процесу, необхідним є вжиття заходів щодо відкладення судового розгляду на строк, об'єктивно необхідний для їх усунення. У разі непереборності загроз, що виникли, відповідно до вимог ст. 336 КПК суд мотивованою ухвалою, з наведенням відповідного обґрунтування повинен ухвалити рішення про проведення дистанційного судового провадження в режимі відеоконференції за участю обвинуваченого

Детальніше з текстом постанови ОП від 21.11.2022 у справі № 415/1698/12-к (провадження № 51-4999км20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107533687>.

Проведення апеляційним судом судового засідання під час дії воєнного стану в Україні за участю обвинуваченого в режимі відеоконференції, навіть якщо обвинувачений клопотав про безпосередню участь у судовому засіданні, не порушує права на захист обвинуваченого та узгоджується з приписами ч. 2 ст. 336 КПК

Детальніше з текстом постанови ВС від 22.12.2022 у справі № 682/620/21 (провадження № 51-2275км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108225798>.

2.21.3. Повідомлення про права й обов'язки

З метою забезпечення права на захист судовий розпорядник повинен надати обвинуваченому пам'ятку про його права та обов'язки, передбачені КПК, після ознайомлення з якою головуючий може роз'яснити ці права й обов'язки, якщо вони не зрозумілі обвинуваченому, а сам обвинувачений вимагає їх роз'яснення. Суд за своєю ініціативою не зобов'язаний роз'яснювати обвинуваченому його права та обов'язки, передбачені КПК

Детальніше з текстом постанови ВС від 06.10.2022 у справі № 444/2906/17 (провадження № 51-1070км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106788059>.

2.21.4. Визначення обсягу доказів, що підлягають дослідженню, та порядку їх дослідження

Нез'ясуванням судом думки потерпілих про визначення порядку й обсягу дослідження судом доказів не є порушенням вимог кримінального процесуального законодавства, якщо потерпілі звернулися до суду із заявою про розгляд кримінального провадження за їх відсутності, а інші учасники проти цього не заперечували. Неналежна якість звукозапису судового засідання, на якому зафіксовано допит обвинуваченого, не є істотним порушенням вимог кримінального процесуального

закону за умови відсутності посилання на те, що викладені у вироку показання засудженого не відповідають тим, які були надані ним у судовому засіданні

Детальніше з текстом постанови ВС від 21.12.2022 у справі № 295/8690/21 (провадження № 51-3426км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108059816>.

2.21.5. Допит обвинуваченого

Показання, які отримуються в чітко визначеній процесуальній формі, не тотожні поясненням, які не є джерелами доказів у кримінальних провадженнях щодо злочинів, на відміну від кримінальних проваджень стосовно кримінальних проступків. Якщо обвинувачені відмовилися давати показання з приводу пред'явленого їм обвинувачення та їх допит не здійснювався, то суд першої інстанції не має права покладати інформацію, отриману від обвинувачених під час судових дебатів у вигляді пояснень, в обґрунтування вироку, а суд апеляційної інстанції повинен виключити посилання у вироку суду першої інстанції на ці пояснення як такі, що отримані не з передбачених кримінальним процесуальним законом джерел. Якщо перегляд вироку місцевого суду був ініційований стороною обвинувачення з метою доведення необхідності застосування закону про більш тяжке кримінальне правопорушення, то, враховуючи обставини судового розгляду, апеляційний суд повинен із власної ініціативи реалізувати право на повторне дослідження доказів за відсутності клопотань сторін про це. Пропозиція апеляційного суду «надати пояснення щодо обставин інкримінованого злочину» означає пропозицію надати саме показання, що по суті є процедурою дослідження доказів шляхом фактичного допиту обвинувачених

Детальніше з текстом постанови ВС від 01.08.2022 у справі № 640/7928/17 (провадження № 51-3413км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105624070>.

2.21.6. Допит свідка

Системний аналіз норм кримінального процесуального закону й судової практики ВС в частині можливості врахування судом показань особи, наданих під час минулого судового розгляду, свідчить про те, що прийняття такого доказу і покладення його в основу рішення можливе лише в тому випадку, коли допит особи під час минулого судового розгляду здійснювався в тому ж суді та за участю тих же учасників судового процесу, які брали участь під час нового розгляду. В іншому разі сторони провадження будуть позбавлені можливості перехресного допиту такої особи, що відповідно до положень п. 5 ч. 2 ст. 87 КПК є істотним порушенням прав людини та основоположних свобод і зобов'язує суд визнати такий доказ недопустимим

Детальніше з текстом постанови ВС від 19.05.2022 у справі № 750/11103/18 (провадження № 51-6198км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104443648>.

2.21.7. Особливості допиту малолітнього або неповнолітнього свідка чи потерпілого

Проведення під час судового розгляду таких процесуальних дій, як допит малолітнього потерпілого та фактичне впізнання ним обвинуваченого як особи, яка заволоділа його майном, за участю його батька, який не був залучений у кримінальне провадження як законний представник під час досудового розслідування, з подальшим постановленням судом ухвали про визнання батька законним представником малолітнього потерпілого, що підтверджується технічним записом судового процесу, не вважається істотним порушенням вимог кримінального процесуального законодавства

Детальніше з текстом постанови ВС від 15.09.2022 у справі № 711/6180/20 (провадження № 51-5324км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106330143>.

2.21.8. Дослідження документів

Відсутність у реєстрі матеріалів досудового розслідування постанови про залучення перекладача не є істотним порушенням кримінального процесуального законодавства. Сторона захисту, маючи інформацію про наявність у матеріалах досудового розслідування постанови про залучення перекладача, має право з нею ознайомитися та за необхідності поставити перед судом питання про дослідження цієї постанови. Якщо засуджений відмовився давати показання щодо обставин вчинення кримінального правопорушення, то якість перекладу не впливає на точність передачі його показань

Детальніше з текстом постанови ВС від 24.05.2022 у справі № 953/12422/20 (провадження № 51-4556км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104748369>.

Запис телефонних розмов з обвинуваченим, які зробив свідок на диктофон або на пам'ять телефону та передав органу досудового розслідування, не можуть бути оцінені як матеріали негласної слідчої (розшукової) дії. За наявності обґрунтованих сумнівів щодо достовірності таких записів, які входять до сукупності ключових доказів, покладених в основу обвинувального вироку, учасники судового провадження мають право просити суд призначити відповідну експертизу цих документів

Детальніше з текстом постанови ВС від 02.12.2022 у справі № 758/1780/17 (провадження № 51-4254км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107805025>.
Окрема думка – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107834095>.

2.21.9. Судові дебати

Під час судових дебатів, крім промов учасників судового провадження, будь-яких інших процесуальних дій, за винятком рішення про відновлення з'ясування обставин, чинним законодавством не передбачено. Стадія судових дебатів не передбачає розгляду клопотань та заяв. Відмова суду першої інстанції в задоволенні клопотання

захисника про відкладення розгляду справи для підготовки до судових дебатів, яке було заявлено після виступів прокурора, потерпілого й підзахисного, не є порушенням права на захист і справедливий судовий розгляд

Детальніше з текстом постанови ВС від 06.07.2022 у справі № 127/15447/20 (провадження № 51-5846км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105168215>.

2.21.10. Процедура судового розгляду в спеціальному судовому провадженні за відсутності обвинуваченого (*in absentia*)

У процесі розгляду в спеціальному судовому провадженні (*in absentia*) суд першої інстанції повинен уживати всіх необхідних заходів для реалізації захисником своїх процесуальних прав, забезпечувати сторонам рівні умови для їх реалізації та надавати кожній стороні розумну можливість представляти справу в таких умовах, які не ставлять цю сторону в суттєво не вигідне становище щодо іншої сторони. Якщо в спеціальному судовому провадженні (*in absentia*) суд відмовив задовольнити клопотання сторони захисту про відкладення розгляду справи та про надання часу для підготовки виступу в судових дебатах для належної організації і непорушення права на захист підзахисного без належного й розумного обґрунтування своєї відмови, посилаючись виключно на необхідність забезпечення безперервності судового розгляду (ст. 322 КПК) і недоцільність витрачання прокурором бюджетних коштів на розміщення оголошення, то це порушує принципи юридичної рівності, змагальності та справедливості судового розгляду, що не узгоджується зі ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод

Детальніше з текстом постанови ВС від 19.07.2022 у справі № 727/13085/18 (провадження № 51-10250км18) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105359481>.

2.22. Судові рішення

2.22.1. Зміст вироку

Суд зобов'язаний у резолютивній частині вироку, яким особу засуджено за злочин проти статевої свободи та статевої недоторканності малолітньої особи, ухвалити рішення про включення інформації про обвинуваченого до Єдиного реєстру осіб, засуджених за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканності малолітньої особи (п. 2 ч. 4 ст. 374 КПК). Вирішення цього питання апеляційним судом під час ухвалення нового обвинувального вироку не може залежати від наявності чи відсутності відповідного клопотання про це в апеляційній скарзі прокурора

Детальніше з текстом постанови ВС від 03.10.2022 у справі № 749/861/20 (провадження № 51-4981км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106637685>.

Зазначення в судових рішеннях лише прізвищ обвинувачених не можна розцінювати як явну неповагу до них з огляду на те, що прізвище особи є складовою частиною її імені

Детальніше з текстом постанови ВС від 10.11.2022 у справі № 299/3630/20 (провадження № 51-1782км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107370884>.

2.23. Особливі порядки провадження в суді першої інстанції

2.23.1. Спрошене провадження щодо кримінальних проступків

Спрошене судове провадження передбачене для розгляду обвинувачення у вчиненні кримінального проступку, тобто діяння, яке за визначенням не може потягнути позбавлення волі. Якщо суд першої інстанції на підставі наданих йому матеріалів може передбачити, що внаслідок застосування вимог кримінального закону розгляд закінчиться покаранням у виді позбавлення волі, то він має розглянути необхідність призначення розгляду в судовому засіданні та виклику для участі в ньому учасників кримінального провадження відповідно до ч. 3 ст. 382 КПК. Згода обвинуваченого на спрощений розгляд обвинувального акта щодо вчинення кримінального проступку у спрощеному провадженні повинна бути добровільною

Детальніше з текстом постанови ВС від 20.09.2022 у справі № 759/16293/20 (провадження № 51-3974км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106390682>.

2.24. Провадження в суді присяжних

2.24.1. Роз'яснення права на суд присяжних

КПК не містить положень, які зобов'язують суд першої інстанції роз'яснювати підозрюваному право на розгляд справи судом присяжних під час розгляду питання про обрання, зміну чи продовження запобіжного заходу

Детальніше з текстом постанови ВС від 20.10.2022 у справі № 565/1354/19 (провадження № 51-443км20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106988921>.

2.25. Провадження в суді апеляційної інстанції

2.25.1. Оскарження судових рішень в апеляційному порядку

Ухвала суду першої інстанції про відмову в зміні запобіжного заходу обвинуваченому з тримання під вартою на інший, більш м'який запобіжний захід апеляційному оскарженню не підлягає

Детальніше з текстом постанови ВС від 08.09.2022 у справі № 532/308/15-к (провадження № 51-6180км18) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106204986>.

Ухвала суду про обрання та продовження запобіжного заходу в порядку ст. 508 КПК у вигляді поміщення до закладу з надання психіатричної допомоги в умовах, що виключають небезпечну поведінку особи, підлягають апеляційному оскарженню

Детальніше з текстом постанови ВС від 22.12.2022 у справі № 753/7745/18 (провадження № 51-4100км19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108059801>.

Ухвала суду про накладення арешту на майно, постановлена під час судового провадження в суді першої інстанції до ухвалення судових рішень, передбачених ч. 1 ст. 392 КПК, не підлягає окремому апеляційному оскарженню. Така ухвала може бути переглянута під час апеляційного оскарження вироку у відповідному кримінальному провадженні, а також скасована в порядку, передбаченому ст. 174 КПК

Детальніше з текстом постанови ОП від 24.10.2022 у справі № 456/3303/21 (провадження № 51-5257км021) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107023923>.

Не може бути предметом окремого апеляційного оскарження ухвала місцевого суду, якою відмовлено в задоволенні клопотання захисника про звільнення обвинуваченого від кримінальної відповідальності на підставі ст. 49 КК. Якщо апеляційний суд задовольнив апеляційну скаргу захисника та скасував ухвалу місцевого суду, звільнивши обвинуваченого від кримінальної відповідальності на підставі ст. 49 КК, то таке рішення не відповідає вимогам кримінального процесуального закону і виходить за межі повноважень апеляційного суду. Якщо після відкриття апеляційного провадження буде встановлено, що воно відкрите за апеляційною скаргою на рішення, яке не підлягає апеляційному оскарженню, апеляційний суд повинен постановити ухвалу про закриття апеляційного провадження

Детальніше з текстом постанови ВС від 16.06.2022 у справі № 641/2699/17 (провадження № 51-4504км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104896869>.

Вирок місцевого суду, постановлений щодо обвинуваченого, який помер, може бути оскаржений в апеляційному порядку. Якщо обвинувачений до постановлення стосовно нього виправдувального вироку помер, то це не звільняє суд апеляційної інстанції від перевірки зазначеного вироку на його відповідність вимогам законності, обґрунтованості й умотивованості, зокрема на відповідність нормам матеріального та процесуального закону, фактичним обставинам справи, безпосередньо дослідженим доказам

Детальніше з текстом постанови ВС від 15.06.2022 у справі № 537/3034/17 (провадження № 51-288км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104827793>.

Вирок місцевого суду, ухвалений за результатами спрощеного провадження в порядку, передбаченому статтями 381, 382 КПК, оскаржений стороною обвинувачення з підстав неправильного застосування закону України про кримінальну відповідальність

у зв'язку з неправильною кваліфікацією дій обвинуваченого, підлягає апеляційному оскарженню

Детальніше з текстом постанови ВС від 30.11.2022 у справі № 758/4301/22 (провадження № 51-3207км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107651443>.

Обмеження щодо можливості апеляційного оскарження судового рішення передбачено лише з підстав заперечення обставин, які ніким не оспорювалися та дослідження яких суд визнав недоцільним (ч. 2 ст. 394 КПК). Рішення апеляційного суду про відмову у відкритті апеляційного провадження за апеляційною скаргою прокурора на вирок місцевого суду, в якій він ставив питання про зміну правової кваліфікації, не відповідає вимогам закону

Детальніше з текстом постанови ВС від 03.11.2022 у справі № 735/551/21 (провадження № 51-5471км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107140856>.

2.25.2. Право на апеляційне оскарження

Представником юридичної особи, яка є заявником у кримінальному провадженні, можуть бути суб'єкти, визначені у статтях 63, 64-1, 64-2 КПК, а саме: особа, яка у кримінальному провадженні має право бути захисником; керівник чи інша особа, уповноважена законом або установчими документами; працівник юридичної особи за довіреністю. Такий суб'єкт на підтвердження своїх повноважень має подати один із документів, передбачених у КПК: документи, передбачені ст. 50 КПК, якщо представником є особа, яка має право бути захисником у кримінальному провадженні; копія установчих документів юридичної особи, якщо представником є керівник юридичної особи чи інша уповноважена законом або установчими документами особа; довіреність, якщо представником є працівник юридичної особи. Апеляційна скарга, подана та підписана секретарем сільської ради від імені виконавчого комітету ради під час щорічної відпустки сільського голови на ухвалу слідчого судді, до якої додано документи, які підтверджують повноваження секретаря сільської ради, вважається такою, що подана особою, яка має право оскаржувати судові рішення. Повернення апеляційним судом такої апеляційної скарги на підставі п. 2 ч. 3 ст. 399 КПК є порушенням вимог кримінального процесуального законодавства

Детальніше з текстом постанови ВС від 25.05.2022 у справі № 185/8331/21 (провадження № 51-5492км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104517180>.

2.25.3. Порядок і строки апеляційного оскарження

Вирішуючи питання про поновлення строку на апеляційне оскарження вироку місцевого суду, який закінчувався після оголошення в Україні 24.02.2022 воєнного стану, апеляційний суд для визначення поважності причин пропуску процесуального строку повинен урахувати, зокрема, місцезнаходження суду та режим його роботи, поточний хід бойових дій, місце перебування учасників справи або їхніх представників,

наявність у конкретної особи фактичної можливості звернутися до суду з дотриманням процесуального строку й те, як конкретно обставини, пов'язані з воєнним станом, завадили вчинити вказану процесуальну дію в межах строку. Подання прокурором, який був присутній у судовому засіданні під час проголошення вироку 26.01.2022 Дарницьким районним судом міста Києва і того ж дня отримав його копію, апеляційної скарги на цей вирок більш ніж через два місяці після закінчення встановленого КПК процесуального строку попри те, що він продовжував працювати в органах прокуратури м. Києва, а безпосередніх бойових дій на території м. Києва після 25.02.2022 упродовж березня – квітня не відбувалося, не є підставою для поновлення строку на апеляційне оскарження, якщо прокурор в апеляційній скарзі не навів достатньо переконливих пояснень неможливості зробити це в більш стислі терміни

Детальніше з текстом постанови ВС від 04.10.2022 у справі № 761/1799/16-к (провадження № 51-1487км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106757992>.

Факт запровадження воєнного стану в Україні не є безумовною підставою для поновлення пропущеного процесуального строку, тому це питання має вирішуватися в кожному конкретному випадку з урахуванням доводів, наведених у заяві, та обставин, які існували й об'єктивно перешкоджали вчиненню процесуальних дій. Для визнання поважною цієї підстави слід брати до уваги, зокрема, територіальне місцезнаходження суду, порядок його функціонування, хід бойових дій, наявність реальної небезпеки для життя учасників процесу, тривалість самого процесуального строку; час, який минув із дати завершення процесуального строку; наявність чи відсутність обставин, які об'єктивно перешкоджали особі реалізувати своє право (повноваження) у межах визначеного процесуального строку; поведінку особи, яка звертається з відповідним клопотанням, зокрема, чи вживала особа розумних заходів для того, щоб реалізувати своє право (повноваження) у межах процесуального строку та якнайшвидше після його закінчення (у разі наявності поважних причин його пропуску), а також інші доречні обставини.

Поважними причинами пропуску прокурором на три дні процесуального строку на апеляційне оскарження вироку Роменського міськрайонного суду Сумської області (до 07.03.2022) слід визнавати як введення з 24.02.2022 в Україні воєнного стану, так і блокування з 25.02.2022 військами російської федерації міста Ромни, оточення ними Роменського району Сумської області з 01.03.2022 до 11.03.2022, а також припинення роботи Апеляційного суду Сумської області з 24.02.2022 до особливого розпорядження голови суду, організацію роботи Роменського міськрайонного суду Сумської області згідно з положеннями рішення та рекомендаціями Ради суддів України відповідно від 24.02.2022 і від 02.03.2022. Ухвала апеляційного суду про відмову прокурору в поновленні строків на апеляційне оскарження за наявності таких поважних причин не відповідає вимогам кримінального процесуального законодавства

Детальніше з текстом постанови ВС від 25.10.2022 у справі № 585/2494/18 (провадження № 51-2131км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107023971>.

Повномасштабне вторгнення російської федерації 24.02.2022 на територію України, введення воєнного стану і, як наслідок, переїзд адвоката в більш безпечне місце самі собою не можуть вважатися поважними причинами пропуску строку на апеляційне оскарження вироку суду першої інстанції, якщо адвокат не надав підтвердження такого переїзду, а в самому регіоні, де розташований суд апеляційної інстанції, бойові дії не велися

Детальніше з текстом постанови ВС від 13.12.2022 у справі № 127/1796/21 (провадження № 51-2157км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107904819>.

Поважною причиною поновлення строку на апеляційне оскарження судового рішення доцільно вважати перебування засудженого на непідконтрольній Україні території в межах реалізації домовленостей стосовно обміну полоненими, що позбавляло його можливості звернутися за захистом та правовою допомогою для написання апеляційної скарги

Детальніше з текстом постанови ВС від 19.12.2022 у справі № 263/13128/18 (провадження № 51-3202км19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108059847>.

2.25.4. Вимоги до апеляційної скарги

Якщо суд апеляційної інстанції залишив без руху апеляційну скаргу прокурора, за якою ще не відкрито апеляційне провадження, та встановив строк для усунення її недоліків, то прокурор має подати нову апеляційну скаргу, в якій повинен усунути зазначені недоліки. Якщо прокурор подає не нову апеляційну скаргу, а лише доповнення до вже поданої апеляційної скарги, то така скарга підлягає поверненню. Доповнення подаються до апеляційної скарги, за якою вже відкрито апеляційне провадження

Детальніше з текстом постанови ВС від 04.10.2022 у справі № 761/1799/16-к (провадження № 51-1487км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106757992>.

2.25.5. Залишення апеляційної скарги без руху, її повернення або відмова у відкритті провадження

Повернення апеляційної скарги скаржнику на стадії перевірки ухвали слідчого судді апеляційним судом не передбачено КПК.

Відсутність в апеляційній скарзі підпису особи, яка її подала, не є підставою для повернення апеляційної скарги (п. 2 ч. 3 ст. 399 КПК). При застосуванні п. 2 ч. 3 ст. 399 КПК, що передбачає можливість повернення апеляційної скарги, якщо її подано особою, яка не має права на подачу такої скарги, визначальним є вирішення питання про наявність в особи, яка подала апеляційну скаргу, передбаченого законом права на її подачу, а не авторство в її виготовленні

Детальніше з текстом постанови ВС від 03.02.2022 у справі № 347/295/21 (провадження № 51-4400км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103132862>.

Юридична особа, яка відповідно до ст. 62 КПК є цивільним відповідачем у кримінальному провадженні та до якої пред'явлено цивільний позов у порядку, встановленому КПК, має права й обов'язки, передбачені цим Кодексом для підозрюваного, обвинуваченого в частині, що стосується цивільного позову. Повернення апеляційним судом апеляційної скарги представника юридичної особи – цивільного відповідача з підстав, передбачених п. 2 ч. 3 ст. 399 КПК, без аналізу повного змісту апеляційної скарги, де зазначено вимоги про залишення цивільного позову без розгляду, є порушенням права на оскарження судового рішення

Детальніше з текстом постанови ВС від 20.07.2022 у справі № 549/349/20 (провадження № 51-1445км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105402442>.

Чинний КПК не передбачає можливості багаторазового апеляційного перегляду судового рішення за апеляційними скаргами однієї особи з тих самих підстав. У разі надходження апеляційної скарги, яка вже була предметом перевірки цього апеляційного суду і за наслідком розгляду якої було постановлено рішення, що набрало законної сили, апеляційний суд повинен ухвалити рішення про відмову у відкритті апеляційного провадження

Детальніше з текстом постанови ВС від 10.08.2022 у справі № 760/8144/21 (провадження № 51-5369км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105726373>.

2.25.6. Відмова від апеляційної скарги, зміна та доповнення апеляційної скарги під час апеляційного провадження

Кримінальний процесуальний закон не передбачає можливості участі сторони судового провадження в судовому засіданні в телефонному режимі й можливості відмови в телефонному режимі від поданої апеляційної скарги. За наявності обґрунтованих підстав вважати, що особа, яка подала апеляційну скаргу, бажає від неї відмовитися, апеляційний суд повинен відкласти судовий розгляд для того, щоб особа мала можливість подати письмову заяву про відмову від поданої нею апеляційної скарги або взяти участь у судовому засіданні безпосередньо чи шляхом відеоконференції і в судовому засіданні відмовитися від апеляційної скарги

Детальніше з текстом постанови ВС від 29.08.2022 у справі № 760/12531/16-к (провадження № 51-31км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106029067>.

Клопотання прокурора, який подав апеляційну скаргу на рішення суду першої інстанції, про неможливість його участі в розгляді апеляційної скарги у зв'язку із зайнятістю в іншому судовому засіданні не є тотожним клопотанням про відмову прокурора від апеляційної скарги. Якщо в матеріалах кримінального провадження є лише клопотання прокурора першого виду, однак немає клопотання про відмову

від апеляційної скарги, то закриття апеляційним судом кримінального провадження на підставі ст. 403 КПК є незаконним

Детальніше з текстом постанови ВС від 07.09.2022 у справі № 202/5385/21 (провадження № 51-5998км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106191195>.

Межі апеляційного перегляду мають свої кількісні та якісні показники. Якщо кількісний показник обумовлюється кількістю апеляційних скарг, поданих на рішення суду першої інстанції, то якісний показник пов'язаний із доводами, викладеними учасниками кримінального провадження, та їхніми вимогами до суду апеляційної інстанції, які мають узгоджуватися з положеннями ст. 407 КПК. Розширення кількісного показника меж апеляційного перегляду судового рішення після початку апеляційного розгляду не допускається. Узгодження прокурором, який подав апеляційну скаргу, відмови від неї з прокурором вищого рівня, а також право прокурора вищого рівня відкликати відмову від апеляційної скарги прокурора, який її подав, прийняту апеляційним судом, КПК не передбачає

Детальніше з текстом постанови колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 14.11.2022 у справі № 640/3693/15-к (провадження № 51-5737км19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107441917>.

2.25.7. Межі перегляду судом апеляційної інстанції

Якщо в апеляційній скарзі порушується питання про невідповідність висновків місцевого суду фактичним обставинам кримінального провадження, то апеляційний суд повинен детально перевірити матеріали провадження. Ухвалюючи рішення, відмінне за змістом від рішення місцевого суду, яким погіршується становище засудженого у зв'язку з перекваліфікацією дій останнього на більш тяжкий злочин, апеляційний суд не може обмежитися дослідженням меншої сукупності доказів порівняно з тією сукупністю, яку дослідив місцевий суд. Надання апеляційним судом іншої оцінки доказам, які він не досліджував безпосередньо, суперечить вимогам кримінального процесуального закону

Детальніше з текстом постанови ВС від 19.01.2022 у справі № 404/2605/20 (провадження № 51-3472км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102634463>.

Процесуальне рішення про призначення чи зміну слідчих (групи слідчих) не є самостійним доказом у розумінні ст. 84 КПК та не містить зафіксованих і зібраних відповідними суб'єктами фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб або групи осіб. Питання щодо наявності чи відсутності в матеріалах кримінального провадження таких постанов може бути предметом перевірки судів апеляційної та касаційної інстанцій (статті 404 і 433 КПК). Якщо сторона захисту після початку розгляду апеляційної скарги на вирок місцевого суду на стадії надання слова для висловлення своєї позиції вперше з початку судового провадження навела доводи щодо незаконності процесуальних дій, проведених під час досудового розслідування, у зв'язку з відсутністю в матеріалах кримінального провадження постанови про призначення групи слідчих, то апеляційний суд

за наявності відповідного клопотання сторони обвинувачення повинен забезпечити їй час для підготовки заперечень і надання суду необхідних письмових матеріалів із метою спростування доводів сторони захисту. Позбавлення апеляційним судом прокурора можливості надати зазначені матеріали для перевірки доводів захисника й дослідження з власної ініціативи лише тих даних стосовно повноважень слідчих, які наявні в матеріалах кримінального провадження, порушує принципи рівності та змагальності сторін

Детальніше з текстом постанови ВС від 05.07.2022 у справі № 720/1277/20 (провадження № 51-655км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105148891>.

Апеляційний суд, на відміну від суду першої інстанції, здійснює перегляд вироку суду першої інстанції в межах апеляційної скарги. Його повноваження стосовно дослідження доказів зводяться до перегляду кримінального провадження в межах вимог апеляційної скарги з урахуванням наявності або відсутності обґрунтованого клопотання сторони кримінального провадження щодо повторного дослідження доказів. Відсутність такого клопотання, якщо в оскарженому вироку суд дав оцінку всім доказам, на помилковість якої посилається сторона на стадії апеляційного оскарження вироку, не зумовлює виникнення обов'язку апеляційного суду повторно досліджувати обставини, встановлені під час кримінального провадження, і не створює передумов для використання апеляційним судом свого права дослідити нові докази за наявності підстав, регламентованих положеннями ч. 3 ст. 404 КПК. Датою ухвалення вироку варто вважати день підписання його складом суду. Якщо дата ухвалення вироку, зазначена в ньому, не відповідає даті проголошення вироку, а фіксує дату виходу суду до нарадчої кімнати, то це не вважається істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону

Детальніше з текстом постанови ВС від 13.07.2022 у справі № 522/2003/15-к (провадження № 51-9773км18) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105279832>.

Відсутність обґрунтованого клопотання сторони кримінального провадження про дослідження доказів за умови, що в оскарженому вироку суд дав оцінку всім доказам, на неправильну оцінку яких посилається сторона на стадії апеляційного оскарження вироку, не зумовлює обов'язку апеляційного суду повторно досліджувати обставини, встановлені під час кримінального провадження, та не створює передумов для використання апеляційним судом свого права дослідити нові докази за наявності підстав, регламентованих положеннями ч. 3 ст. 404 КПК. За відсутності мотивованого клопотання про повторне дослідження доказів, яке обов'язково має відповідати положенню ч. 3 ст. 404 КПК, апеляційний суд не повинен досліджувати ці докази, оскільки протилежно, без дотримання принципів, закріплених у приписах зазначеної норми процесуального закону, може перетворити апеляційний перегляд судового рішення на повторний розгляд кримінального провадження по суті, що фактично нівелює принцип інстанційності судочинства

Детальніше з текстом постанови ВС від 21.12.2022 у справі № 759/5737/17 (провадження № 51-2899км20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108225763>.

2.25.8. Апеляційний розгляд

Апеляційний розгляд кримінального провадження за участю засудженої особи дистанційно в режимі відеоконференції не порушує її права на захист, якщо цьому передувало з'ясування судом думки учасників судового провадження, які проти проведення дистанційного судового провадження будь-яких заперечень не висловлювали, а засуджена особа брала активну участь у судовому засіданні, заявляла клопотання, надавала пояснення та висловлювала свою думку щодо всіх процесуальних питань під час апеляційного розгляду

Детальніше з текстом постанови ВС від 08.02.2022 у справі № 523/12172/18 (провадження № 51-2765км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103466817>.

Апеляційний суд повинен спочатку розглянути доводи апеляційної скарги прокурора щодо незаконності ухвалення виправдувального вироку та наявності в діях особи складу кримінального правопорушення, а в разі висновку суду апеляційної інстанції про безпідставне виправдання особи й необхідність кваліфікації його дій за відповідною статтею Особливої частини КК – ухвалити рішення про задоволення апеляційної скарги прокурора в цій частині та розглянути клопотання захисника про звільнення засудженого від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності

Детальніше з текстом постанови ВС від 07.06.2022 у справі № 527/2106/18 (провадження № 51-1005км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104694948>.

Повідомлення по телефону секретарем судового засідання захисника про призначення апеляційного розгляду та висловлення захисником зобов'язання особисто повідомити обвинуваченого про день, час і місце судового розгляду є неналежним та недостатнім засобом для вирішення питання про проведення апеляційного розгляду без участі захисника й обвинуваченого і свідчить про порушення права обвинуваченого на захист

Детальніше з текстом постанови ВС від 30.11.2022 у справі № 335/4171/21 (провадження № 51-2018км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107706657>.

2.25.9. Зміст ухвали суду апеляційної інстанції

При перекваліфікації судом апеляційної інстанції дій особи на менш тяжкий злочин на підставі фактичних обставин провадження, встановлених судом першої інстанції, відсутність в ухвалі апеляційного суду формулювання нового обвинувачення не є істотним порушенням кримінального процесуального закону

Детальніше з текстом постанови ВС від 02.06.2022 у справі № 363/3952/16-к (провадження № 51-5700км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104667123>.

2.25.10. Закриття кримінального провадження судом апеляційної інстанції

У разі встановлення обставин, передбачених ст. 284 КПК, апеляційний суд скасовує лише обвинувальний вирок та закриває кримінальне провадження, в якому такий вирок було постановлено (ст. 417 КПК). Скасування апеляційним судом виправдувального вироку та закриття кримінального провадження щодо виправданого у зв'язку з його смертю не відповідає вимогам КПК

Детальніше з текстом постанови ВС від 30.08.2022 у справі № 710/466/16-к (провадження № 51-6068км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106053040>.

Якщо суд першої інстанції ухвалив обвинувальний вирок щодо обвинуваченого, який помер, а в апеляційній скарзі сторони захисту не порушується питання про реабілітацію засудженого, то згідно зі ст. 417 КПК апеляційний суд повинен скасувати обвинувальний вирок суду першої інстанції, а далі – закрити кримінальне провадження

Детальніше з текстом постанови ВС від 12.10.2022 у справі № 371/1351/19 (провадження № 51-2093км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106788102>.

2.25.11. Судові рішення суду апеляційної інстанції

Ураховуючи те, що суд апеляційної інстанції ухвалив рішення з істотним порушенням вимог кримінального процесуального законодавства, ухвалення рішення об'єднаною палатою ККС стосовно необхідності відступу від висновку про застосування норми права в подібних правовідносинах, викладеного в раніше ухваленому рішенні ККС, щодо постановлення апеляційним судом рішення у формі ухвали, у разі зміни вироку суду першої інстанції лише в частині неправильного зарахування строку попереднього ув'язнення у строк покарання, без застосування до засудженого більш суворого покарання є неприйнятним

Детальніше з текстом постанови ОП від 19.09.2022 у справі № 295/2309/17 (провадження № 51-454км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106426688>.

2.26. Провадження в суді касаційної інстанції

2.26.1. Право на касаційне оскарження

Прокурор не належить до учасників кримінального провадження, щодо яких встановлюються межі касаційного оскарження (ст. 425 КПК). Прокурор має право оскаржувати в касаційному порядку судові рішення у частині вирішення цивільного позову, якого прокурор не заявляв (п. 6 ч. 1 ст. 425 КПК)

Детальніше з текстом постанови ОП від 05.09.2022 у справі № 481/877/19 (провадження № 51-3164км20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106191157>.
Окрема думка – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106191197>.

2.26.2. Підстави для скасування або зміни судового рішення судом касаційної інстанції

Відсутність у матеріалах судового провадження витягу з ЄРДР та повідомлення про підозру не може бути підставою для скасування судових рішень судом касаційної інстанції, якщо сторона захисту не ставить під сумнів сам факт внесення відомостей до цього реєстру чи повідомлення про підозру

Детальніше з текстом постанови ВС від 28.07.2022 у справі № 533/1322/19 (провадження № 51-337км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105533549>.

2.27. Провадження за нововиявленими або виключними обставинами

2.27.1. Підстави для здійснення кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинами

Порушення права засудженого на захист через неналежне виконання захисником своїх обов'язків під час розгляду справи не може вважатися нововиявленою обставиною. Для того щоб обставина могла бути визнана нововиявленою, вона має стосуватися предмета доказування у справі, тобто обставин, що зумовили висновок про винуватість особи у вчиненні злочину. Можливі процесуальні порушення, допущені під час розгляду справи, у тому числі й такі, що могли позначитися на ефективності захисту, не є нововиявленими обставинами в розумінні ст. 459, пунктів 4, 5 ст. 462 КПК

Детальніше з текстом постанови ВС від 08.02.2022 у справі № 791/1/18 (провадження № 51-9184км18) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103371866>.

Підстави для здійснення кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинами. Не може бути предметом перегляду за нововиявленими обставинами постанова місцевого суду, якою задоволено клопотання захисника про звільнення підсудного від кримінальної відповідальності та закриття кримінальної справи внаслідок зміни обстановки на підставі ст. 48 КК, яку ухвалював суд на підставі приписів КПК 1960 року. Сумніви захисника щодо зібраних у кримінальній справі доказів і висновків досудового слідства й суду могли бути підставою для оскарження такої постанови в апеляційному порядку, оскільки належать до повноти дослідження доказів, однак не є визначеним законом предметом перегляду судових рішень згідно з гл. 34 КПК

Детальніше з текстом постанови ВС від 02.08.2022 у справі № 1-15/2011 (провадження № 51-267км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105600799>.

Нововиявлені обставини – це юридичні факти, які вказують на специфічні правозастосовні помилки під час кримінального провадження, що пов'язані з особливими способами їх установлення. Не можуть вважатися нововиявленими обставинами нові докази, які не фігурували раніше, містять відомості, яких немає

у матеріалах кримінального провадження, з ними не ознайомлені учасники судового провадження, а суд нижчого рівня не використав їх для обґрунтування своїх висновків та ухвалення рішення, а також подані учасниками судового провадження докази, які суд нижчого рівня безпідставно не дослідив або ж дослідив із порушенням установлені законом процедури. Нові докази можуть бути підставою для перевірки судового рішення в апеляційному порядку, а не за нововиявленими обставинами. При перегляді судового рішення за нововиявленими обставинами разом із відповідною заявою суду необхідно надати належне підтвердження того, що висновок експертизи, який покладений в основу вироку, є завідомо неправдивим або неправильним унаслідок допущеної помилки, тобто надати процесуальне рішення за наслідками здійснення кримінального провадження, яким би були встановлені такі факти. КПК передбачає можливість перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами саме тим суддею, який це рішення ухвалив, з обов'язком виконати вимоги статей 462, 427, 429 КПК та розгляду такої заяви з дослідженням доказів щодо обставин, установлених у судовому рішенні, відповідно до ст. 466 КПК

Детальніше з текстом постанови ВС від 01.09.2022 у справі № 477/1981/17 (провадження № 51-1954км19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106053120>.

2.27.2. Право подати заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами

Ініціатором перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами може бути особа, яка безпосередньо брала участь у судах першої, апеляційної чи касаційної інстанцій як обвинувачений (засуджений, виправданий), особа, стосовно якої вирішувалося питання про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, потерпілий, цивільні позивач та відповідач, третя особа, щодо майна якої вирішувалося питання про арешт, особа, за клопотанням або скаргю якої у випадках, передбачених КПК, здійснювалося судове провадження, їхні законні представники, представники та захисники, представник юридичної особи, щодо якої здійснювалося провадження, представник персоналу органу пробації і прокурор

Детальніше з текстом постанови ВС від 08.06.2022 у справі № 522/8533/20 (провадження № 51-174км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104728534>.

2.28. Кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення

2.28.1. Відмова потерпілого від підтримання обвинувачення в кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення

Можливість відмови потерпілого від обвинувачення у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення обмежена набранням вироком законної сили, після чого провадження завершується і вирок звертається до виконання.

Можливість відмови потерпілого від обвинувачення на стадії виконання вироку законом не передбачено

Детальніше з текстом постанови ВС від 03.02.2022 у справі № 153/280/21 (провадження № 51-4774км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103132864>.

КПК не передбачає обов'язкову письмову форми заяви про відмову потерпілого від підтримання обвинувачення у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення. Якщо потерпілий у судовому засіданні добровільно та однозначно відмовився від обвинувачення у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення, усвідомлюючи наслідки такої відмови, то це є підставою для закриття кримінального провадження з огляду на п. 7 ч. 1 ст. 284 КПК

Детальніше з текстом постанови ВС від 18.01.2022 у справі № 734/16/18 (провадження № 51-2032км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102812349>.

2.29. Кримінальне провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру

2.29.1. Оскарження ухвали суду про застосування примусових заходів медичного характеру

Особа, щодо якої вирішувалося питання про застосування примусових заходів медичного характеру, має право особисто подавати апеляційну скаргу на судові рішення, ухвалені в порядку, передбаченому гл. 39 КПК, незважаючи на те, що участь захисника в такому провадженні є обов'язковою

Детальніше з текстом постанови ВС від 31.05.2022 у справі № 450/1333/16 (провадження № 51-586км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104604299>.

2.30. Виконання судових рішень

2.30.1. Питання, які вирішує суд під час виконання вироків

Тимчасове залишення засудженого в слідчому ізоляторі на підставі вироку, який набрав законної сили і виконується у зв'язку з необхідністю проведення відповідних процесуальних дій під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, учинених іншою особою або цією самою особою, за які вона не була засуджена, чи у зв'язку з розглядом справи в суді, на підставі п. 12 ч. 1 ст. 537 КПК не може вважатися запобіжним заходом з огляду на те, що в цьому разі змінюється лише режим відбування покарання, а сам засуджений є таким, що вже позбавлений волі

Детальніше з текстом постанови ВС від 08.09.2022 у справі № 229/5466/20 (провадження № 51-614км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106204984>.

2.31. Визнання та виконання вироків судів іноземних держав і передача засуджених осіб

2.31.1. Розгляд судом питання про узгодження вироку суду іноземної держави із законодавством України

Повноваження особи, яка представляє інтереси Міністерства юстиції України на етапі апеляційного оскарження рішення місцевого суду, мають бути підтверджені відповідною довіреністю, якою цього представника було уповноважено на звернення з апеляційною скаргою від імені міністерства за його клопотанням про приведення вироку іноземної держави у відповідність до законодавства України

Детальніше з текстом постанови ВС від 11.01.2022 у справі № 761/37024/20 (провадження № 51-4711км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102551350>.

Огляд судової практики Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду за 2022 рік. Рішення, внесені до ЄДРСР, за період з 01.01.2022 по 31.12.2022 / Упоряд.: правове управління (ІІІ) департаменту аналітичної та правової роботи апарату Верховного Суду. Київ, 2023. – 96 с.

Застереження: видання містить короткий огляд судових рішень Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду. У кожному з рішень викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 @supremecourt_ua